

Datganiad o Gyfrifon 2019/20

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf**- Datganiad o Gyfrifon 2019/20**

Cynnwys	Tudalen
Adroddiad Naratif	5
Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon	24
Tystysgrif y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol	25
Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn	27
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	29
Y Fantolen	31
Datganiad Llif Arian	34
Ddadansoddiad Gwariant a Chyllid	36
<i>Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Ariannol Craidd</i>	
1. Polisiâu Cyfrifon Arwyddocaol	38
2. Safonau Cyfrifyddu wedi'u Cyflwyno, ond heb eu Mabwysiadu	55
3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu	55
4. Rhagdybiaethau sy wedi'u Gwneud am y Dyfodol a Ffynonellau Mawr Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif	57
5. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd	61
6. Eiddo, Gwaith ac Offer	62
7. Offerynnau Ariannol	66
8. Dyledwyr Tymor Byr	74
9. Arian Parod a Chyferwerth	75
10. Credydwyr Tymor Byr	75

11. Darpariaethau	75
12. Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	76
13. Cronfeydd Wrth Gefn mae modd eu Defnyddio	77
14. Cronfeydd wrth Gefn nad oes modd eu Defnyddio	80
15. Datganiad Llif Arian - Addasiadau i Net (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar gyfer Symudiadau sydd ddim yn Arian Parod	85
16. Datganiad Llif Arian - Addasiadau ar gyfer Eitemau sydd wedi'u Cynnwys yn y Net (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu	85
17. Datganiad Llif Arian - Llog Gweithgareddau Gweithredol	85
18. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi	86
19. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Cyllido	86
20. Nodiadau i'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid	86
21. Lwfansau Aelodau	89
22. Tâl Swyddogion	89
23. Costau Diswyddo	106
24. Costau Archwilio Allanol	106
25. Ardrethi Annomestig	107
26. Treth y Cyngor	107
27. Incwm Grant	108
28. Partion Cysylltiedig	108
29. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf	116
30. Prydlesi	117
31. Colledion amharu	119
32. Buddion Ymddeol – Cynlluniau Budd Diffiniedig	120

33. Buddion Ymddeol – Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig	127
34. Rhwymedigaethau Amodol	127
35. Cronfeydd Ymddiriedolaeth	128
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	130
Adroddiad Archwilio Annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru	181
Geirfa	185

Adroddiad Naratif

1. Cyflwyniad

Rhondda Cynon Taf yw'r trydydd Cyngor mwyaf yng Nghymru â phoblogaeth o 239,127 (cyfrifiad canol blwyddyn 2017), sy'n gwasanaethu ardal yng Nghymoedd De Cymru sy'n cwmpasu 424 cilomedr sgwâr, yn ymestyn o Barc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn y gogledd i Brifddinas Caerdydd yn y de.

Mae'r cyfrifon ar gyfer 2019/20 wedi'u paratoi yn unol â:

- Cod Ymarfer ar gyfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019/20 yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).
- Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'u diwygiwyd).

Mae'r cyfrifon sy'n cael eu trafod yn yr adroddiad yma'n cydymffurfio â'r uchod.

2. Effaith Digwyddiadau Sylweddol

2.1 Storm Dennis

Ym mis Chwefror 2020 achosodd Storm Ciara a Storm Dennis ddifrod a llifogydd sylweddol i lawer o gymunedau ledled Rhondda Cynon Taf, gyda Storm Dennis yn cael ei nodi fel y digwyddiad tywydd mwyaf dinistriol y mae'r ardal wedi'i wynebu ers cenhedlaeth. Gweithiodd y Cyngor gyda'r gwasanaethau brys, gwirfoddolwyr a sefydliadau cymunedol i ddarparu ymateb ar unwaith ar lawr gwlad, a chymryd camau prydlon i gymeradwyo'r dyraniad o £1.5 miliwn o Gronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol y Cyngor (Balansau Cronfa'r Cyngor) i gefnogi'r ymdrech adfer.

Defnyddiwyd yr arian a ddyrannwyd o Gronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol y Cyngor i gefnogi ystod o fesurau a oedd yn cynnwys darparu Grant Adfer Llifogydd Cymunedol i drigolion a busnesau a gafodd eu heffeithio, ac i roi cyllid ar gyfer adnewyddu eiddo yr effeithiwyd arno gan lifogydd; rhoddwyd prydau ysgol am ddim am gyfnod o 4 wythnos i blant teuluoedd a oedd yn byw mewn eiddo yr effeithiwyd gan lifogydd, a rhoddwyd £100 fesul disgybl er mwyn helpu i dalu am ddillad ysgol newydd; a bu cyfnod rhyddhad lleol o dri mis i dalwyr Cyfradd Annomestig. Yn ogystal â hynny, darparodd Llywodraeth Cymru gyllid grant ychwanegol i gefnogi cartrefi yr effeithiwyd arnynt gan lifogydd, a phroseswyd y taliadau hyn gan y Cyngor ar ran Llywodraeth Cymru.

Yn rhan o'r broses benderfynu i gymeradwyo dyrannu cyllid y Cyngor uchod, barnwyd ei bod hi'n gwbl briodol bod Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol y Cyngor yn cael eu defnyddio yn y modd yma, i roi cymorth yn dilyn digwyddiad mor ddigynsail. Roedd yr un broses hefyd yn nodi y dylai'r Cyngor sicrhau bod o leiaf £10 miliwn yn y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol; lefel y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol ar 31 Mawrth 2019 oedd £10.498 miliwn, ac fe ddaeth y dyraniad o £1.5 miliwn allan o hyn (gweler hefyd Adran 3 o'r Adroddiad Naratif - 'Effaith Hinsawdd Economaidd' mewn perthynas â dull y Cyngor o ailgyflenwi balansau'r Cronfa Gyffredinol).

Ochr yn ochr â hyn, gwnaeth y Cyngor gais am a derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru o dan ei Gynllun Cymorth Ariannol Brys (EFAS) i gyfrannu at y costau ymateb tymor byr a gafwyd o ganlyniad i Storm Dennis, er enghraifft, clirio malurion o briffyrdd,

palmentydd, llwybrau troed a pharciau, atgyweiriadau cychwynnol i

ffyrdd ac archwiliadau o bontydd, cylfatiau a waliau afonydd. Dangosir crynodeb o'r costau ymateb a gafwyd gan y Cyngor a chyllid Cynllun Cymorth Ariannol Brys Llywodraeth Cymru yn y tabl canlynol:

Storm Dennis	Cyfanswm £
Cyfanswm y Gost i'r Cyngor	3,762,168*
Tynnu'r Grant EFAS	(1,696,913)*
Cost Net i'r Cyngor	2,065,255
Dyraniad y Gronfa Gyffredinol	(1,500,000)
Balans wedi'i ariannu gan y Cyngor yn 2019/20	565,255

* Cyfanswm y Gost i'r Cyngor / Tynnu'r Grant EFAS - £979,218 o'r cyfanswm yw'r costau yr aethpwyd iddynt/cyllid a dderbyniwyd yn ymwneud â blwyddyn ariannol 2020/21.

O ran effaith tymor canolig i hir Storm Dennis, mae'r Cyngor yn bwrw ymlaen â'r asesiad o ddifrod i'w seilwaith, amcangyfrifir ar hyn o bryd fod hyn dros £60 miliwn. Mae trafodaethau yn parhau gyda Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn hyn o beth.

2.2 **COVID-19**

Rhoddodd adroddiad y Prif Weithredwr i Gabinet y Cyngor ar 21 Mai 2020 yr wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa COVID-19 yn Rhondda Cynon Taf, gan nodi crynodeb cynhwysfawr o'r camau a gymerwyd gan y Cyngor ers i'r cyfyngiadau COVID-19 gael eu gosod gan Lywodraethau'r DU a Chymru a'r camau nesaf y bydd y Cyngor yn eu cymryd i baratoi ar gyfer codi'r cyfyngiadau hyn yn raddol yn y dyfodol.

Yn benodol, nododd yr Adroddiad:

- Sut mae'r Cyngor wedi ymateb i COVID-19 - roedd hyn yn cynnwys:
 - Staff yn parhau i ddarparu gwasanaethau gofal cymdeithasol a chefnogaeth i oedolion, plant a theuluoedd agored i niwed (gan gynnwys digartrefedd, cam-drin domestig a gwasanaethau camddefnyddio sylweddau);
 - Sefydli ymatebion rhanbarthol a lleol amlasiantaethol i gydlynu gweithgareddau diogelu hanfodol ar gyfer ein hasiantaethau partner;
 - Carfanau Iechyd yr Amgylchedd, Caffael a Chomisiynu Gofal Cymdeithasol yn gweithio gyda'i gilydd i ddarparu cefnogaeth ac arweiniad o ran rheoli heintiau, ynghyd â Chyfarpar Diogelu Personol i'r sector gofal;
 - Dirprwyo staff i amrywiaeth o feysydd gwasanaeth i adeiladu gwytnwch e.e. gofal cymdeithasol; prydau ar glud; canolfannau dosbarthu bwyd;
 - Agor llinell gymorth Llesiant a Gwasanaeth Cwnsela ar gyfer staff;
 - Prosesu Taliadau Grant Busnes (Ardrethi Annomestig) COVID-19, a ariennir gan Lywodraeth Cymru, i helpu busnesau trwy'r pandemig;
 - Gwneud taliadau wythnosol i fwy na 9,000 o deuluoedd sydd â hawl i brydau ysgol am ddim;
 - Sefydli darpariaeth gofal plant brys mewn lleoliadau ysgol ar gyfer plant agored i niwed a phlant gweithwyr hanfodol; a
 - Gweithio gyda chontractwyr i barhau i gyflawni prosiectau adeiladu mawr fel Llys Cadwyn.

- Y Camau Nesaf - roedd hyn yn cynnwys yr ychydig fisoedd nesaf, wrth i Lywodraethau'r DU a Chymru geisio llacio'r mesurau cloi yn raddol, gyda'r Cyngor yn wynebu 5 tasg allweddol:
 - Olrhain Cysylltiadau - y Cyngor yn chwarae rhan allweddol wrth arwain ar Olrhain Cysylltiadau ledled Cwm Taf Morgannwg mewn partneriaeth â'r bwrdd iechyd lleol, Cyngorau Pen-y-bont ar Ogwr a Merthyr Tudful ac Iechyd Cyhoeddus Cymru;
 - Cynllunio'r Broses Adfer a Chynllunio Gwasanaethau - Uwch Arweinwyr y Cyngor yn paratoi cynlluniau adfer sy'n ystyried sut y gall y Cyngor ddechrau ailagor gwasanaethau pan fydd Llywodraeth Cymru yn dechrau codi'r cyfyngiadau;
 - Gwneud Penderfyniadau ac Ymgysylltu Democrataidd - gan gynnwys gwneud trefniadau ar gyfer cyfarfodydd pwyllgorau ar-lein;
 - Cyfrif y Gost (nawr ac ar gyfer y dyfodol) - rhoi trefniadau ar waith i nodi'r costau ychwanegol i'r Cyngor o ymateb i bandemig COVID-19, ynghyd â cholli incwm a fydd yn cael ei gynhyrchu gan ystod o wasanaethau; a
 - Gwydnwch Economaidd - cydnabod bod angen mwy o wytnwch o ran cadwyni cyflenwi lleol ac felly mwy o weithgynhyrchu yn y DU. Bydd hyn yn ei gwneud yn ofynnol i'r sector cyhoeddus yng Nghymru ail-werthuso ein cadwyni cyflenwi mewn modd radical.

Gan roi sylw penodol i 'Gyfri'r Gost', ar gyfer 2019/20, derbyniodd Rhondda Cynon Taf £618k gan y Gronfa Caledi Brys a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru i helpu cyngorau gyda'r costau ychwanegol yr eir iddynt o ganlyniad i COVID-19. Bydd y gwaith yma'n parhau yn 2020/21 gyda hawliadau pellach yn cael eu cyflwyno gan y Cyngor i Lywodraeth Cymru, yn unol â'r prosesau y cytunwyd arnynt, ar gyfer gwariant ychwanegol, colli incwm ac ar gyfer goblygiadau ariannol niweidiol eraill o ganlyniad i COVID-19. Bydd diweddariadau ariannol rheolaidd hefyd yn cael eu darparu i'r Cyngor llawn a'r Cabinet.

Diweddarwyd y Cabinet am oblygiadau ariannol COVID-19 ar gyfer y Cyngor ar 25 Mehefin. Mae gwaith sylweddol yn parhau i gael ei wneud ar asesu'r goblygiadau ariannol ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Mae nifer o bwysau o ran costau wedi dod i'r amlwg ac yn parhau i godi, megis:

- Cefnogi cynaliadwyedd y sector gofal cymdeithasol;
- Casglu Treth y Cyngor
- Cynnydd parhaus yn y nifer sy'n hawlio Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor;
- Estyniad cytundebol i hawliadau amser (cyfalaf);
- Costau Rheoli Gwastraff o ganlyniad i'r galw uwch a chyfansoddiad newidiol gwastraff ar ymyl y ffordd;
- Nifer cynyddol o Blant sy'n Derbyn Gofal;
- Gofynion parhaus o ran cyfarpar diogelu personol a hynny am gyfnod hwy;
- Darparu cefnogaeth (e.e. parseli bwyd) i'r rhai sy'n agored i niwed;
- Costau parhaus o ran cyflenwi pan fydd staff yn "gwarchod" neu â chyfrifoldebau o ran gofalu;
- Galluogi a chefnogi gwahanol ffyrdd o weithio, gan gynnwys costau TGCh sy'n gysylltiedig â gweithio gartref; a
- Risgiau Cyllid Allanol/Grantiau.

Mae rhagweld y goblygiadau ariannol y tu hwnt i'r tymor byr yn amlwg yn dibynnu ar nifer o ragdybiaethau a allai newid yn rheolaidd, wrth i Lywodraeth Cymru barhau i adolygu'r cyfyngiadau a'r trefniadau yng Nghymru. Mae'n bwysig ein bod yn adnewyddu ein modelau yn barhaus, ochr yn ochr â gweithio gyda Llywodraeth Cymru i ddod o hyd i atebion o ran cyllido i Gymru.

Mae chwarter olaf blwyddyn ariannol 2019/20 wedi bod yn heriol ar raddfa na welwyd ei thebyg o'r blaen i'r Cyngor, busnesau lleol a thrigolion, gyda'r pandemig COVID-19 yn dilyn dinistr Storm Dennis. Mae'n annhebygol y bydd bywyd yn 'normal' am fisoedd lawer os nad dwy flynedd, ac mae angen i Gyngor a chymunedau Rhondda Cynon Taf newid ein ffordd o fyw a gweithio, lle mae cadw pellter cymdeithasol, hylendid personol a diogelu'r rheiny sy'n agored i niwed yn dod yn rhan o'r drefn feunyddiol. Trwy gydol y pandemig hwn, mae'r Cyngor wedi llunio'r cynlluniau angenrheidiol i ymateb yn effeithiol i effeithiau posibl COVID-19, ac mae wedi parhau i ddarparu gwasanaethau hanfodol ac amddiffyn cymunedau lleol a'n staff.

Ansicrwydd Priso Deunydd ar gyfer Prisiadau Asedau.

Mae'r Cyngor wedi derbyn rhybudd gan ei briswyr allanol yn manylu ar effaith COVID-19 ar brisiadau asedau. Mae'r naratif a ddarperir gan y priswyr fel a ganlyn:

“Mae'r Coronafeirws Nofel (COVID-19), a gafodd ei enwi'n “Bandemig Byd-eang” gan Sefydliad Iechyd y Byd ar 11 Mawrth 2020, wedi effeithio ar farchnadoedd ariannol byd-eang. Mae nifer o wledydd wedi rhoi cyfyngiadau teithio ar waith.

Mae gweithgaredd y farchnad yn effeithio ar nifer o sectorau. Ar y dyddiad priso, rydyn ni o'r farn y gallwn roi llai o bwysau ar dystiolaeth flaenorol y farchnad at ddibenion cymharu i lywio barn am werth. Yn wir, mae'r ymateb cyfredol i COVID-19 yn golygu ein bod ni'n wynebu cyfres ddigynsail o amgylchiadau er mwyn seilio dyfarniad arnynt.

Felly adroddir ar ein prisiadau ar sail 'ansicrwydd priso materol' yn unol â Safonau Technegol a Chyflawniad Priso (VPS) 3 a Chais Canllawiau Ymarfer Priso (VPGA) 10 o Lyfr Coch Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). O ganlyniad, dylid rhoi llai o sicrwydd - a mwy o rybudd - ynghlwm wrth ein prisiad nag a fyddai'n digwydd fel arfer. O ystyried yr effaith anhysbys yn y dyfodol y gallai COVID-19 ei chael ar y farchnad eiddo tiriog, rydyn ni'n argymhell eich bod yn adolygu prisiad yr eiddo hyn yn aml. ”

Rheoli Llif Arian:

Mae llif arian y Cyngor yn cael ei fonitro'n ddyddiol. Yn fwy penodol, yn ystod y cyfnod COVID-19 bu llawer o ffactorau sydd wedi achosi i'r llif yma symud i fyny ac i lawr yn y tymor canolig i hir. Defnyddiwyd gwybodaeth a gasglwyd trwy ein systemau rheoli ariannol i gynllunio ar gyfer eitemau sylweddol o wariant ac incwm megis Taliadau Grant Busnes (Ardrethi Annomestig), grantiau newydd gan y llywodraeth, llai o incwm o'r Dreth y Cyngor a gwasanaethau, a diwygiadau i rai amserlenni cyflenwi ar gyfer cynlluniau cyfalaf sylweddol.

3. Effaith yr Hinsawdd Economaidd

Cyn effaith COVID-19 a stormydd Dennis a Ciara, roedd yr hinsawdd economaidd yn parhau i fod yn her sylweddol i ni a phob awdurdod lleol arall. Ar 19 Rhagfyr 2018, cyhoeddwyd llythyr gan y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol (Julie James AC) at awdurdodau lleol yn darparu manylion setliad llywodraeth leol 2019/20 ac yn nodi cynnydd cyffredinol o 0.2% mewn cyllid Grant Cymorth Refeniw (RSG) ac Ardrethi Annomestig gyda chynnydd o 0.8% yn Rhondda Cynon Taf. Mae Swyddogion ac Aelodau'r Cyngor yn parhau i gymryd eu dyletswydd ymddiriedol yn hynod o ddifrifol ac mae hyn i'w weld wrth osod cyllidebau darbodus, cyfiawn a theg. Mae'r canlyniadau a'r sefyllfa ariannol sy'n cael eu trafod yn y Datganiad Cyfrifon yma yn adlewyrchu stiwardiaeth ariannol gadarn er gwaethaf pwysau ariannol parhaus.

O ystyried y pwysau ariannol parhaus sydd ar y Cyngor, mae'r Swyddog Adran 151 yn dal i fod o'r farn y dylai'r Cyngor gadw lleiafswm o £10 miliwn ym Malans y Gronfa Gyffredinol (sef ei falans digonol). Mae'r lefel yma'n cael ei phennu yng nghyd-destun yr angen am reolaeth ariannol gadarn barhaus sy'n hanfodol er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn cynnal sefydlogrwydd a hyblygrwydd ariannol yn y dyfodol. Fel y dywedwyd yn gynharach, dyrannodd y Cyngor £ 1.5m o'i Gronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol yn ystod 2019/20 i gyflawni'r gwaith sy'n ofynnol i gynorthwyo preswylwyr a busnesau i wella o effaith Storm Dennis a bydd lefel y cronfeydd wrth gefn hyn yn cael ei hailgyflenwi wrth symud ymlaen. Cadarnheir cyllid Llywodraeth Cymru, fel rhan o strategaethau cyllideb yn y dyfodol a / neu o unrhyw gyfleoedd i ryddhau cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

4. Cynllun Ariannol Tymor Canolig 2019/20 i 2022/23

Fel y cafodd ei adrodd wrth y Cabinet ar 18 Gorffennaf 2019, mae'r Cyngor wedi nodi rhagdybiaethau o fewn ei Gynllun Ariannol Tymor Canolig 2019/20 i 2022/23. Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn gonglfaen i lywodraethu da ac mae'n ein galluogi i ddarparu gwasanaethau a gwella gwasanaethau o fewn cyfyngiadau'r adnoddau sydd ar gael. Bydd Cynlluniau Ariannol Tymor Canolig y Dyfodol yn cael eu gosod yng nghyd-destun y sector cyhoeddus yn parhau i weithredu o fewn hinsawdd ariannol heriol iawn, gyda galw a chostau cynyddol yn gysylltiedig â llawer o wasanaethau yn enwedig gwasanaethau gofal cymdeithasol, a'r ansicrwydd sylweddol ynghylch effaith COVID-19 ar ddarparu gwasanaethau yn y dyfodol.

Yn lleol, mae'r Cyngor yma wedi dangos ei allu a'i barodrwydd i fuddsoddi mewn gwasanaethau, y rheiny sy'n gysylltiedig â blaenoriaethau yn ein Cynllun Corfforaethol er mwyn bodloni gofynion newidiol ein pobl a'n cymunedau ni. Mae buddsoddiad ychwanegol sylweddol o a gafodd ei gytuno gan yr Aelodau yn darparu gwelliannau go iawn ar draws nifer o feysydd gan gynnwys hamdden, priffyrdd a thechnoleg gwybodaeth.

Er bod defnyddio cronfeydd 'untro' ar gyfer buddsoddi wedi bod yn beth cadarnhaol, mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod bod rhaid iddo fynd i'r afael â'r diffygion yn y gyllideb graidd, a gwneud penderfyniadau anodd i fantoli'i gyllideb refeniw barhaus dros y tymor canolig.

Mae'r Cyngor yn parhau i ganolbwyntio ar fwllch cyllidebol dros y tymor canolig ac wedi gweithredu yn llwyddiannus strategaeth o nodi a chyflwyno mesurau i leihau cyllideb sylfaenol yn gynnar yn ystod y flwyddyn. Mae hyn wedi galluogi'r Cyngor i gyflawni

arbedion ariannol yn gynnar ac i ailgyflenwi Cronfa Wrth Gefn Cynllun Ariannol Tymor Canolig a Thrawsnewid Gwasanaeth sy wedi'i defnyddio yn rhagweithiol fel rhan o strategaeth y gyllideb ers nifer o flynyddoedd.

Cafodd y diweddaraf am y Cynllun Ariannol Tymor Canolig (adolygiad cyllideb canol blwyddyn) ei adrodd i'r Cabinet ar 13 Hydref 2020 ac i'r Cyngor llawn ar 21 Hydref 2020.

5. Cynllun Corfforaethol y Cyngor 2016-2020

Ar gyfer 2019/20 Cynllun Corfforaethol y Cyngor 2016-2020 oedd y cynllun strategol allweddol, gan ganolbwyntio ar 3 blaenoriaeth:

- Economi – Adeiladu economi gref
- Pobl – Hyrwyddo annibyniaeth a bywydau cadarnhaol i bawb.
- Lleuedd – Creu cymdogaethau mae pobl yn falch o gael byw a gweithio ynddyn nhw.

Er mwyn bodloni'r blaenoriaethau hyn, cafodd 4 egwyddor allweddol eu gosod:

- Darparu gwasanaethau hanfodol yn dda – Yn ystod y blynyddoedd nesaf, bydd llai o arian ar gael a bydd rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn gwario'r arian lle mae'r angen fwyaf.
- Helpu pobl a chymunedau i helpu eu hunain - Rhoi'r cymorth sydd ei angen i bobl a chymunedau i reoli eu hasedau cymunedol a chael rhagor o reolaeth dros y gwasanaethau yn eu cymuned.
- Adeiladu Bwrdeistref Sirol gynaliadwy, cefnogi mentrau sy'n ysgogi twf economaidd a chreu swyddi yn y Fwrdeistref.
- Byw yn unol â'r hyn y gallwn ei fforddio - Mae angen i'n blaenoriaethau ganolbwyntio ar leihau costau rhedeg heb effeithio ar wasanaethau rheng flaen. Yn ariannol, mae rhaid i'r Cyngor wneud penderfyniadau anodd er mwyn rheoli'r gyllideb a sicrhau gwerth am arian i'n trigolion.

Yn ystod 2019/20, derbyniodd Cabinet y Cyngor ddiweddariadau cynnydd ar gyflawni tair blaenoriaeth y Cynllun Corfforaethol, ac adroddwyd ar y rhain yn rhan o drefniadau adrodd chwarterol y Cyngor. Cadarnhaodd y Cabinet ei fod yn fodlon ar y cynnydd a wnaed. Yn dilyn hyn, cafodd yr Adroddiadau Cyflawniad

eu cyflwyno i Bwyllgor Craffu - Cyllid a Chyflawniad y Cyngor at ddibenion adolygu a her ar gyfer chwarteri 1 a 2. Cafodd yr adroddiad ar gyfer craffu ar adroddiad chwarter 3 ei ganslo oherwydd COVID-19. Cafodd Adroddiad Cyflawniad Chwarter 4 (diwedd y flwyddyn) ei gyflwyno i'r Cabinet ar 28 Gorffennaf 2020 ac i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar 30 Gorffennaf 2020.

Mae'r Cyngor hefyd yn cyhoeddi Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol bob blwyddyn yn nodi asesiad o'r cyflawniad ar draws blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn flaenorol a chynlluniau sy'n flaenoriaeth ar gyfer y flwyddyn i ddod. Cyhoeddir yr Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol yn hwyrach na'r arfer eleni, eto oherwydd COVID-19, gyda chynlluniau ar gyfer 2020/21 yn seiliedig ar flaenoriaethau newydd, sef 'Ffyniant', 'Pobl' a 'Lleoedd', fel sydd wedi'u nodi yng Nghynllun Corfforaethol 2020-2024 "Gwneud Gwahaniaeth". Cafodd hwn ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 4 Mawrth 2020. Bydd cyhoeddi'r Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol yn sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio â'i gyfrifoldebau statudol i asesu ei gyflawniad ac yn nodi cynlluniau ar gyfer y flwyddyn i ddod yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 a Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Er mwyn llywio'r blaenoriaethau yma, cytunodd y Cabinet ym mis Medi 2017 y bydd y Cyngor yn canolbwyntio ar bum ffrwd waith i wella'r gwasanaethau hanfodol sy'n cael eu darparu:

- Digiddeiddio - yn unol â Chynllun Digidol y Cyngor a gafodd ei gymeradwyo gan y Cabinet ar 22 Mehefin 2017:
 - Gweithio gyda phreswylwyr i wella eu sgiliau digidol a'u mynediad at dechnoleg i alluogi rhagor o bobl i ryngweithio'n ddigidol â'r Cyngor; a
 - Galluogi rhagor o weithlu'r Cyngor i fod yn hyblyg i helpu i gynyddu cynhyrchiant ymhellach a lleihau'r angen am ofod swyddfa.
- Masnacheiddio - datblygu'r amodau o fewn y Cyngor o ran capasiti a gallu i ehangu cyfleoedd i fasnachu â sefydliadau allanol.
- Ymyrraeth Gynnar ac Atal - buddsoddi mewn gwasanaethau ataliol i gefnogi cyflawni arbedion yn y tymor canolig, yn arbennig:
 - Datblygu canolfannau cymunedol i ddod â gwasanaethau tebyg at ei gilydd a chreu arbedion maint o safbwynt costau staffio ac adeiladau, a fydd yn galluogi'r Cyngor i barhau i ddarparu ystod gynhwysfawr o wasanaethau o fewn cymunedau allweddol; a
 - Cyflwyno ymagweddau newydd sy'n cefnogi teuluoedd cydnerth fydd dim angen ymyrraeth statudol arnyn nhw a hefyd agwedd newydd tuag at leihau nifer y bobl sy'n dioddef cam-drin yn y cartref, a'r rheiny sy'n ei gyflawni.
- Annibyniaeth - hyrwyddo moderneiddio ac ail-lunio gwasanaethau i sicrhau annibyniaeth ar gyfer trigolion sy'n agored i niwed; mae hyn yn cynnwys adeiladu cyfleusterau gofal ychwanegol a chysylltu â darpariaeth canolfannau cymunedol.
- Trefniadau Effeithlon ac Effeithiol - herio darpariaeth barhaus gwasanaethau a chynyddu effeithlonrwydd trwy ddod â swyddogaethau ôl-swyddfa tebyg at ei gilydd, lleihau costau gweinyddu a hefyd maint y portffolio eiddo.

Yn ychwanegol at y newidiadau moderneiddio hyn, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i raglen buddsoddi cyfalaf strategol, a bydd nifer ohonyn nhw'n cysylltu â Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd ac yn ei hategu, sef:

- Seilwaith Priffyrdd a Thrafnidiaeth;
- Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif;
- Tai Newydd e.e. byw'n annibynnol a defnyddio eiddo gwag unwaith eto;
- Asedau Cymunedol e.e. canolfannau cymunedol, parciau a meysydd chwarae, canolfannau hamdden a chyfleusterau llyfrgell; a
- Prosiectau Canol Tref a Phrosiectau Adfywio Economaidd e.e. Llys Cadwyn (Cynllun Datblygu Dyffryn Taf).

Mae'r Cyngor hefyd yn bartner allweddol yn rhan o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf. Pwrpas y bwrdd yw gwella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yr ardal yma trwy gryfhau trefniadau gweithio ar y cyd a chyhoeddi ei gynllun llesiant cyntaf ym Mai 2018.

Dyma'r Amcanion Lles ar gyfer Cwm Taf:

- Cymunedau sy'n Ffynnu
- Pobl Iachus
- Economi Gref; a
- Mynd i'r Afael ag Unigrwydd ac Unigedd

Bydd yr amcanion sy wedi'u nodi yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor a Chynllun Lles Cwm Taf yn helpu'r Cyngor a Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf i gyfrannu at y saith nod Lles cenedlaethol, sy wedi'u nodi yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang;
- Cymru lewyrchus;
- Cymru gydnerth;
- Cymru iachach;
- Cymru sy'n fwy cyfartal;
- Cymru o gymunedau cydlynol; a
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

6. **Eglurhad o Ddatganiadau Ariannol Craidd**

Mae'r Datganiad o Gyfrifon sy'n dilyn yr Adroddiad Naratif yma yn cynnwys y Datganiadau Ariannol Craidd canlynol:

- **Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn (MiRS)** – yn dadansoddi'r symudiad mewn cronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio a chronfeydd wrth gefn nad oes modd eu defnyddio.
- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CI&ES)** – yn adlewyrchu incwm a gwariant yn unol ag IFRS ac yn eu dadansoddi fesul maes gwasanaeth sy'n adlewyrchu'r modd y mae gwasanaethau'n gweithredu a'r modd y mae cyflawniad yn cael ei reoli.

- **Y Fantolen** – yn adlewyrchu holl asedau, rhwymedigaethau a chronfeydd wrth gefn y Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.
- **Datganiad Llif Arian** – yn dadansoddi symudiad arian parod a chyfwerth ar gyfer y flwyddyn.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i gynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon. Mae'r datganiad yma yn manylu ar drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac yn adolygu eu heffeithiolrwydd.

Yn y datganiadau ariannol ar gyfer 2019/20, mae dau gyd-bwyllgor yn cael eu cydgrynhoi.

- Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canolbarth y De (CSCJES); a
- Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD).

7. **Incwm Refeniw a Gwariant 2019/20**

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dadansoddi gwariant ac incwm refeniw gros y Cyngor yn unol ag IFRS.

Amcanion eang Strategaeth Cyllideb Refeniw 2019/20 y Cyngor oedd:

- Cefnogi'r gwaith o ran cyflawni ein blaenoriaethau strategol allweddol, yn enwedig ynglŷn â'r angen i adeiladu economi gref, hyrwyddo annibyniaeth pobl a chreu Bwrdeistref Sirol y mae pobl yn falch o gael byw a gweithio ynddi.
- Cadw cefnogaeth Archwilio Cymru ar gyfer y dull mae'r Cyngor wedi'i fabwysiadu i sicrhau rheolaeth ariannol gadarn.
- Parhau i ddarparu ein gwasanaethau allweddol ac i ddiogelu cynifer o swyddi lleol ag sy'n bosibl, hyd yn oed wrth i adnoddau ariannol leihau.
- Cymryd agwedd gyfrifol tuag at gytuno ar lefel Treth y Cyngor.

Ailstrwythuro

Yn ystod cyfarfod o'r Cabinet ar 24 Ionawr 2019, cymeradwyodd Aelodau strwythur uwch reolwyr wedi'i ddiwygio (ar ôl cwblhau'r broses ymgynghori â staff angenrheidiol). Effaith y diwygiad yma oedd newid strwythur adrodd y Cyngor o ran:

- Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant
- Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant;
- Prif Weithredwr;
- Gwasanaethau Corfforaethol a Rheng Flaen; a
- Cyllidebau'r Awdurdod

Cyfan; i'r canlynol ar gyfer

2019/20:

- Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant
- Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant;
- Prif Weithredwr;
- Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng Flaen; a
- Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan;

Mae diwygiadau i strwythur uwch reolwyr y Cyngor wedi arwain at adlinio swyddogaethau sy'n dod o fewn pob Grŵp. Mae'r swyddogaethau wedi'u hadlinio fel a ganlyn:

- **Prif Weithredwr** - Cynnal swyddogaethau ledled yr awdurdod, sef Adnoddau Dynol; Gwasanaethau Democraidaidd a Chyfathrebu, Gwasanaethau Cyfreithiol; gwasanaethau rheng flaen Gofal i Gwsmeriaid, Budd-dal Tai a gweinyddu Treth y Cyngor; a gwasanaethau cymorth allweddol Cyllid, TGCh a Gwasanaethau Digidol, Eiddo'r Cyngor a Chaffael.
- **Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen** - sy'n cynnal gwasanaethau rheng flaen y Priffyrdd; Cludiant; Prosiectau Strategol; Gwasanaethau Gofal y Strydoedd (gan gynnwys Gwastraff a Glanhau Strydoedd); ynghyd â Gwasanaethau Adfywio a Chynllunio a Strategaeth Tai.
- **Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant** sy'n cynnal gwasanaethau cymorth i ysgolion; Gwasanaethau Cynhwysiant a Mynediad; Derbyn Disgyblion a Llywodraethu; Mynychu'r Ysgol a Lles; Ysgolion yr 21^{ain} Garrif; Rheoli Asedau a Data; Gwasanaethau Arlwyo a gwasanaethau gwella ysgolion a her mewn partneriaeth â Chonsortium Canolbarth y De.
- **Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant** - sy'n cynnal Gwasanaethau i Oedolion (Gwasanaethau Gofal Cymuned a Gwasanaethau lechyd a Gofal Cymdeithasol); Gwasanaethau i Blant; Gwasanaethau Tai Cymunedol; lechyd a Diogelwch y Cyhoedd; Gwasanaethau Hamdden, Cefn Gwlad a Gwasanaethau Diwylliannol (gan gynnwys Theatrau); Atyniadau Ymwelwyr a Threftadaeth; Gwasanaethau Addysg yn y Gymuned; Llyfrgelloedd; Gwasanaethau Cymraeg; Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid; a Rhaglenni Cyflogaeth.

Mae'r tabl canlynol yn manylu ar wariant net gwirioneddol a chyllideb y cyfadrannau yn ystod 2019/20. Cyhoeddwyd manylion pellach ar wefan y Cyngor o fewn [Adroddiad Cyflawniad diwedd y flwyddyn ar gyfer 2019/20](#).

Mae hyn yn cynrychioli gwariant net referniw'r Cyngor yn unol â darpariaethau statudol sydd angen cael eu hystyried wrth bennu trethi lleol.

Mae'r amrywiant yn erbyn y gyllideb yn cyfrannu at symudiad o ran Balans

Cyfadran	Cyllideb	Gwariant	Amrywiant
	£'000	£'000	£'000
Prif Weithredwr	25,921	25,614	(307)
Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	152,986	153,543	557
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	179,240	179,135	(105)
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen	56,864	56,936	72
Cyfanswm	415,011	415,228	217
Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan	68,458	68,530	72
Cyfanswm	483,469	483,758	289

	£'000
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor ar 31 Mawrth 2019	10,498
Rhyddhau Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor i gefnogi Gwaith Adfer yn dilyn Storm Dennis	(1,500)
Alldro'r Gyllideb Refeniw	(289)
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor ar 31 Mawrth 2020	8,709

Cyfanswm y gwariant ar wasanaethau oedd £781 miliwn, mae modd dadansoddi hyn dros y categorïau gwariant canlynol:

Math o Wariant	£'m	%
Gweithwyr	340	43
Mangreoedd	29	4
Cludiant	20	3
Nwyddau a Gwasanaethau	73	9
Taliadau i Drydydd Partïon	125	16
Taliadau Trosglwyddo	97	12
Costau cyfalaf	93	12
Costau Gweithredu Eraill (e.e. Gwasanaethau Cynnal)	4	1
Cyfanswm y Gwariant Gros	781	100

Cyfanswm yr incwm yn ystod y flwyddyn oedd £816 miliwn a ddaeth o'r ffynonellau canlynol:

Dadansoddiad Incwm	£'m	%
<u>Incwm Gwasanaeth Uniongyrchol</u>		
Grantiau Penodol	178	22
Gwerthu, Ffioedd a Thaliadau	38	5
Incwm arall	34	4
Is-gyfanswm Incwm Gwasanaeth Uniongyrchol	250	31
<u>Incwm arall</u>		
Treth y Cyngor	136	17
Trethi Annomestig	76	9
Grantiau Llywodraeth heb eu Gwarchod	293	36
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau	59	7
Arall	2	0
Cyfanswm yr Incwm	816	100

8. Gwariant ac Incwm Cyfalaf 2019/20

Yn ystod y flwyddyn, gwariant cyfalaf y Cyngor oedd £121.3 miliwn, fel sy wedi'i grynhoi isod:

Cyfadran	£'000
Prif Weithredwr	6,397
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen	77,168
Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	9,835
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	27,884
Cyfanswm	121,284

Mae'r math o wariant cyfalaf a gododd yn ystod y flwyddyn wedi'i grynhoi isod:

Gwariant Cyfalaf	£'000
Asedau Hirdymor Diriaethol	99,157
Asedau Hirdymor Anniriaethol	1,830
Gwariant Refeniw wedi'i ariannu gan Gyfalaf o dan Statud	20,297
Cyfanswm	121,284

Cafodd y gwariant yma ei ariannu fel a ganlyn:

Cyllid Cyfalaf	£'000
Cyllid Refeniw	17,840
Derbyniad Cyfalaf	3,724
Benthyca	36,495
Blant	54,403
Cyfraniadau Trydydd Parti	8,822
Cyfanswm	121,284

Roedd gwariant sylweddol ar:

- Datblygiad Llys Cadwyn (Canolfan Cwm Taf)
- Gwella'r Priffyrdd;
- Ffordd Gyswllt ar draws y Cwm yn Aberpennar
- Cyfleuster Ailgyrchu Deunyddiau Bryn Pica (yn cefnogi Strategaeth Wastraff y Cyngor); a
- Moderneiddio Ysgolion - Cwm Rhondda a Thonyrefail.

9. Crynodeb o Gynlluniau Refeniw a Chyfalaf y Dyfodol

Mae angen rheolaeth ariannol gadarn i ddiogelu'r blaenoriaethau sydd wedi'u cynnwys yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor. Mae trefniadau cynllunio ariannol a chynllunio blaengar yn hanfodol wrth sicrhau bod blaenoriaethau'r Cyngor yn fforddiadwy ac yn arwain y gwaith o ddod yn fwy effeithlon, trawsnewid gwasanaethau a chyflawni blaenoriaethau buddsoddi.

Mae cyllidebau cyfalaf a refeniw yn cael eu cymeradwyo bob blwyddyn gan y Cyngor llawn. Mae'r Rhaglen Gyfalaf yn cael ei gymeradwyo ar gyfer cyfnod treigl 3 blynedd a'i diweddarau'n flynyddol. Mae

cyllidebau refeniw yn cael eu pennu'n flynyddol yn unol â chyhoeddiadau setliad Llywodraeth Cymru.

Mae crynodeb o Raglen Gyfalaf 2020-23 wedi'i chymeradwyo gan y Cyngor ym Mawrth 2020 fel y ganlyn:

Gwariant y Gyfadran	2020/21	2021/22	2022/23	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Prif Weithredwr	2,019	1,625	1,625	5,269
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen Rheng-flaen	56,969	15,996	8,270	81,235
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	25,243	4,422	4,039	33,704
Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	7,484	2,090	1,990	11,564
Cyfanswm	91,715	24,133	15,924	131,772

Amcangyfrif o'r Adnoddau sydd eu hangen i Gyllido Rhaglen Gyfalaf:

Amcangyfrif o'r Adnoddau sydd eu hangen i Gyllido Rhaglen Gyfalaf:	2020/21	2021/22	2022/23	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyca wedi'i Gynnal	6,829	6,829	6,829	20,487
Benthyca heb ei Gynnal	22,139	5,586	24	27,749
Grantiau Cyfalaf	23,571	4,252	4,156	31,979
Cyfraniadau Trydydd Parti	1,038	10	0	1,048
Adnoddau Cyfalaf y Gronfa Gyffredinol	12,590	3,523	3,515	19,628
Cyfraniadau Refeniw	25,548	3,933	1,400	30,881
Cyfanswm	91,715	24,133	15,924	131,772

O 31 Mawrth 2020, mae ymrwymadau cyfalaf mawr dros y tair blynedd nesaf (yn unol â Rhaglen Gyfalaf 2020-23) yn cynnwys y cynlluniau canlynol:

Cynllun	£'000
Datblygiad Tresalem	5,102
Llys Cadwyn (Cynllun Datblygu Dyffryn Taf)	5,289
Ysgol Gynradd Hirwaun	6,431
Strwythurau	6,651
Cerbydau	8,085
Cynlluniau Trafnidiaeth, Teithio a Seilwaith	11,774
Gwella'r Priffyrdd	12,355
Grantiau/Addasiadau ar gyfer Cyfleusterau i'r Anabl	12,400

Mae crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2020/21 (a gafodd ei chytuno ym mis Mawrth 2020) wedi'i amlinellu isod:

Adran:	£'000
Yr Awdurdod Cyfan	70,693
Cyllidebau Ysgolion Unigol	161,638
Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	162,604
Ffyniant, Datblygu a Gwasanaethau Rheng Flaen	55,980

Prif Weithredwr	26,759
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	31,073
Cyfanswm	508,747

10. Trefniadau Benthycia a Ffynonellau Cyllid

Bob blwyddyn, yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 2003 a'r Cod Materion Ariannol, mae gofyn i'r Cyngor bennu terfynau mewn perthynas â benthycia a phennu dangosyddion materion darbodusrwydd a dangosyddion y trysorlys.

Roedd y terfynau a gafodd eu gosod ar ddechrau'r flwyddyn ariannol fel a ganlyn:

Cyfyngiad benthycia awdurdodedig £502.0 miliwn

Cyfanswm benthyciadau'r Cyngor yw £375.4 miliwn, ac mae £314.7 miliwn yn fenthyciad hirdymor

a £60.7 miliwn yn un byrdymor. Mae'r benthyciadau allanol o £242.4 miliwn yn dod o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), a £133.0 miliwn o fenthyciadau'r farchnad a ffynonellau eraill.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a Strategaeth Gyfalaf ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, a chymeradwywyd y rhain gan y Cyngor llawn ar 27 Mawrth 2019 ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20. Mae Arferion Rheoli'r Trysorlys yn caniatáu i'r Cyngor godi arian o amrywiaeth o ffynonellau, gan gynnwys y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus a'r farchnad arian. Mae'r Swyddog Adran 151 wedi ei awdurdodi i wneud y math mwyaf priodol o fenthyciadau o ffynonellau cymeradwy o fewn y terfynau benthycia cyffredinol sy wedi'u pennu gan y Cyngor.

11. Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau

O ganlyniad i Safon Gyfrifo Ryngwladol (IAS) 19 "Buddion Gweithwyr", mae'n ofynnol i awdurdodau lleol gyfrifo rhwymedigaethau pensiwn mewn perthynas â chost penderfyniadau a gafodd eu gwneud hyd at ddyddiad y Fantolen. Cyfeiriwch at nodiadau 14.4 a 32.0 y Datganiadau Ariannol Craidd am ragor o fanylion. Mae effaith IAS 19 ar gronfeydd wrth gefn y Cyngor fel a ganlyn:

	£'000
Asedau Net heb gynnwys Cronfa Bensiwn Wrth Gefn	857,366
Asedau Net yn unol â'r Fantolen	199,732

12. Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD)

Ar 15 Mawrth 2016, arwyddodd Arweinwyr y deg Cyngor yn Ne Ddwyrain Cymru, Prif Weinidog Cymru, Gweinidog Llywodraeth Cynulliad Cymru ar faterion Cyllid a Busnes y Llywodraeth, Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Phrif Ysgrifennydd y Trysorlys Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, cytundeb rhwng Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru a'r deg arweinydd i ddatblygu a rheoli buddsoddiad gwerth £1.2 biliwn ar gyfer isadeiledd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn rhan o Gronfa Fuddsoddi 20 blynedd. Cafodd cwmni Cerbydau Pwrpas Arbennig, CSC Foundry Ltd, ei sefydlu gan y 10 awdurdod partner er mwyn gweithredu a chontractio gyda IQE Silicon Compounds Ltd i gyflwyno'r prosiect Lled-dargludyddion Cyfansawdd (CSC). Ar gyfer 2019/20 mae cyfrifon cydbwyllgor Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (sy'n cynnwys yr is-gwmni CSC Foundry Ltd) wedi'u cyfuno i gyfrifon y Cyngor yn seiliedig ar y ffigurau poblogaeth

fel sy wedi'u nodi yn y Cytundeb Gweithio ar y Cyd a gafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 25 Ionawr 2017. Mae'r Cydbwyllgor yn cyfarfod i fonitro cynnydd prosiect Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn erbyn ei gynllun Rhaglen a chyflwyno adroddiadau ac argymhellion i'r Cabinet Rhanbarthol a/neu i unrhyw un o'r

Awdurdodau sy'n Penodi ac i unrhyw un o'u hadenydd gweithredol mewn perthynas ag unrhyw swyddogaeth sydd wedi'i dirprwyo i'r Cabinet Rhanbarthol yn unol â'r Cytundeb Gweithio ar y Cyd. Mae'r Cydbwyllgor yn cwrdd hyd at 4 gwaith y flwyddyn. Mae Cynllun Busnes y Fargen Ddinesig 2020/21, yn manylu ar uchafbwyntiau a blaenoriaethau Rhaglen Gyflenwi 2019/20 ar gyfer 2020/21 a thu hwnt.

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon

Cyfrifoldebau'r Cyngor

Mae'n ofynnol i'r Cyngor:

- Gwneud trefniadau ar gyfer gweinyddu materion ariannol yn briodol ac i sicrhau bod un o'i Swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol yw'r swyddog yma yn y Cyngor hwn.
- Rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau a diogelu ei asedau.
- Cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Rwy'n cadarnhau bod y cyfrifon yma wedi eu cymeradwyo gan y Cyngor ar:

Llofnod: Dyddiad: 25/11/20

Y Llywydd Pafiliynau
CBS Rhondda Cynon Taf
Parc Hen
Lofa'r
Cambrian,
Cwm Clydach,
CF40 2XX

Cyfrifoldebau'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol

Mae Cyfarwyddwr yn gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor sydd, o ran Cod Ymarfer CIPFA ar gyfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig, yn ofynnol i gyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar ddyddiad y cyfrifyddu a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn.

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon yma, mae'r Cyfarwyddwr wedi:

- Dewis a dethol polisiau cyfrifyddu addas, a'u cymhwyso'n gyson.
- Gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a doeth.
- Cydymffurfio â'r cod yma.

Drwy gydol y flwyddyn ariannol, mae'r Cyfarwyddwr hefyd wedi:

- Cynnal a chadw cofnodion cyfrifyddu priodol, a'u diweddarau'n gyson.
- Cymryd camau rhesymol i atal twyll a mathau eraill o afreoleidd-dra, neu eu darganfod.

Tystysgrif Cyfarwyddwr Gwasanaethau Ariannol a Gwasanaethau Digidol ar Gyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar gyfer y flwyddyn 2019/20.

Rwy'n tystio fod y cyfrifon yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar 31 Mawrth 2020 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn.

Llofnod: Dyddiad: 25/11/20

Barrie Davies

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol

CBS Rhondda Cynon

Taf, Tŷ Oldway,

Stryd y

Porth,

Porth,

CF39 9ST

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn (MiRS)

Mae'r Datganiad yma'n dangos y symudiad yn y flwyddyn ar y gwahanol gronfeydd wrth gefn sy'n cael eu cadw gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi i "gronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio" (h.y. y rhai y mae modd eu cymhwyso i gyllido gwariant neu ostwng trethi lleol) a "chronfeydd wrth gefn nad oes modd eu defnyddio". Mae'r llinell Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dangos cost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor ar sail Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol, ac mae rhagor o fanylion am hyn i'w gweld yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sydd angen eu codi ar Falans Cronfa'r Cyngor ar gyfer gosod Treth y Cyngor. Mae'r Cynnydd/(Gostyngiad) Net cyn trosglwyddiadau i'r llinell Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol cyn i'r Cyngor ymgymryd ag unrhyw drosglwyddiadau dewisol i gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi.

Nifer o Asedau Tymor Hir sydd wedi'u dileu neu eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o enillion/colledion yn unol â CI&ES:	2,715	0	0	0	2,626	0	0	5,341	(5,341)	0
Mewnosod eitemau heb eu debydu/credydu i CI&ES:										
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad	(11,529)	0	0	0	0	0	0	(11,529)	11,529	0
Gwariant cyfalaf wedi'i godi yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor	(42,541)	0	0	0	0	0	0	(42,541)	42,541	0
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:										
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau heb eu cymhwyso wedi'u credydu i CI&ES	(42,649)	0	0	0	0	42,649	0	0	0	0
Cymhwyso grantiau i ariannu cyfalaf sy wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf	0	0	0	0	0	(33,079)	0	(33,079)	33,079	0
Addasiadau sy'n cynnwys Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:										
Trosglwyddo enillion gwerthu a gredydir fel rhan o'r enillion/colled wrth waredu i'r CI&ES	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Defnyddio Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ariannu Gwariant Cyfalaf newydd	0	0	0	0	(412)	0	0	(412)	412	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Dderbyniadau Cyfalaf Gohiriedig Wrth Gefn ar ôl derbyn arian parod	0	0	0	0	2	0	0	2	(2)	0
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:										
Swm y gwahaniaeth yn y costau cyllid sy'n cael eu codi ar y CI&ES a chostau cyllid y mae modd eu codi yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(83)	0	0	0	0	0	0	(83)	83	0
Addasiadau sy'n cynnwys y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn:										

Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddion a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r CI&ES	81,060	0	279	0	0	0	0	81,339	(81,339)	0
<i>Parhad trosodd...</i>										

Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	(39,430)	0	(126)	0	0	0	0	(39,556)	39,556	0
Addasiad sy'n cynnwys y Cyfrif Addasu Ad-dalu										
Tâl Anghyfartal:										
Mae'r swm y codir tâl hawliadau cyflog cyfartal i'r CI&ES amdano yn wahanol	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Addasiad yn cynnwys y Cyfrif Absenoldebau Cronedig:										
Swm tâl cydnabyddiaeth swyddogion a godir ar y CI&ES ar sail croniadau	(1,267)	0	(13)	0	0	0	0	(1,280)	1,280	0
Addasiadau eraill yn cynnwys:										
Addasiad rhwng y Cyfrif Addasiad Cyfalaf a'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dibrisiant enillion ailbriso asedau hirdymor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cynnydd net (neu ostyngiad) cyn trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(24,711)	0	638	0	2,216	9,570	0	(12,287)	21,369	9,082
Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	24,489	(1,389)	(22,928)	(390)	0	0	218	0	0	0
Cynnydd neu (ostyngiad) yn ystod y flwyddyn	(222)	(1,389)	(22,290)	(390)	2,216	9,570	218	(12,287)	21,369	9,082
Balans ar 31 Mawrth 2019	10,498	63,707	41,867	3,007	3,343	16,966	391	139,779	56,267	196,046

Nifer o Asedau Tymor Hir sydd wedi'u dileu neu eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o enillion/colledion yn unol â CI&ES:	22	0	0	0	2,131	0	0	2,153	(2,153)	(0)
Mewnosod eitemau heb eu debydu/credydu i CI&ES:										
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(12,191)	0	0	0	0	0	0	(12,191)	12,191	0
Gwariant cyfalaf wedi'i godi yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor	(17,839)	0	0	0	0	0	0	(17,839)	17,839	0
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:										
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau heb eu cymhwyso wedi'u credydu i CI&ES	(71,194)	0	0	0	0	71,194	0	0	0	0
Cymhwyso grantiau at ariannu cyfalaf a gafodd eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf	0	0	0	0	0	(63,226)	0	(63,226)	63,226	0
Addasiadau sy'n cynnwys Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:										
Elw o drosglwyddo gwerthiant wedi'u credydu yn rhan o'r enillion / colledion ar waredu i'r CI&ES	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Defnyddio Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	0	0	(3,724)	0	0	(3,724)	3,724	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig ar ôl derbyn arian parod Addasiadau gan gynnwys y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:										
Swm y gwahaniaeth yn y costau cyllid sy'n cael eu codi ar y CI&ES a chostau cyllid y mae modd eu codi yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(86)	0	0	0	0	0	0	(86)	86	0
Addasiadau sy'n cynnwys y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn:										
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddion a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r	72,590	0	307	0	0	0	0	72,897	(72,897)	0

CI&ES										
Parhad trosodd...										

Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	(40,610)	0	(80)	0	0	0	0	(40,690)	40,690	0
Addasiad sy'n cynnwys y Cyfrif Addasu Ad-dalu										
Tâl Anghyfartal:										
Gwahaniaeth yn swm y mae'r symiau y codir tâl am hawliadau cyflog cyfartal i'r CI&ES	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Addasiad yn cynnwys y Cyfrif Absenoldebau Cronedig:										
Swm tâl cydnabyddiaeth swyddogion a godir ar y CI&ES ar sail croniadau	1,189	0	1	0	0	0	0	1,190	(1,190)	0
Addasiadau eraill yn cynnwys:										
Addasiad rhwng y Cyfrif Addasiad Cyfalaf a'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dibrisiant enillion ailbriso asedau hirdymor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cynnydd net (neu ostyngiad) cyn trosglwyddiadau i Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(80)	0	483	0	(1,593)	7,968	0	6,778	(3,092)	3,686
Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(1,709)	5,909	(3,322)	(623)	0	0	(255)	0	0	0
Cynnydd neu (ostyngiad) yn ystod y flwyddyn	(1,789)	5,909	(2,839)	(623)	(1,593)	7,968	(255)	6,778	(3,092)	3,686
Balans ar 31 Mawrth 2020	8,709	69,616	39,028	2,384	1,750	24,934	136	146,557	53,175	199,732

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant (CI&ES)

Mae'r Datganiad yma'n dangos y gost cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifo sy wedi'u derbyn yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu trwy godi trethi. Mae cynghorau'n codi trethi i dalu am wariant yn unol â rheoliadau, mae modd i hyn fod yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Mae'r sefyllfa dreth i'w gweld yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Marth 2020

2018/19 (Wedi'i Ailddatgan)					2019/20		
Gros Gwariant	Gros Incwm	Net Gwariant		Nodwch:	Gros Gwariant	Gros Incwm	Net Gwariant
£'000	£'000	£'000			£'000	£'000	£'000
101,964	(22,636)	79,328	Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen		128,546	(27,405)	101,141
58,721	(6,232)	52,489	Prif Weithredwr		34,885	(9,588)	25,297
253,798	(47,801)	205,997	Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant		267,717	(55,736)	211,981
230,659	(75,900)	154,759	Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant		247,613	(83,057)	164,556
104,030	(75,952)	28,078	Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan		100,185	(72,546)	27,639
2,178	(4,683)	(2,505)	Cyd-bwyllgorau		1,711	(1,945)	(234)
751,350	(233,204)	518,146	Costau'r Gwasanaethau		780,657	(250,277)	530,380
			Gwariant Gweithredol Eraill				
19,626	0	19,626	Preseptau	28.3	21,852	0	21,852
11,802	0	11,802	Ardollau	28.3	11,949	0	11,949
2,716	0	2,716	(Enillion) neu Golledion wrth Waredu ar Asedau Cyfredol		22	0	22
			Incwm Cyllido a Buddsoddi a Gwariant				
10,369	0	10,369	Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	7.2	11,505	0	11,505
15,381	0	15,381	Llog Net ar Atebolrwydd Diffiniedig Net	32.2	13,657	0	13,657
0	(1,191)	(1,191)	Llog Derbyniadwy ac Incwm Tebyg	7.2	0	(652)	(652)
			Grant Trethi ac Amhenodol Incwm				
0	(130,542)	(130,542)	Incwm Treth y Cyngor	26.0	0	(135,930)	(135,930)
0	(75,620)	(75,620)	Dosbarthiad Ardrethi Annomestig	25.0	0	(76,383)	(76,383)
0	(288,556)	(288,556)	Grantiau Llywodraeth heb eu Gwarchod		0	(293,404)	(293,404)
0	(40,339)	(40,339)	Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau		0	(58,951)	(58,951)
87	0	87	Treth Gorfforaeth - Cyd-bwyllgorau		86	0	86
811,331	(769,452)	41,879	(Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth o Wasanaethau		839,728	(815,597)	24,131
4,163	(10,120)	(5,957)	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Ailbrisió Eiddo, Gwaith ac Offer:		13,344	(57,950)	(44,606)
0	(45,004)	(45,004)	Ailfesur y Net Diffiniedig Atebolrwydd Budd-dal		16,789	0	16,789
4,163	(55,124)	(50,961)	Cyfanswm Incwm a Gwariant Arall		30,133	(57,950)	(27,817)
815,494	(824,576)	(9,082)	Cyfanswm Incwm a Gwariant		869,861	(873,547)	(3,686)

Mae dadansoddiad Cost Gwasanaethau yn adlewyrchu'r broses Ailstrwythuro Uwch Reolwyr fel y manylir ym mharagraff 7 yr Adroddiad Naratif

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau sy'n cael eu cydnabod gan y Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r asedau net (asedau ar ôl didynnu'r rhwymedigaethau) yn gyfatebol i'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu cadw gan y Cyngor. Mae cronfeydd wrth gefn yn cael eu hadrodd fesul dau gategori. Y categori cyntaf yw'r cronfeydd y mae modd eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y mae modd i'r Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd. Yr ail categori o gronfeydd wrth gefn yw'r rhai nad oes modd i'r Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae cronfeydd wrth gefn yn y categori yma'n cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn) a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru sydd i'w gweld yn adran 'Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan reoliadau' y Datganiad ynglŷn â Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Y Fantolen ar 31 Mawrth 2020

31/03/19			31/03/20	
£'000		Nodwch:	£'000	£'000
	Asedau Hirdymor	Eiddo, Gwaith ac Offer:		
603,087		Tir Arall ac Adeiladau		697,963
439,111		Rhwydweithiau Mewnol		451,333
7,107		Peiriannau, Cerbydau ac Offer		8,262
4,850		Asedau ac Asedion Cymunedol		4,850
76,473		Asedau yn cael eu hadeiladu		40,526
145		Asedau Treftadaeth		145
3,805		Eiddo Buddsoddi		3,805
3,312		Asedau Anniraethol Hirdymor		3,548
4,500		Buddsoddiadau Hirdymor	7.1	4,250
3,013		Buddsoddi mewn Is-gwmnïau		3,017
803		Dyledwyr Tymor Hir		4,939
1,146,206		CYFANSWM ASED AU HIRD YMOR		1,222,638
	Asedau Cyfredol	Buddsoddiadau Tymor Byr	7.1	35,405
26,083		Asedau sy wedi'u Dal i'w Gwerthu		623
3,060		Asedau Anniraethol Tymor Byr		0
279		Rhestrau Eiddo		717
728		Dyledwyr Tymor Byr	8.0	83,479
69,234		Arian Parod a Chyferwerth	9.0	10,181
8,361				
107,745		CYFANSWM ASED AU PRESENNOL		130,405
(11,535)	Rhwymedi gaethau Cyfredol	Arian Parod a Chyferwerth	9.0	(14,905)
(84,987)		Benthyca Tymor Byr	7.1	(60,776)
(279)		Rhwymedigaethau Tymor Byr Eraill		0
(2,193)		Darpariaethau Tymor Byr	11.0	(1,749)
(94,483)		Credydwyr Tymor Byr	10.0	(93,593)
(193,477)		RHWYMEDIGAETHAU CYFREDOL		(171,023)
(4,738)	Rhwymedi gaethau Hirdymor Eraill	Credydwyr Hirdymor		(7,019)
(1,822)		Darpariaethau Hirdymor	11.0	(2,649)
(248,518)		Benthyca Hirdymor	7.1	(314,278)
(609,227)		Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	12.0	(658,219)
(123)		Cyfrif Asedau a Roddwyd		(123)
(864,428)		RHWYMEDIGAETHAU HIRD YMOR ERAILL		(982,288)
196,046	ASEDAU NET			199,732
				<i>Parhad trosodd...</i>

10,498	Cronfeydd Wrth Gefn mae modd eu Defnyddio	Balans Cronfa'r Cyngor	13.1	8,709	
		Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi:	13.2		
63,707		Cyfalaf, Trysorlys a Chronfeydd Yswiriant Wrth Gefn	13.2	69,616	
41,867		Cronfeydd Eraill sy'n Gysylltiedig â Referiw	13.2	39,028	
3,007		Cronfa Wrth Gefn Ysgolion Dirprwyedig		2,384	
3,343		Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu defnyddio	13.3	1,750	
16,966		Cyfrif Grantiau Cyfalaf Anghymwysedig	13.4	24,934	
391		Cronfa wrth Gefn Yswiriant MGCC		136	
139,779		CYFANSWM Y CRONFEYDD WRTH GEFN Y MAE MODD EU DEFNYDDIO			146,557
171,042	Cronfeydd Wrth Gefn nad oes modd eu Defnyddio	Cronfa Adbriso	14.1	209,318	
3		Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig		1,272	
503,909		Cyfrif Addasu Cyfalaf	14.2	511,372	
(5,573)		Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	14.3	(5,487)	
(608,638)		Cronfa Bensiynau	14.4	(657,634)	
(4,476)		lawndal Cronnus Tymor Byr - Cyfrif Absenoldeb Cronedig		(5,666)	
56,267		CYFANSWM Y CRONFEYDD WRTH GEFN Y MAE MODD EU DEFNYDDIO			53,175
196,046	CYFANSWM				199,732

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau mewn arian parod a chyfwerth y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chyfwerth trwy ddsbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae swm y llif arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o'r graddau y caiff gweithrediadau'r Cyngor eu hariannu trwy incwm o drethi neu grantiau, neu gan y rhai sy'n derbyn y gwasanaethau sy'n cael eu darparu gan y Cyngor. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae all-llif arian wedi ei wneud ar gyfer adnoddau sy wedi'u bwriadu i gyfrannu at ddarparu gwasanaethau'r Cyngor yn y dyfodol. Mae llif arian sy'n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol wrth ragfynegi hawliadau ar lif arian yn y dyfodol gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) i'r Cyngor.

Datganiad Llif Arian 2019/20

2018/19 £'000		Nodw ch:	2019/20	
			£'000	£'000
41,879	(Gwarged) Net neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		24,131	
(115,449)	Addasiadau (Gwarged) Net neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar gyfer Symudiadau heblaw Arian Parod	15.0	(115,595)	
42,965	Addasiadau ar gyfer Eitemau sydd wedi'u Cynnwys yn y Net (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu Gweithgareddau	16.0	61,082	
(30,605)	Llifoedd Arian Net o Weithredu Gweithgareddau			(30,382)
87,718	Gweithgareddau Buddsoddi	18.0	73,629	
(60,909)	Gweithgareddau Cyllido	19.0	(41,697)	31,932
(3,796)	Cynnydd neu Gostyngiad Net mewn Arian Parod neu ddulliau cyfwerth ag Arian Parod			1,550
6,970	Arian Parod a Chyfwerth ar ddechrau'r Cyfnod Adrodd	9.0		3,174
3,174	Arian Parod a Chyfwerth ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd	9.0		4,724

Ddadansoddiad Gwariant a Chyllid

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn dwyn ynghyd cyflawniad y Cyngor sy'n cael ei adrodd ar sail gwariant wedi'i fesur yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol gyda chostau diffiniedig statudol i Gronfa'r Cyngor.

Mae arferion cyfrifo priodol yn mesur yr adnoddau sy wedi'u cynhyrchu a'u defnyddio yn ystod y flwyddyn gan gynnwys pethau fel defnydd eiddo (dibrisiant) a gwerth y buddion pensiwn sy wedi'u hennill gan y gweithwyr. Mae darpariaethau statudol yn pennu faint o wariant y Cyngor y mae'n rhaid ei fodloni trwy dreth y cyngor bob blwyddyn.

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn;

- dangos cymhariaeth ar gyfer pob un o wasanaethau'r Cyngor o'r adnoddau net wedi'u cymhwyso a'r tâl net yn erbyn Treth y Cyngor, a
- rhoi cyfle i egluro gwahaniaethau sylweddol rhwng y ddau.

Mae'r dadansoddiad yma yn hyrwyddo atebolrwydd a stiwardiaeth trwy ddarparu cyswllt uniongyrchol â phroses gwneud penderfyniadau blynyddol y Cyngor a'i gyllideb h.y. Cronfa'r Cyngor. Mae'n dilyn fframwaith cyflawniad y Cyngor.

Datganiad Dadansoddi Gwariant a Chyllid am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2019

	2018/19 (Wedi'i Ailddatgan)		
	Incwm a Gwariant i'w godi ar Gronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng y Sail Cyllid a Chyfrifyddu fesul achos	Gwariant Net ar gyfer y Symiau Cyfwerth ar gyfer CI&ES
	£'000	£'000	£'000
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen	63,886	15,442	79,328
Prif Weithredwr	12,540	39,949	52,489
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	175,454	30,543	205,997
Cyfadran y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	149,807	4,952	154,759
Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan	70,137	(42,059)	28,078
Cyd-bwyllgorau	0	(2,505)	(2,505)
Costau'r Gwasanaethau	471,824	46,322	518,146
Incwm a gwariant arall	(471,602)	(4,665)	(476,267)
(Costau sy'n Weddill) neu Ddiffyg Ariannol	222	41,657	41,879
Cronfa'r Cyngor yn agor ar 31 Mawrth 2018	(10,720)		
Ar ôl didynnu'r (Gweddill) Diffyg yng Nghronfa'r Cyngor yn Blwyddyn	222		
Cronfa'r Cyngor yn cau ar 31 Mawrth 2019	(10,498)		

Datganiad Dadansoddi Gwariant a Chyllid am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2020

	2019/20		
	Incwm a Gwariant i'w godi ar Gronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng y Sail Cyllid a Chyfrifyddu	Gwariant Net ar gyfer y Symiau Cyfwerth ar gyfer CI&ES
	£'000	£'000	£'000
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen	56,936	44,205	101,141
Prif Weithredwr	25,614	(317)	25,297
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	179,135	32,846	211,981
Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	153,543	11,013	164,556
Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan	68,530	(40,891)	27,639
Cyd-bwyllgorau	0	(234)	(234)
Costau'r Gwasanaethau	483,758	46,622	530,380
Incwm a gwariant arall	(481,969)	(24,280)	(506,249)
(Costau sy'n Weddill) neu Ddiffyg Ariannol	1,789	22,342	24,131
Cronfa'r Cyngor yn agor ar 31 Mawrth 2019	(10,498)		
Ar ôl didynnu'r (Gweddill) Diffyg yng Nghronfa'r Cyngor ym Mlwyddyn	1,789		
Cronfa'r Cyngor yn cau ar 31 Mawrth 2020	(8,709)		

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Ariannol Craidd

1.0 Polisiau Cyfrifon Arwyddocaol

1.1 Croniadau Gwariant ac Incwm

Mae cyfrifon y Cyngor wedi'u paratoi ar sail cronriad incwm a gwariant yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol. Mae hyn yn sicrhau bod gweithgaredd yn cael ei gyfrif yn ystod y flwyddyn y bydd yn digwydd a ddim pan fydd taliadau arian parod yn cael eu gwneud neu eu derbyn.

Mae refeniw o werthu nwyddau neu wasanaethau yn cael ei gydnabod pan fydd y Cyngor yn trosglwyddo risgiau a gwobrwyon sylweddol nwyddau, neu'n darparu'r gwasanaethau i'r prynwr, ac mae'n debyg y bydd y buddion economaidd neu'r potensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodiad yn llifo i'r Cyngor.

Mae cyflenwadau yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fyddan nhw'n cael eu defnyddio. Pan fo dyddiad y Fantolen yn disgyn rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio, lle maen nhw'n arwyddocaol, byddan nhw'n cael eu nodi fel rhestr eiddo ar y Fantolen.

Caiff treuliau mewn perthynas â gwasanaethau wedi'u derbyn (gan gynnwys gwasanaethau sy wedi'u darparu gan weithwyr) eu nodi'n wariant pan fydd y gwasanaethau yn cael eu derbyn yn hytrach na phan fydd y taliadau'n cael eu gwneud.

Mae'r llog sy wedi'i dderbyn ar fuddsoddiadau ac sy'n daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn y drefn honno fel incwm a gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff hyn ei wneud ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llif arian sy wedi'i bennu gan y contract. Mae addasiadau statudol sy'n ymwneud â diddordeb yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Mae trafodion cyfalaf hefyd yn cael eu cofnodi ar sail cronni, fel sy wedi'i ragnodi gan y Cod Ymarfer ar Gadw Cofnodion Awdurdodau Lleol.

1.2 Arian Parod a Chyferwerth

Mae arian parod a chyferwerth sydd ar gael i'w ddefnyddio ar unwaith gan y Cyngor. Caiff ei ystyried bod eitemau o'r fath yn falansau arian sy wedi'u cadw yng nghyfrifon banc y Cyngor (ar ôl didynnu sieciau heb eu cyflwyno), unrhyw falans banc wedi'i gorgodi a balansau arian mân.

Chaiff buddsoddiadau byrdymor ddim eu hystyried yn arian parod neu gyferwerth gan fod y rhain ddim ar gael yn rhwydd heb orfodi cosbau.

1.3 Rhwymedigaethau Amodol

Mae rhwymedigaeth amodol yn eitem gwariant posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol a chaiff ei bodolaeth ei chadarnhau yn unig gan fodolaeth un neu ragor o achlysuron ansicr yn y dyfodol sy ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y sefydliad.

Dydy rhwymedigaethau amodol o'r fath ddim yn cael eu hadlewyrchu yn y Darpariaethau

yn y Fantolen oherwydd efallai fydd hi ddim yn debygol y bydd angen all-lif adnoddau neu fydd dim modd mesur swm yr ymrwymiad yn ddibynadwy.

Caiff rhwymedigaethau amodol perthnasol eu datgleu yn y Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Ariannol Craidd.

1.4 **Buddion Gweithwyr**

Caiff yr holl gostau sy'n ymwneud â buddion gweithwyr eu cyfrifo ar sail cronni.

Budd-daliadau Terfynu

Mae'r symiau hyn yn daladwy gan y Cyngor o ganlyniad i benderfynu terfynu cyflogaeth unigolyn cyn y dyddiad ymddeol arferol, neu benderfyniad gweithiwr i dderbyn diswyddo gwirfoddol. Caiff costau o'r fath eu codi ar sail cronniadau i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fydd terfyniadau'n cynnwys gwella pensiynau, mae darpariaethau statudol yn mynnu bod tâl yn cael ei godi ar Gronfa'r Cyngor ar gyfer y swm sy'n daladwy gan y Cyngor. Yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn, mae rhaid neilltuo arian o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn, ac iddi, i ddileu rhagamcanion ar gyfer gwelliannau pensiwn a nodi'r symiau sydd wedi'u talu, neu sy'n daladwy, yn eu lle.

Proffesiynol

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun pensiwn ar wahân sy'n diwallu anghenion gweithwyr mewn gwasanaethau penodol:

Athrawon - Mae hwn yn gynllun heb ei ariannu sy'n cael ei weinyddu gan Bensiynau Athrawon ar ran yr Adran Addysg. Caiff cyfraddau cyfraniadau eu gosod ar sail cronfa dybiannol. Er bod hwn yn Gynllun Budd Diffiniedig, does dim modd i Bensiynau Athrawon nodi cyfran y Cyngor o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol ac, felly, mae'r Cyngor wedi cyfrif am ei gyfraniadau i'r cynllun fel pe bai'n Gynllun Cyfraniad Diffiniedig.

Gweithwyr eraill - mae CBS Rhondda Cynon Taf yn gweinyddu cronfa ar ran gweithwyr o dan Reoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, y mae cyfraddau cyfraniad yn cael eu pennu gan actiari'r Gronfa yn seiliedig ar brisiadau actiwaraid tair blynedd. O dan y rheoliadau, caiff cyfraddau cyfraniad eu gosod er mwyn arwain at gyllido'n llawn atebolrwydd cyffredinol y Gronfa dros amser. Caiff y Cynllun Llywodraeth Leol ei gyfrifo fel Cynllun Budd Diffiniedig.

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf, y gellir eu priodoli i'r Cyngor, wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull uned rhagamcanol -
h.y. asesiad o'r taliadau yn y dyfodol a wneir mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd gan weithwyr hyd yma, yn seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant gweithwyr, ac ati, a rhagamcanion enillion ar gyfer gweithwyr cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu disgowntio i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt o 2.3% yn 2019/20 (2.4% yn 2018/19).
- Mae asedau'r gronfa bensiwn y mae modd eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar eu gwerth teg:

Gwarantau wedi'u – Pris Cynnig Cyfredol

dyfynnu
Gwarantau fesul – Pris Cynnig Cyfredol
Uned
Eiddo – Gwerth y Farchnad

- Caiff y newid yn y rhwymedigaeth pensiwn net ei ddadansoddi fel a ganlyn:
 - Cost Gwasanaeth Cyfredol - y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd gwasanaeth a gafodd eu hennill eleni. Mae'r rhain wedi'u dyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau y bu'r gweithwyr yn gweithio gyda hwy ynghyd â threuliau gweinyddol.
 - Cost Gwasanaeth yn y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau sy'n deillio o benderfyniadau yn ystod y flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn ymwneud â blynyddoedd gwasanaeth a gafodd eu hennill mewn blynyddoedd cynt. Mae'r rhain wedi'u debydu i'r (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Cost Llog - y cynnydd disgwylidig yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth iddyn nhw symud blwyddyn yn nes at gael eu talu. Mae hyn wedi'i debydu i adran Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Dychweliad Disgwylidig ar Asedau - y dychweliad buddsoddi blynyddol ar asedau'r gronfa y mae modd ei briodoli i'r Cyngor yn seiliedig ar gyfartaledd y dychweliad hirdymor disgwylidig. Mae hyn wedi'i gredydu i adran Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Enillion a Cholledion Actiwaraid - newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiwn net sy'n codi oherwydd bod digwyddiadau ddim wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a gafodd eu gwneud yn y prisiad actiwaraid diwethaf neu oherwydd bod yr actiwaraid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau ariannol, demograffig neu brofiad. Mae'r rhain wedi'u debydu neu eu credydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn.
 - Cyfraniadau wedi'u Talu i'r Gronfa Bensiwn - arian parod fel cyfraniadau cyflogwr i'r Gronfa Bensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; heb ei gyfrif fel treuliau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mewn perthynas â budd-daliadau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn mynnu bod Balans Cronfa'r Cyngor talu'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn neu'n uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn, ddim y swm sy wedi'i gyfrifo yn ôl y safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod neilltuadau arian i'r Gronfa Wrth Gefn Pensiynau ac oddi yno. Mae hyn yn cael ei wneud i gael gwared ar y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddion ymddeol ac yn eu disodli â'r arian sy wedi'i dalu i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn, felly yn mesur yr effaith fuddiol i Gronfa'r Cyngor o orfod cyfrif am fuddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na bod buddion yn cael eu hennill gan weithwyr.

Budd-daliadau Dewisol

Mae modd i'r Cyngor wneud dyfarniadau dewisol o fuddion ymddeol os yw ymddeoliadau cynnar yn digwydd. Caiff unrhyw rhwymedigaethau sy'n codi eu cronni yn ystod blwyddyn gwneud penderfyniad am y dyfarniad.

Absenoldeb Wedi'i Gronni

Mae'r Cyngor yn cronni ar gyfer gwyliau staff sy wedi'u hennill ond sydd heb eu cymryd ym mhob blwyddyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi rheoliadau i liniaru effaith y gost ar Gynghorau. Mae'r Cyngor yma wedi manteisio ar y rheoliadau a chodi'r costau ychwanegol i'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig Byrdymor wedi'u Cydadfer mewn Cronfeydd Wrth Gefn nad oes modd eu defnyddio.

1.5 Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd yw'r digwyddiadau ffafriol a digwyddiadau anffafriol sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad lle caiff y datganiadau ariannol eu hawdurdodi i'w cyhoeddi.

Mae modd nodi dau fath o ddigwyddiad;

- a) y rhai sy'n darparu tystiolaeth o amodau sy'n bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd (digwyddiadau addasu a fydd yn cael eu cydnabod yn y datganiadau ariannol);
- b) y rhai sy'n arwydd o amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd (digwyddiadau sy ddim yn addasu sydd heb gael eu hadlewyrchu mewn datganiadau cyfrifyddu ond, pan fo'n berthnasol, bydd datgeliad yn cael ei wneud yn y Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Ariannol Craidd).

1.6 Offerynnau Ariannol

Mae Offerynnau Ariannol yn cynnwys Rhwymedigaethau Ariannol ac Asedau Ariannol.

Rhwymedigaethau Ariannol

Caiff rhwymedigaethau ariannol eu gweithredu ar gost amorteiddio. Mae taliadau blynyddol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm gweithredu'r atebolrwydd, wedi'i luosi gan y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Os oes gan fenthyciad un gyfradd llog ar hyd ei dymor, y swm sy'n cael ei gyflwyno yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n ddyledus, a'r llog sy'n cael ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy yn y cytundeb benthyciad. Lle mae gan fenthyciadau gyfradd sy'n is yn y blynyddoedd cychwynol, mae'r tâl cyfradd llog effeithiol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn "llyfnhau" y gwahaniaeth yn y gyfradd llog. Mae'r gwahaniaeth rhwng y tâl cyfradd llog effeithiol a'r gwir log sy wedi'i dalu yn cael ei addasu yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Yn achos y rhan fwyaf o fenthyciadau, mae hyn yn golygu mai'r swm sy'n cael ei gyflwyno yn y Fantolen yw'r prifswm dyledus sy'n ad-daladwy a'r llog sy wedi'i godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn unol â'r cytundeb benthyciad.

Mae enillion (gostyngiadau) a cholledion (premiymau) ar ail-brynu neu setliad cynnar y benthyciad yn cael eu credydu / eu debydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ym mlwyddyn yr ail-brynu / setliad. Serch hynny, pan gaiff ei ystyried bod ail-brynu / setliad cynnar yn addasiad o offerynnau presennol, mae'r disgowntiau / premiymau yn cael eu hymgorffori i werth yr offeryn ac yn cael eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros oes y benthyciad trwy addasiad i'r gyfradd llog effeithiol.

Pan fo premiymau neu ostyngiadau wedi'u codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei rhannu dros y blynyddoedd i ddod yn gyfartal ag oes y benthyciad newydd neu'r benthyciad cyfnewid.

Asedau Ariannol

Caiff Asedau Ariannol eu dosbarthu ar sail dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer cadw asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae yna dri phrif ddsbarth asedau ariannol sy'n cael eu mesur yn ôl:

- Cost wedi'i hamorteiddio;
- Gwerth teg o ganlyniad i elw neu golled; a
- Gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall.

Model busnes Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yw cynnal buddsoddiadau i gasglu llifoedd arian cytundebol. Caiff asedau ariannol eu dosbarth fel cost wedi'i hamorteiddio.

Mae Benthyciadau a Symiau i'w Derbyn yn cael eu cydnabod i ddechrau ar werth teg ac yna'n cael eu gweithredu ar gost wedi'i hamorteiddio. Mae Llog i'w Derbyn ac Incwm Tebyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn seiliedig ar swm gweithredu'r ased sy'n cael ei luosi gan y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Mae hyn yn golygu mai'r gwerth yn y Fantolen yw'r prifswm yn ogystal ag unrhyw incwm cronedig, ac mae'r incwm sy wedi'i gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn seiliedig ar y gyfradd sy wedi'i dyfynnu yn y cytundeb benthyciad.

Mae'r llog sy'n ddyledus ond heb ei dalu ar ddiwedd y flwyddyn wedi'i gategoreiddio yn y Fantolen fel ased neu rwymedigaeth gyfredol. Mae hyn yn wir hyd yn oed os yw'r ased neu'r rhwymedigaeth ariannol y mae'n ymwneud ag ef yn offeryn hirdymor.

Mae angen cyfrifo "colled credyd disgwylidig" mewn perthynas ag asedau ariannol sy'n cael eu cadw ar gost wedi'i hamorteiddio, naill ai am gyfnod 12 mis neu oes. Caiff colledion amharu eu cyfrifo i adlewyrchu'r disgwyliad na fydd llifoedd arian yn y dyfodol yn digwydd oherwydd gallai'r benthycwr methu â chyflawni ei rwymedigaethau. Lle mae'r risg wedi cynyddu'n sylweddol ers i ased gael ei gydnabod, caiff colledion eu hasesu ar sail oes. Lle nad yw'r risg wedi cynyddu'n sylweddol neu'n parhau i fod yn isel, caiff colledion eu hasesu ar sail 12 mis o golledion disgwylidig.

1.7 **Asedau Anniriaethol**

Asedau anniriaethol yw'r Asedau Hirdymor hynny heb sylwedd ffisegol ond mae modd eu hadnabod gan fynediad at fuddion economaidd yn y dyfodol sy wedi'u rheoli gan y Cyngor trwy warchodaeth neu hawliau cyfreithiol.

Caiff meddalwedd a thrwyddedau eu cyfalafu ar gost ac maen nhw'n cael eu hamorteiddio ar hyd eu hoes economaidd, sy'n cael ei hadolygu ar ddiwedd pob cyfnod adrodd a'i diwygio os oes angen.

Mae ased yn cael ei brofi am amhariad pryd bynnag y mae arwydd bod amhariad posib ar yr ased. Caiff unrhyw golledion eu nodi i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Bydd unrhyw elw neu golled sy'n codi o ganlyniad i waredu asedau anniriaethol neu roi'r gorau i asedau anniriaethol yn cael ei adlewyrch yn yr adran Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fydd gwariant ar asedau anniriaethol yn addas i'w ystyried yn wariant cyfalaf at ddibenion statudol, ni fydd caniatâd i amorteiddiad, na cholledion amhariad nac enillion a cholledion gwaredu gael effaith ar Falansau Cronfa'r Cyngor. Caiff y rhain eu gwrthdroi yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

1.8 **Prydlesi**

Mae p'un a yw prydles yn gyllid neu'n weithredol yn dibynnu ar sylwedd y trafodiad yn hytrach na'r ffurf gyfreithiol.

Caiff prydlesi eu hadolygu ar y cychwyn a'u dosbarthu fel cyllid neu'u gweithredu trwy adolygu trefniadau fel:

- Trosglwyddo perchnogaeth yr ased ar ddiwedd y brydles.
- Opsiwn i brynu ased am bris sy'n is na'r gwerth teg.
- Mae cyfnod y brydles ar gyfer rhan fawr o oes economaidd yr ased.
- Gwerth presennol isafswm taliadau prydles bron cyfwerth â gwerth teg yr ased
- Mae asedau ar brydles yn arbenigol a dim ond y prydlesi sy'n cael eu defnyddio heb addasiadau mawr.

Caiff prydlesi tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân at ddiben dosbarthiad prydles.

Prydlesi Cyllid

Mae prydles ariannol yn brydles sy'n trosglwyddo'r rhan fwyaf o'r risgiau a'r gwobrau sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth ased i'r prydlesai.

Pan fo'r Cyngor yn brydlesi, caiff ased a rhwymedigaeth ei gydnabod ar ddechrau'r brydles. Mae'r ased felly'n colli gwerth ac yn cael ei ailbriso fel pe bai'n eiddo'r Cyngor. Mae'r rhwymedigaeth yn lleihau wrth i daliadau'r brydles gael eu gwneud.

Pan fo'r Cyngor yn brydlesydd, caiff y taliad prydles sy'n cael ei dderbyn ei gydnabod fel ad-daliad o'r prifswm gydag elfen llog y taliad yn cael ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Nid yw unrhyw ased yn cael ei gydnabod.

Prydlesi Gweithredol

Caiff unrhyw brydles heblaw Prydles Ariannol ei ystyried yn Brydles Weithredol.

Pan fo'r Cyngor yn brydlesi, mae taliadau prydles yn cael eu cydnabod fel traul yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail unionsyth oni bai fod sail systematig arall yn cynrychioli'n well y buddion sy'n cael eu derbyn.

Lle mae'r Cyngor yn brydlesydd, dylai'r incwm gael ei gydnabod ar sail unionsyth oni bai fod sail systematig arall yn cynrychioli'n well y manteision sy'n cael eu derbyn. Bydd Tir ac Adeiladau eraill sy'n cael eu prydlesu o dan brydles weithredol yn destun dibrisiad yn yr un modd ag asedau eraill o fewn yr un categori.

1.9 Eiddo, Gwaith ac Offer

Mae asedau sydd â sylwedd ffisegol ac sy'n cael eu dal i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, ar gyfer eu rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol, ac y mae disgwyl iddyn nhw gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol yn cael eu dosbarthu fel Eiddo, Gwaith ac Offer. Caiff dibrisiant ei godi ar sail unionsyth ar y rhan fwyaf o'r asedau diriaethol sydd ag oes ddefnyddiol gyfyngedig, ac eithrio tir sydd ddim yn ddibrisiadwy. Mae oes yr holl asedau wedi'i nodi ar sail unigol.

1.9.1 Cydnabyddiaeth

Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Gwaith ac Offer ei gyfalafu ar sail cronni, ar yr amod ei bod yn debygol y bydd y buddion economaidd neu'r potensial gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Cyngor, ac mae modd mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Mae'r Cyngor yn gweithredu polisi de-minimis gwerth £10,000 ar gyfer cydnabod gwariant o'r fath fel cyfalaf. Mae gwariant ar asedau dyw'r Cyngor ddim yn berchen arnyn nhw, ond lle mae'n derbyn buddion parhaus, hefyd wedi'i gyfalafu ar sail cronladau. Er ei fod wedi'i gyfalafu, caiff y gwariant yma ei amorteiddio yn ystod y flwyddyn y mae'n digwydd.

Mae'r Cyngor yn gweithredu polisi de-minimis ar gyfer cofnodi asedau yn y gofrestr asedau. Mae lefelau de-minimis yn cael eu gweithredu fel a ganlyn:

Math o Ased	£'000
Tir ac Adeiladau	20
Cerbydau	10
Offer a Chyfarpar	10
Rhwydweithiau Mewnol	20
Asedau ac Asedion Cymunedol	Dim

1.9.2 Mesuriad

I gychwyn, caiff asedau eu mesur ar sail cost, gan gynnwys:

- Y pris prynu
- Unrhyw gostau y mae modd eu priodoli i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol fel bod modd iddo weithredu yn y modd y roedd rheolwyr yn bwriadu
- Yr amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle lle roedd wedi'i leoli

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca.

Mae cost asedau sy wedi'u caffael trwy gyfrwng heblaw pryniant yn cael ei ystyried yn werth teg yr asedau, oni bai bod dim sylwedd masnachol gan y caffaeliad (h.y. fydd hyn ddim yn arwain at amrywiad yn llifoedd arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, lle caiff ased ei gaffael trwy gyfnewid, cost y caffael yw swm gweithredu'r ased sy wedi'i roi gan y Cyngor.

Caiff gwerth asedau Hirdymor Diriaethol ei bennu ar y sail argymhellion CIPFA ac yn unol â'r Datganiad o Egwyddorion Prasio Asedau a Nodiadau Cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Yn gyffredinol, caiff asedau Eiddo, Gwaith ac Offer eu prisio ar sail gwerth eu defnydd presennol (EUV) sy'n cael ei ystyried yn "werth cyfredol". Mae eitemau arbenigol (e.e. ysgolion) yn cael eu prisio ar sail cost adnewyddu dibrisiedig (DRC). Mae'r dull hwn o brisio yn cyfrifo cost codi adeiladau a strwythurau cyfatebol modern, a'u dibrisio i gyfrif am oedran ac oes economaidd yn y dyfodol. Enw'r cyfrifiad cost yma yw Prisiad Cyfwerth Modern (MEV). Yn gyffredinol, caiff eiddo buddsoddi eu prisio ar sail gwerth y farchnad agored (OMV). Mae asedau seilwaith yn cael eu cynnwys gan ddefnyddio cost hanesyddol, a'u haddasu i adlewyrchu dibrisiant. Caiff ei ystyried bod gan heolydd wedi'u mabwysiadu, sy wedi'u hadeiladu gan ddatblygwyr preifat gost hanesyddol i'r Cyngor o sero ac felly dydyn nhw ddim yn cael eu cydnabod yn y Datganiad o Gyfrifon.

Lle dydy asedau ddim yn cael eu defnyddio ond ddim yn bodloni'r meini prawf ar gyfer Asedau a Gaiff eu Dal i'w Gwerthu, yna maen nhw'n cael eu hystyried yn Asedau Gwarged yng nghategoriâu Eiddo, Gwaith ac Offer a Thir ac Adeiladau Eraill. Caiff Asedau Gwarged eu prisio ar werth teg. Gwerth teg yw'r gwerth y byddai'n cael ei dderbyn rhwng cyfranogwyr parod y farchnad. Mae angen ystyried defnydd gorau ac uchaf yr ased. Mae'r mewnbynnau i'r technegau prisio mewn perthynas â'r asedau hyn wedi'u categoreiddio yn ôl y lefelau hierarchaeth canlynol:

Lefel 1 - prisiau wedi'u dyfynnu mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer yr un asedau neu rwymedigaethau mae modd i'r Cyngor gael mynediad atyn nhw ar y dyddiad mesur.

Lefel 2 - mewnbwn y mae modd sylwi arno heblaw prisiau wedi'u dyfynnu ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth. Er enghraifft, cyflwr y farchnad, prisiau gwerthu diweddar.

Lefel 3 - mewnbwn nad oes modd sylwi arno, er enghraifft, tybiaethau ynghylch twf rhent; cyfraddau disgownt, ac ati

Mae mesur gwerth teg yn gwahaniaethu rhwng mesuriadau sy'n digwydd yn rheolaidd h.y. ar ddiwedd pob cyfnod, er enghraifft asedau dros ben, a'r rhai sy ddim yn cael eu mesur yn rheolaidd ar amgylchiadau penodol, er enghraifft asedau a gaiff eu dal i'w gwerthu.

Yn y cyfrifon mae tua 164 o Asedau Gwarged gyda gwerth teg cylchol o £4.0m. Caiff y mwyafrif o'r asedau eu prisio ar fewnbynnau lefel 2, ac eithrio un ased sy wedi'i brisio

yn £800k gan ddefnyddio mewnbynnau lefel 3. Ar gyfer yr ased yma, mae addasiad wedi'i wneud i fewnbynnau lefel 2 i ystyried cyflwr yr ased.

Caiff asedau cymunedol eu prasio ar sail cost hanesyddol. Does gan y rhain ddim oes ddefnyddiol y mae modd ei hadnabod ac maen nhw'n asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal yn barhaus. Mae parciau a chofebion yn enghreifftiau o asedau cymunedol.

Caiff asedau sydd wrthi'n cael eu hadeiladu eu prasio yn ôl cost hanesyddol nes iddyn nhw ddod yn weithredol. Pan fyddan nhw'n dod yn weithredol, maen nhw'n cael eu hailbriso ar sail berthnasol.

Mae Asedau Treftadaeth yn cael eu cydnabod yn yr un modd os ydynt yn asedau anweithredol materol sy'n cael eu cynnal yn unig at ddibenion diwylliannol neu ddibenion ennill gwybodaeth. Mae cost neu werth y farchnad yr asedau yma yn cael eu cydnabod, ac mae gwerth yr asedau'n cael eu hadolygu am amhariad ond dydyn nhw ddim yn cael eu dibrisio.

Lle nad oes tystiolaeth o werth cyfredol yn y farchnad oherwydd natur arbenigol ased, caiff cost adnewyddu dibrisiedig (DRC) ei defnyddio fel amcangyfrif o'r gwerth cyfredol. Lle mae asedau sy ddim yn eiddo sydd â oes defnyddiol byr neu werthoedd isel (neu'r ddau), caiff sail cost hanesyddol dibrisiedig ei defnyddio fel procsi am werth cyfredol.

Caiff asedau sy wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar y gwerth presennol eu hailbriso'n ddigonol i sicrhau nad yw eu swm cario yn sylweddol wahanol i'w gwerth presennol ar ddiwedd y flwyddyn, ond o leiaf bob pum mlynedd. Lle mae prisiau yn cynyddu, caiff credydau eu gwneud i'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn i gydnabod enillion sy heb eu gwireddu. Mae'n bosibl i enillion gael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr lle maen nhw'n codi o ganlyniad i wrthdroi colled a gafodd ei godi yn flaenorol ar wasanaeth.

Lle caiff gostyngiadau mewn gwerth eu nodi, byddan nhw'n cael eu cyfrifo fel a ganlyn:

- Os oes balans o enillion ailbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn, caiff swm gweithredu'r ased ei nodi yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig).
- Lle does dim balans yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn neu falans annigonol, caiff swm gweithredu'r ased ei nodi yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbriso yn cynnwys enillion ailbriso sy wedi'u cydnabod ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad gweithredu ffurfiol y gronfa. Mae enillion wedi'u cronni sy'n codi cyn y dyddiad dan sylw yn cael eu cyfuno yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

1.9.3 Amhariad

Caiff asedau eu hasesu trwy gydol y flwyddyn i ystyried a oes unrhyw arwydd bod amhariad ar ased. Lle mae arwyddion yn bodoli ac mae unrhyw wahaniaethau posibl yn cael eu hamcangyfrif yn rhai perthnasol, mae'r swm y mae modd ei adfer o'r ased yn cael ei amcangyfrif ac, os yw hyn yn llai na swm gweithredu'r ased, caiff colled amhariad am y diffyg ei chydabod.

Lle mae colledion amhariad wedi'u nodi, maen nhw'n cael eu cyfrifo fel a ganlyn:

- Os oes balans o enillion ailbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn, caiff

swm gweithredu'r ased ei nodi yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronodig).

- Lle does dim balans yn y Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn neu falans annigonol, caiff swm gweithredu'r ased ei nodi yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo colled amhariad yn cael ei wrthdroi wedyn, mae'r gwrthdroad yn cael ei gredu i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi pe bai'r golled heb ei chydabod.

1.9.4 Dibrisio

Caiff dibrisiant ei godi ar sail llinell syth ar y rhan fwyaf o eiddo, gwaith ac offer. Mae oes yr holl asedau wedi'i nodi ar sail unigol.

Caiff eithriadau eu gwneud ar gyfer:

- Asedau Treftadaeth.
- Asedau heb oes derfynol ddefnyddiol mae modd ei phennu megis tir rhydd-ddaliol.
- Asedau sy ddim ar gael eto i'w defnyddio h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu, ac asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu.

Pan fo gan eitem o Eiddo, Gwaith ac Offer gydrannau mawr y mae eu costau'n sylweddol o'u cymharu â chyfanswm cost yr eitem, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân.

Mae enillion ailbrisió hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Bydd y swm yma yn hafal i'r gwahaniaeth rhwng dibrisiant y gwerth cyfredol sy'n cael ei godi ar asedau, a'r dibrisiant a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol,

Caiff dibrisiant ei gyfrif yn ystod blwyddyn y caffaeliad ac nid yn ystod y flwyddyn y caiff yr ased ei waredu.

1.9.5 Gwarediadau ac Asedau a Gaiff eu Dal i'w Gwerthu

Pan fydd hi'n debygol y bydd swm gweithredu ased yn cael ei adennill yn bennaf trwy drafodiad gwerthu yn hytrach na thrwy ei ddefnydd parhaus, caiff ei ail-ddosbarthu fel Ased a Gaiff ei Ddal i'w Werthu. Caiff yr asedau hyn eu mesur gan ddefnyddio'r gwerth isaf a gafodd ei roi iddyn nhw pan gafodd ei gytuno y bydden nhw'n cael eu gwerthu, a gwerth teg ar ôl didynnu'r costau gwerthu.

Mae modd rhannu'r prisiad yn y fantolen fel a ganlyn:

	£'000
Gwerth teg	505
Gwerth cario	118
Cyfanswm y gwerth yn y Fantolen	623

Caiff y gwerth teg anghylchol ei fesur gan ddefnyddio lefel 2 yn yr hierarchaeth mewnbwn (edrychwch ar nodyn 1.9.2 am esboniad o'r lefelau). Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg ar ôl didynnu costau gwerthu, caiff y golled ei nodi yn y llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond enillion mewn gwerth teg hyd at

swm unrhyw golledion blaenorol sy wedi'u cydnabod yn y (Gwarged) neu'r Diffyg

o ran Darparu Gwasanaethau. Fydd dim tâl yn cael ei godi ar ddibrisiad ar Asedau a gaiff eu Dal i'w Gwerthu. Os na fydd asedau bellach yn bodloni'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau a gaiff eu Dal i'w Gwerthu, byddan nhw'n cael eu hailddosbarthu yn asedau hirdymor a'u prisio gan ddefnyddio eu swm gweithredu isaf cyn iddyn nhw gael eu dosbarthu yn Asedau a gaiff eu Dal i'w Gwerthu (wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddio neu ailbriso), a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Chaiff asedau sydd i'w gadael neu y bydd y Cyngor yn rhoi'r gorau iddyn nhw ddim eu hailddosbarthu yn Asedau a gaiff eu Dal i'w Gwerthu. Y meini prawf ar gyfer nodi asedau fel asedau sydd wedi'u dal i'w gwerthu yw:

- Eu bod ar gael i'w gwerthu ar unwaith yn y cyflwr presennol.
- Bod eu gwerthu yn debygol iawn.
- Eu bod wedi'u farchnata'n weithredol.
- Bod disgwyl cwblhau'r gwerthiant o fewn 12 mis.

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddadgomisiynu, caiff swm yr ased yn y Fantolen (boed Eiddo, Gwaith ac Offer neu Asedau a gaiff eu Dal i'w Gwerthu) ei ddileu i'r adran Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion ar waredu. Mae derbyniadau o warediadau (os ydyn nhw'n digwydd) wedi'u credu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r colledion ar waredu (h.y. wedi'u rhyddhau yn erbyn gwerth gweithredu'r ased ar adeg cael gwared arno). Caiff unrhyw enillion ailbriso wedi'u cronni ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Os yw'r symiau sy'n cael eu derbyn ar gyfer gwaredu yn uwch na £10k, byddan nhw wedi'u categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf. Mae'n ofynnol i dderbyniadau gael eu credu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf mae Modd eu Defnyddio, ac yna mae modd eu defnyddio ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf y mae Modd eu Defnyddio gan Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth gefn.

Nid yw gwerth dileu gwarediadau yn dâl yn erbyn Treth y Cyngor, gan fod trefniadau ar wahân ar gyfer ariannu cyfalaf yn darparu'n llawn ar gyfer cost asedau hirdymor. Caiff symiau eu neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

1.10 Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn ar gyfer dibenion polisi yn y dyfodol neu i gwmpasu achosion wrth gefn. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu trwy neilltuo symiau allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd gwariant wedi'i ariannu o gronfa wrth gefn, caiff y tâl hwnnw ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno. Er mwyn sicrhau bod hyn ddim yn dâl yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor, caiff y gwariant ei ariannu trwy addasiad yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Caiff rhai cronfeydd wrth gefn eu cadw i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau hirdymor, offerynnau ariannol, buddion ymddeoliad a chyflogeion, a dydyn nhw ddim yn

cynrychioli adnoddau y mae modd eu defnyddio i'r Cyngor.

1.11 Gwariant Refeniw wedi'i Ariannu gan Gyfalaf o Dan Statud

Dyma wariant sy wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn y mae modd ei gyfalafu o dan ddarpariaethau statudol ond sy ddim yn arwain at greu Ased Hirdymor. Caiff ei godi fel gwariant i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fydd y Cyngor yn ariannu gwariant o'r fath o adnoddau cyfalaf, mae trosglwyddiad yn y Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn i Gronfa'r Cyngor o'r Cyfrif Addasu Cyfalaf wedyn yn gwrthdroi'r symiau sy wedi'u codi fel nad oes unrhyw effaith ar lefel Treth y Cyngor.

1.12 Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Rhaid rhoi cyfrif am grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau eraill sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a refeniw ar sail cronïadau a'u cydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo sicrwydd rhesymol bod;

- y Cyngor wedi cydymffurfio â'r amodau ar gyfer eu derbyn; a bydd y
- grant neu gyfraniad yn cael ei dderbyn.

Mae arian sy wedi'i roi lle nad oes sicrwydd rhesymol o'r ddau faen prawf uchod, yn cael eu dal fel credydwr yn y Fantolen.

Mae grantiau refeniw yn cael eu credydu i'r gwasanaeth perthnasol a chaiff grantiau cyfalaf eu credydu i'r adran Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle mae grant refeniw wedi'i gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ond heb ei ddefnyddio eto i ariannu gwariant, caiff ei neilltuo fel Cronfa Wrth Gefn wedi'i Chlustnodi.

Lle mae grant cyfalaf wedi'i gydnabod fel incwm ond heb ei ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei gredu i Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwysu trwy'r Datganiad ynglŷn â Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Yn dilyn hynny, pan fydd yr arian yn cael ei ddefnyddio, bydd y grant yn cael ei drosglwyddo o'r Cyfrif Cyfalaf Grant Heb ei Gymhwysu i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Pan fydd Archwilio Cymru ddim wedi llofnodi hawliad eto, mae gwerthoedd y Fantolen mewn perthynas â grantiau wedi'u cynnwys ar sail hawlio drafft heb ei archwilio.

1.13 Taliadau i Refeniw am Asedau Hirdymor

Caiff gwasanaethau eu debydu â'r eitemau canlynol i gofnodi'r gost o ddal Asedau Hirdymor yn ystod y flwyddyn:

- Dibrisiad sydd i'w briodoli i'r asedau sy'n cael eu defnyddio gan y gwasanaeth perthnasol.
- Colledion adbrisiu ac amharu yng ngwerth asedau sy'n cael eu defnyddio gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Adbrisiu Wrth Gefn y mae modd i'r colledion gael eu dileu yn eu herbyn.
- Amorteiddio Asedau Anniriaethol i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Does dim gofyn i'r Cyngor godi Treth y Cyngor i ariannu dibrisiad, adbrisiad a

cholledion amharu neu amorteiddio. Felly, mae'r taliadau hyn i'r

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael eu gwrthdroi yn y Datganiad Symud i gronfeydd Wrth Gefn.

1.14 **Darpariaeth Isafswm Refeniw/Darpariaeth ar gyfer Ad-dalu Dyled**

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn gofyn i bob awdurdod lleol neilltuo Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) ar gyfer adbrynu dyled. Yn unol â Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) (Diwygio) 2008, mae triniaeth cyfrifyddu y Cyngor fel a ganlyn:

Benthyca â Chymorth: Mae'r ddarpariaeth isafswm refeniw o ran benthyca â chymorth yn cael ei dileu ar sail llinell syth dros 40 mlynedd, yn gysylltiedig (yn fras) â bywydau asedau'r Cyngor.

Benthyca heb gymorth: Mae'r ddarpariaeth isafswm refeniw yn cael ei chodi ar Falans Cronfa'r Cyngor fel a ganlyn:

- Taliadau mewn rhandaliadau cyfartal (neu'u cydweddu â buddiannau deilliadol) dros fywyd yr ased wedi'i greu (rhaid i fywyd yr ased fod wedi'i gymhwyso ar gyfer unrhyw wariant wedi ei gyfalafu o dan Gyfarwyddiadau ynglŷn â Chyfalafiad);
- Dull blwydd-dal;
- Taliadau yn unol â dibrisio'r ased; neu
- Dull priodol arall wedi'i ganiatáu gan y cyfarwyddiadau.

Prydlesi Ariannol: Yn unol â chyfarwyddyd darpariaeth isafswm refeniw wedi'i gyhoeddi gan Lywodraeth Cymru, mae darpariaeth isafswm refeniw ar gyfer prydlesi ariannol yn cynrychioli prifswm ad-daliadau wedi'u gwneud gan y Cyngor (cyfeiriwch at bolisïau Prydlesi).

1.15 **Darpariaethau**

Mae darpariaethau yn cael eu gwneud pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Cyngor sydd, mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, ac mae modd gwneud amcangyfrif dibynadwy o swm y rhwymedigaeth yna.

Mae tâl yn cael ei godi am ddarpariaethau fel gwariant ar linell y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn y daw'r Cyngor yn effro i'r rhwymedigaeth. Mae'r darpariaethau'n cael eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad mantolen y gwariant y mae angen ei wneud er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau maes o law, mae tâl yn cael ei godi i'r ddarpariaeth sydd eisoes yn y Fantolen. Caiff setliadau wedi'u hamcangyfrif eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol. Pan ddaw'n llai na thebygol y bydd bellach angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu fod setliad is na'r hyn sydd i'w ddisgwyl yn cael ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei dychwelyd a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

1.16 **Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau Eraill**

Mae gan y Cyngor fuddiannau mewn cwmnïau ac endidau eraill sydd angen cael eu

cynnwys yn y datganiadau ariannol.

Mae Amgen Cymru Ltd ac Amgen Rhondda Ltd yn bodloni meini prawf is-gwmnïau ac yn cael eu cynrychioli yn rhan o Asedau Hirdymor ar Fantolen y datganiadau ariannol.

Mae Capita Glamorgan Consultancy Ltd yn bodloni meini prawf cwmni cysylltiedig.

O ganlyniad i berthnasedd, dydy datganiadau ariannol grŵp wedi cael eu llunio. Bydd cyfrifon Amgen Cymru Ltd., Amgen Rhondda Ltd. a Capita Glamorgan Consultancy Ltd ar gael ar wahân ar ôl cael eu harchwilio.

Mae'r Cyngor yn cyfrannu at drefniadau Cydbwyllgor amrywiol. Yn unol ag ystyriaethau perthnasedd, mae dau o'r Cydbwyllgorau yma, sef Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De (CSCJES) a Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD) wedi cael eu cynnwys yn natganiadau ariannol y Cyngor. Mae'r broses gyfuno wedi cael ei gwneud ar sail llinell wrth linell, wedi'i chyfrif gan ddefnyddio methodoleg dosrannu rhesymol.

2.0 Safonau Cyfrifyddu wedi'u Cyflwyno, ond heb eu Mabwysiadu

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol (y Cod) yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud â'r effaith ddisgwyliedig newid cyfrifyddu fydd yn ofynnol gan safon newydd sydd wedi'i chyflwyno ond heb ei mabwysiadu.

Mae'r datganiadau ychwanegol fydd eu hangen yn natganiadau ariannol 2019/20 a 2020/21 mewn perthynas â newidiadau cyfrifyddu sy'n cael eu cyflwyno yng Nghod 2020/21 fel a ganlyn:

- Diwygiadau i Fuddsoddiadau mewn Cymdeithion a Chyd-fentrau IAS 28: Buddiannau Tymor Hir mewn Cymdeithion a Mentrau ar y Cyd
- Gwelliannau Blynyddol i Gylch Safonau IRFS 2015–2017;
- Diwygiadau i Fuddion Gweithwyr IAS 19: Diwygio, Cwtogi neu Setliad o ran y Cynllun.

Mae Atodiad C o God 2020/21 yn cynnwys safonau a fabwysiadwyd yn y Cod yn unig ac felly nid yw'n ofynnol i awdurdodau lleol gynnwys IFRS 16 wrth iddynt ystyried safonau cyfrifyddu a gyhoeddwyd ond na chawsant eu mabwysiadu eto ar gyfer 2019/20, er bod hyn yn ddarostyngedig i gymeradwyo Cod 2020/21.

Does dim disgwyl y bydd y diwygiadau uchod yn cael effaith berthnasol ar Ddatganiad o Gyfrifon y Cyngor.

3.0 Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiau Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso'r Polisiau Cyfrifyddu wedi'u nodi yn nodyn 1.0, roedd rhaid i'r Cyngor wneud dyfarniadau penodol am drafodion cymhleth a'r rhai sydd ag ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Dyma'r dyfarniadau beirniadol wedi'u gwneud yn y Datganiad o Gyfrifon:

3.1 Grantiau ac Amodau Cyfrannu

Mae beirniadau'n cael eu gwneud yn nhermau amodau wedi'u hatodi i grantiau cyfalaf a refeniw. Mae grantiau yn cael eu cydnabod fel incwm wrth eu derbyn/fod yn dderbyniadwy. Fydd rhwymedigaeth adenillion ddim yn cael ei chydabod, oni bai bod yna ragdybiaethau

bod amodau'r grant wedi cael eu torri. O ganlyniad i hyn, mae grantiau cyfalaf sydd wedi dod i law, heb rwymedigaeth adenillion disgwylidig, yn cael eu hadlewyrchu yn y Cyfrif Grantiau Cyfalaf Anghymwysedig nes eu bod nhw'n cael eu defnyddio i ariannu'r

Rhaglen Gyfalaf. Yn yr un modd, mae grantiau refeniw sydd wedi dod i law heb rwymedigaeth adenillion disgwylidig sydd i'w defnyddio i ariannu gwariant yn y dyfodol yn cael eu hadlewyrchu yn y Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi ar y Fantolen.

3.2 Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr ac Ysgolion Gwirfoddol a Reolir

Mae'r Cod yn cadarnhau bod triniaeth gyfrifyddu ysgolion yr awdurdod lleol yn Lloegr a Chymru yn dibynnu ar gydbwysedd rheoli. O ran ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr, does dim rhaid i unrhyw asedau hirdymor y mae corff cyfreithiol arall yn berchen arny'n nhw, nid y Cyngor, megis yr Esgobaeth, fod ar y Fantolen.

Mae'r Fantolen yn cynnwys tir Ysgol Gynradd y Santes Fererid Eglwys Gatholig Rhufain a chaeau chwarae Ysgol Uwchradd Sant Ioan Fedyddiwr yr Eglwys yng Nghymru ac Ysgol Gyfun y Cardinal Newman Eglwys Gatholig Rhufain gan fod y Cyngor yn berchen arny'n nhw. Wrth adolygu'r meini prawf presennol, dydy'r Cyngor ddim o'r farn bod gyda fe unrhyw ysgolion gwirfoddol a reolir.

4.0 Rhagdybiaethau sy wedi'u Gwneud am y Dyfodol a Ffynonellau Mawr Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yma yn cynnwys ffigurau amcangyfrifedig sy'n seiliedig ar ragdybiaethau wedi'u gwneud gan y Cyngor am y dyfodol neu sydd, fel arall, yn ansicr. Mae amcangyfrifon yn cael eu gwneud gan ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gallai canlyniadau go iawn fod yn wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon gan nad oes modd pennu asedau a rhwymedigaethau gyda sicrwydd. Mae'r eitemau ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2020 lle mae risg sylweddol o ddiwygio perthnasol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod, fel a ganlyn:

4.1 Rhwymedigaeth Pensiwn (gan gynnwys Dyfarniad McCloud, y broses Rheoli Costau a chydaddoli a mynegoli Lleiafswm Pensiwn Gwarantiedig).

Mae'r amcangyfrif o rwymedigaeth net i dalu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â'r gyfradd gostyngiadau sy'n cael ei defnyddio, y gyfradd o ran cynnydd cyflogau, newidiadau o ran oedrannau ymddeol, cyfraddau marwolaethau ac adenillion disgwylidig ar asedau cronfeydd pensiwn. Mae AON Hewitt wedi'i gyflogi i roi cyngor i'r Cyngor am y rhagdybiaethau sydd i'w cymhwyso.

Mae modd mesur yr effeithiau ar rwymedigaeth newidiadau ar atebolrwydd pensiynau o ran rhagdybiaethau unigol. Fodd bynnag, mae'r rhagdybiaethau'n rhyngweithio mewn ffyrdd cymhleth. Yn ystod 2018/19, rhoddodd AON Hewitt wybod bod y gyfrannedd wedi'i hariannu o rwymedigaeth pensiynau net y Cyngor wedi gostwng £24.7 miliwn o ganlyniad i gywiro amcangyfrifon yn sgil profiad a'u gostwng £33.6 miliwn i'w briodoli i ddiweddarau rhagdybiaethau ariannol. Cyfeiriwch at nodyn 32.0 am ragor o fanylion.

Roedd y Llys Apêl wedi canfod fod y trefniadau diogelu trawsnewidiol a gafodd eu gweithredu pan gafodd cynlluniau pensiwn diffoddwyr tân a barnwyr eu diwygio yn gwahaniaethu ar sail oedran. Mae'n bosibl y bydd hyn yn cael goblygiadau ar gynlluniau eraill y sector cyhoeddus a gafodd eu diwygio ar yr un pryd (gan gynnwys y Cynllun

Pensiwn Llywodraeth Leol ('LGPS') a hefyd a all arwain at roi iawndal i aelodau sy'n cael eu hystyried fel testun gwahaniaethu. Gwrthododd

y Goruchaf Lys gais y Llywodraeth am ganiatâd i apelio yn erbyn y dyfarniad yma ar 27 Mehefin 2019.

Bydd y mater yn cael ei gyfeirio yn ôl i'r Tribiwnlys Cyflogaeth ar gyfer gwrandawriad. Ar ôl i'r Tribiwnlys ddod i benderfyniad ar welliant, bydd iawndal yn cael ei ddyrannu a bydd y cynlluniau'n cael eu diwygio ble'n addas.

Mae deddfwriaeth yn gofyn bod Trysorlys Ei Mawrhydi a Bwrdd Ymgynghori'r Cynllun yn cyflawni prisiadau cyfnodol er mwyn monitro cost y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ('LGPS') i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gynaliadwy a fforddiadwy. Caiff hyn ei gyfeirio ato fel y "Broses Reoli Costau". Roedd Trysorlys Ei Mawrhydi a Bwrdd Ymgynghori'r Cynllun wedi cymryd seibiant o'i adolygiadau yn dilyn dyfarniad McCloud yn y Llys Apêl. Bydd y Broses Reoli Costau yn ailgychwyn ystyried unioni ac unrhyw ddiwygiadau i'r cynllun. Dydy deiliant y broses yma ddim wedi cael ei ystyried yn y dadleniadau.

Mae'r atebolrwydd pensiwn yn y Fantolen yn caniatáu ar gyfer creu mynegai llawn ar bob GMP ar gyfer aelodau sydd mewn oedran pensiwn y wladwriaeth ar neu ar ôl 6 Ebrill 2016.

Mae pandemig y Coronafeirws (COVID-19) wedi effeithio ar farchnadoedd ariannol ac eiddo byd-eang. O ganlyniad i'r anwadalarwydd yn amodau'r farchnad, roedd adroddiadau prisio diwedd blwyddyn a ddarparwyd i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol RCT yn cynnwys datganiadau bod ansicrwydd prisio perthnasol yn gysylltiedig â chronfeydd eiddo cyfun a reolir ar ran Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol RhCT. Cyfanswm gwerth y cronfeydd hyn ar 31 Mawrth 2020 oedd £208.9m, a gellir priodoli £68.8m (32.94%) i Gyngor Bwrdeistref Sirol RhCT.

4.2 **Darpariaeth Yswiriant**

Mae'r Cyngor yn gwneud darpariaeth ar gyfer pob hawliad sy'n dod i law (ond heb ei dalu) yn ôl y gwerth "wrth gefn" wedi'i atodi i'r hawliad yna. Mae'r gwerth wrth gefn yn adlewyrchu'r gwerth mwyaf tebygol o gytuno ar yr hawliad, heb ystyried tebygolrwydd y cytundeb. Mae gwerthoedd wrth gefn yn cael eu darparu gan garfan yswiriant fewnol y Cyngor, gweithwyr sy'n trin hawliadau ac aseswyr colledion. Mae hyn yn dibynnu ar y math o hawliad a gwerth amcangyfrifedig yr hawliad. Mae hawliadau sy'n ymwneud â moduron ac eiddo yn cael eu darparu yn ôl 100% o'r gwerth wrth gefn. Mae hawliadau rhwymedigaeth yn cael eu darparu yn ôl canran sy'n seiliedig ar y cyfnod o amser y mae'r hawliad heb ei ddatrys. Mae hyn yn adlewyrchu nad yw pob hawliad sy'n dod i law yn cael ei dalu. Mae rhai yn cael eu diarddel yn llwyddiannus. Cyfeiriwch at nodyn 11.0 am ragor o fanylion.

Y risgiau o ran camddatganiad yw y bydd gwerth hawliadau presennol yn newid (yn cynyddu neu'n gostwng) neu'n cael eu diarddel yn llwyddiannus. Mae cronfa wrth gefn wedi'i neilltuo yn cael ei sefydlu i fodloni'r costau ychwanegol sy'n ymwneud ag effaith y newidiadau potensial o ran amcangyfrifon. Mae'r gronfa wrth gefn wedi'i chlustnodi hefyd yn ariannu hawliadau neu ddiwyddiadau sydd wedi digwydd ond mae hawliadau heb eu derbyn. Cyfeiriwch at nodyn 13.2 am ragor o fanylion.

4.3 **Eiddo, Gwaith ac Offer**

Mae priswyr allanol yn cynnal prisiadau ffurfiol o fewn uchafswm o raglen dreigl 5 mlynedd i sicrhau bod yr asedau ar y Fantolen yn cael eu cynrychioli yn ôl "gwerth presennol". Mae

prisiadau yn cael eu cynnal yn unol â chyfarwyddyd wedi'i gyhoeddi gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Yn ôl cyfrifiad prisiad y gwerth presennol, mae rhagdybiaethau yn cael eu gwneud ar fywydau defnyddiol asedau, allai fod yn amodol ar newidiadau yn y dyfodol.

Mae ein priswyr allanol wedi ein cyngori bod pob prisiad yn ddarostyngedig i'r cymal canlynol:

Ansicrwydd Prisio Deunydd

“Mae'r Coronafeirws Nofel (COVID-19), a gafodd ei enwi'n “Bandemig Byd-eang” gan Sefydliad Iechyd y Byd ar 11 Mawrth 2020, wedi effeithio ar farchnadoedd ariannol byd-eang. Mae nifer o wledydd wedi rhoi cyfyngiadau teithio ar waith.

Mae gweithgaredd y farchnad yn effeithio ar nifer o sectorau. Ar y dyddiad prisio, rydyn ni o'r farn y gallwn roi llai o bwysau ar dystiolaeth flaenorol y farchnad at ddibenion cymharu i lywio barn am werth. Yn wir, mae'r ymateb cyfredol i COVID-19 yn golygu ein bod ni'n wynebu cyfres ddigynsail o amgylchiadau er mwyn seilio dyfarniad arnynt.

Felly adroddir ar ein prisiadau ar sail 'ansicrwydd prisio materol' yn unol â Safonau Technegol a Chyflawniad Prisio (VPS) 3 a Chais Canllawiau Ymarfer Prisio (VPGA) 10 o Lyfr Coch Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). O ganlyniad, dylid rhoi llai o sicrwydd - a mwy o rybudd - ynghlwm wrth ein prisiad nag a fyddai'n digwydd fel arfer. O ystyried yr effaith anhysbys yn y dyfodol y gallai COVID-19 ei chael ar y farchnad eiddo tiriog, rydyn ni'n argymhell eich bod yn adolygu prisiad yr eiddo hyn yn aml. ”

5.0 Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Cafodd y Datganiad o Gyfrifon wedi'i archwilio, ei awdurdodi i'w gyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol, ac yntau'n Brif Swyddog Ariannu, ar 25 Tachwedd 2020. Dydy digwyddiadau sy'n cael eu cynnal ar ôl y dyddiad yma ddim yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau na nodiadau ariannol. Os oes digwyddiadau sy'n cael eu cynnal cyn y dyddiad yma ac sy'n darparu gwybodaeth am amodau sy'n berthnasol ar 31 Mawrth 2020, mae'r ffigurau yn y datganiadau a nodiadau ariannol wedi cael eu haddasu ym mhob agwedd faterol i adlewyrchu effaith yr wybodaeth yma.

Mae'r ymateb parhaus i COVID 19 yn parhau, gydag aflonyddwch sylweddol ar draws Gwasanaethau'r Cyngor a llawer ohonyn nhw'n cael eu hailosod, eu lleihau neu eu hatal yn llawn.

Yn unol â chynghor cyfreithiol, rydym wedi manteisio ar Gynllun Cadw Swyddi Coronafeirws y Llywodraeth ar gyfer staff sydd mewn rolau a ariennir gan ffioedd a thaliadau am wasanaethau, e.e. Hamdden ac Arlwy, er mwyn lliniaru ein colledion incwm.

Mae trafodaethau'n parhau gyda Llywodraeth Cymru ynghylch cyllid mewn perthynas â'r pwysau ariannol digynsail y mae pob Cyngor yng Nghymru yn eu hwynebu. Cytunwyd ar Gronfa Caledi ar lefel Cymru gyfan, gan gynnwys cefnogaeth ar gyfer digartrefedd, Gofal Cymdeithasol i Oedolion, Prydau Ysgol Am Ddim a cholli incwm. Mae Cynghorau yn hawlio yn ei erbyn am gostau ychwanegol ac incwm a gollwyd mewn perthynas â COVID-19.

6.0 Eiddo, Gwaith ac Offer**6.1 Symudiadau ar Falansau****Symudiadau yn 2018/19:**

	Tir Arall ac Adeiladau	Rhwydweithiau Mewnol	Peiriannau, Cerbydau ac Offer	Asedau ac Asedion Cymunedol	Asedau yn cael eu hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Gwaith ac Offer
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiad						
ar 1 Ebrill 2018	660,332	609,290	36,805	4,420	60,938	1,371,785
Cyd-bwyllgorau Balans Agoriadol	0	0	0	0	3,112	3,112
Ychwanegiadau	40,703	19,239	5,399	0	45,549	110,890
Cynnydd/Gostyngiadau o ran Aibrisio a Gydabyddir yn y Gronfa Ailbriso	8,174	0	0	0	0	8,174
Cynnydd/Gostyngiadau o ran Aibrisio a Gydabyddir yn y Gwarged/ iffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	(15,361)	0	0	0	0	(15,361)
Dad-gydnabod - Gwarediadau	(6,011)	0	(2,168)	0	0	(8,179)
Dad-gydnabod - Arall	0	0	(2,454)	0	0	(2,454)
Asedau a Ailddosbarthwyd (i)/o'r hyn a Gadwyd i'w Werthu	(1,765)	0	0	0	0	(1,765)
Ailddosbarthiadau Eraill	28,869	0	0	1,278	(33,126)	(2,979)
Symudiadau Eraill o ran Cost neu Brisiad	18					18
ar 31 Mawrth 2019	714,959	628,529	37,582	5,698	76,473	1,463,241
						<i>Parhad trosodd...</i>

Dibrisiant Cronedig ac Amhariad						
ar 1 Ebrill 2018	(84,098)	(177,652)	(28,542)	(743)	0	(291,035)
Cyd-bwyllgorau - Balans Agoriadol	0	0	0	0	0	0
Tâl Dibrisiant	(13,333)	(11,523)	(4,018)	0	0	(28,874)
Dibrisiant a Dynnwyd Allan o'r Cronfa Wrth Gefn	2,474	0	0	0	0	2,474
Dibrisiant wedi'i Ysgrifennu Allan o'r Gwarged/Diffyg ar Ddarpariaeth	851	0	0	0	0	851
Amhariad (Colledion) / Gwrthdroadau a Gydabyddir yn y Gronfa Adbriso	(4,370)	0	0	0	0	(4,370)
Amhariad (Colledion)/Gwrthdroadau a Gydabyddir yn y Gwarged/Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(15,678)	(243)	(2,454)	0	0	(18,375)
Dad-gydnabod - Gwarediadau	1,456	0	2,085	0	0	3,541
Dad-gydnabod - Arall	0	0	2,454	0	0	2,454
Asedau a Ailddosbarthwyd (i)/o'r hyn a Gadwyd i'w Werthu	691	0	0	0	0	691
Ailddosbarthiadau Eraill	153	0	0	(105)	0	48
Symudiadau Eraill o ran Cost neu Brisiad	(18)	0	0	0	0	(18)
ar 31 Mawrth 2019	(111,872)	(189,418)	(30,475)	(848)	0	(332,613)
Gwerth Llyfr Net:						
ar 31 Mawrth 2019	603,087	439,111	7,107	4,850	76,473	1,130,628
ar 31 Mawrth 2018	576,234	431,638	8,263	3,677	64,050	1,083,862

Symudiadau yn 2019/20:

	Tir Arall ac Adeiladau	Rhwydweithiau Mewnol	Peiriannau, Cerbydau ac Offer	Asedau ac Aseidion Cymunedol	Asedau yn cael eu hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Gwaith ac Offer
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiad						
ar 1 Ebrill 2019	714,959	628,529	37,582	5,698	70,918	1,457,686
Cyd-bwyllgorau - Balans Agoriadol	0	0	0	0	5,555	5,555
Ychwanegiadau	52,240	26,710	7,852	574	11,796	99,172
Cynnydd/Gostyngiadau o ran Aibrisio a Gydabyddir yn y Gronfa Ailbriso	26,903	0	0	0	0	26,903
Cynnydd/Gostyngiadau o ran Aibrisio a Gydabyddir yn y Gwarged/Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(59,152)	0	0	(26)	0	(59,178)
Dad-gydnabod - Gwarediadau	(2,069)	0	(3,231)	0	0	(5,300)
Dad-gydnabod - Arall	0	0	(3,340)	0	0	(3,340)
Asedau a Ailddosbarthwyd (i)/o'r hyn a Gadwyd i'w Werthu	877	0	0	0	0	877
Ailddosbarthiadau Eraill	47,743	0	0	0	(47,743)	0
Symudiadau Eraill o ran Cost neu Brisiad	0	0	0	0	0	0
ar 31 Mawrth 2020	781,501	655,239	38,863	6,246	40,526	1,522,375
<i>Parhad trosodd...</i>						

Dibrisiant Cronedig ac Amhariad						
ar 1 Ebrill 2019	(111,872)	(189,418)	(30,475)	(848)	0	(332,613)
Cyd-bwyllgorau Balans Agoriadol	0	0	0	0	0	0
Tâl Dibrisiant	(15,922)	(12,338)	(3,257)	0	0	(31,517)
Dibrisiant a Dynnwyd Allan o'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn	15,095	0	0	0	0	15,095
Dibrisiant a Dynnwyd Allan o'r (Gwarged) neu Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	4,721	0	0	0	0	4,721
Amhariad (Colledion) / Gwrthdroadau a Gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso	2,623	0	0	0	0	2,623
Amhariad (Colledion) / Gwrthdroadau a Gydnabyddir yn y Gwarged / Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	21,484	(2,150)	(3,340)	(548)	0	15,446
Dad-gydnabod - Gwarediadau	422	0	3,131	0	0	3,553
Dad-gydnabod - Arall	0	0	3,340	0	0	3,340
Asedau a Ailddosbarthwyd (i)/o'r hyn a Gadwyd i'w Werthu	(89)	0	0	0	0	(89)
Ailddosbarthiadau Eraill	0	0	0	0	0	0
Symudiadau Eraill o ran Cost neu Brisiad	0	0	0	0	0	0
ar 31 Mawrth 2020	(83,538)	(203,906)	(30,601)	(1,396)	0	(319,441)
Gwerth Llyfr Net:						
ar 31 Mawrth 2020	697,963	451,333	8,262	4,850	40,526	1,202,934
ar 31 Mawrth 2019	603,087	439,111	7,107	4,850	76,473	1,130,628

6.2 Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2020, mae'r Cyngor wedi cytuno dechrau nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu godi gwerth Eiddo, Gwaith ac Offer yn 2019/20 a'r dyfodol. Costau hyn fydd £16.9 miliwn. Roedd ymrwymadau tebyg ar 31 Mawrth 2019, am £42.5 miliwn.

O fewn y swm hwn, y gwerthoedd contract sylweddol ar 31 Mawrth 2020 yw:

Cynllun	£'000
Ysgol Gyfun Treorci	1,213
Moderneiddio Ysgol Tonyrefail	3,033
Llys Cadwyn (Cynllun Datblygu Dyffryn Taf)	2,720
Ysgol Gynradd Hirwaun	5,906
Ffordd Gyswllt ar draws y Cwm yn Aberpennar	3,284
Cyfanswm	16,156

6.3 Adbriso

Mae'r Cyngor yn cynnal rhaglen dreigl sy'n sicrhau bod pob Eiddo, Gwaith ac Offer y mae angen eu mesur yn ôl y gwerth presennol yn cael eu hadbriso o leiaf bob pum mlynedd. Mae prisiadau yn cael eu cynnal gan brisiwr wedi'i benodi gan y Cyngor. Mae prisiadau tir ac adeiladau yn cael eu cynnal yn unol â methodoleg a seiliau o ran amcangyfrif wedi'u nodi yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Mae prisiadau cerbydau, gwaith ac offer yn seiliedig ar brisoedd presennol lle mae marchnad ail law weithredol neu mae prisiau sylfaenol diweddaraf yn cael eu haddasu yn ôl cyflwr yr ased.

Mae'r rhagdybiaethau sylweddol sy'n cael eu cynhyso wrth amcangyfrif y gwerthoedd presennol fel a ganlyn:

- Mae prisiadau yn cynnwys cost adeiladu ar sail gyfwerth fodern.
- Mae'r gost wedi cael ei dibrisio i roi cyfrif am oedran a bywyd economaidd yr adeiladau yn y dyfodol.
- Mae prisiadau yn ddarostyngedig i ragolwg a hyfywedd parhad y cyfnod mae'r eiddo wedi'i feddiannu a'i ddefnyddio.

Gweler nodyn 4.3 am y cymal ansicrwydd perthnasol ar gyfer ein prisiadau.

7.0 Offerynnau Ariannol

7.1 Categoriâu o Offerynnau Ariannol

Mae'r categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn cael eu cario ar y Fantolen:

Asedau	Hirdymor		Gradd	
	31/03/19	31/03/20	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000	£'000	£'000
Buddsoddiadau: Benthyciadau ac Arian Derbyniadwy	4,500	4,250	26,083	35,405
Dyledwyr: Asedau Ariannol Wedi'i gario ar Symiau Contract	803	4,939	69,234	83,479

Cyfanswm	5,303	9,189	95,317	118,884
-----------------	--------------	--------------	---------------	----------------

Rhwymedigaethau	Hirdymor		Gradd	
	31/03/19	31/03/20	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau: Rhwymedigaethau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig	248,518	314,278	84,987	60,776
Rhwymedigaethau Prydles Cyllid	384	383	1	1
Credydwy: Rhwymedigaethau Ariannol yn rhan o'r Gost Amorteiddiedig	0	0	13,733	32,151
Cyfanswm	248,902	314,661	98,721	92,928

Does dim cyfrifiadau colled credyd disgwylidig ar gyfer yr asedau ariannol. Mae gwerth y credydwy yn y tabl yn berthnasol i anfonebau sydd wedi'u hawdurdodi i'r Cyngor eu talu, ond sydd heb eu talu o hyd ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans yma wedi'i gynnwys ar y Fantolen o dan y pennawd *Credydwyr Tymor Byr*.

7.2 Incwm, Gwariant, Enillion a Cholledion

	2018/19			2019/20		
	Caiff Rhwymedigaethau Ariannol eu Gweithredu ar	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbynnyddwyr	Cyfanswm	Caiff Rhwymedigaethau Ariannol eu Gweithredu ar	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbynnyddwyr	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treuliau Llog	10,369	0	10,369	11,505	0	11,505
Colledion Amharu	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm (Gwarged) neu Diffyg o ran Darpariaeth o Wasanaethau	10,369	0	10,369	11,505	0	11,505
Incwm Llog	0	(1,191)	(1,191)	0	(652)	(652)
Incwm Llog a Gronnwyd ar Asedau Ariannol â Nam	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm yr Incwm mewn (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	(1,191)	(1,191)	0	(652)	(652)
Net (Enillion) / Colled am y Flwyddyn	10,369	(1,191)	9,178	11,505	(652)	10,853

7.3 Gwerth Teg o Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau ariannol, asedau ariannol wedi'u cynrychioli gan fenthyciadau a symiau i'w derbyn a dyledwyr a chredydwy hirdymor yn cael eu cario yn y Fantolen yn ôl cost wedi'i hamorteiddio. Mae modd asesu eu gwerth teg trwy gyfrif gwerth presennol y llifoedd arian fydd yn digwydd dros gyfnod yr offerynnau sydd ar ôl, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Mae benthyciadau wedi'u benthycu gan y Cyngor wedi cael eu prisio trwy ddiystyru'r llifoedd arian dan gytundeb dros fywyd cyfan yr offeryn yn ôl y gyfradd farchnad briodol ar gyfer benthyciadau'r Awdurdod Lleol.

- Dydy ad-daliadau nac amhariadau ddim wedi'u cydnabod.
- Os bydd offeryn ariannol yn aeddfedu yn ystod y 12 mis nesaf, bydd y swm cario yn cael ei dybio i fod yn amcangyfrif i werth teg.
- Cymerir bod y gwerth teg masnach a symiau eraill i'w derbyn yn swm wedi'i anfonebu neu'i filio.
- Mae debydwyr a chredydwyr tymor byr yn cael eu cario yn ôl cost gan fod hyn yn amcangyfrif teg o'u gwerth.

Mae'r gwerthoedd teg wedi'u cyfrif fel a ganlyn:

	31/03/19		31/03/20	
	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg
	£'000	£'000	£'000	£'000
Dyled PWLB	170,720	232,859	242,393	305,445
Dyled y Farchnad	85,523	134,713	85,515	138,058
Dyled Awdurdod Lleol	77,187	77,187	47,078	47,079
Dyledion eraill	75	75	68	68
Prydlesi Cyllid	385	385	384	384
Credydwyr Masnach	13,733	13,733	32,151	32,151
Cyfanswm	347,623	458,952	407,589	523,185

	31/03/19		31/03/20	
	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau ac Arian Derbyniadwy	30,573	30,583	39,655	39,650

Mae'r gwerthoedd teg ar gyfer dyled Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a dyled farchnad wedi cael eu cyfrif gan ddefnyddio lefel 2 yn y hierarchaeth gwerth teg. Gwelwch nodyn 1.9.2 yn y polisïau cyfrifyddu am esboniad o'r lefelau yma.

7.4 Natur a Chwmpas Risgiau sy'n codi o Offerynnau Ariannol

Mae gweithgareddau'r Cyngor yn ei roi mewn perygl o nifer o risgiau ariannol:

Prif Risgiau

- Risg o ran Credyd – y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu â thalu symiau sydd i'w talu i'r Cyngor.
- Risg o ran Hylifedd – y posibilrwydd na fydd gan y Cyngor gyllid ar gael i fodloni'i ymrwymïadau i wneud taliadau.
- Risg o ran Ail-ariannu ac Aeddfedu – y posibilrwydd y bydd gofyn i'r Cyngor adnewyddu offeryn ariannol sydd wedi aeddfedu yn ôl cyfraddau neu delerau llog sy'n llai ffafriol.
- Risg o ran y Farchnad – y posibilrwydd y bydd y Cyngor yn cael colledion ariannol o ganlyniad i newidiadau o ran cyfraddau llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

7.5 Gweithdrefnau Cyffredinol ar gyfer Rheoli Risg

Mae gweithdrefnau cyffredinol y Cyngor ar gyfer rheoli risg yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy y marchnadoedd ariannol a gweithredu cyfyngiadau i leihau'r risgiau yma. Mae'r gweithdrefnau ar gyfer rheoli risgiau wedi'u diffinio yn y Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 a'r rheoliadau cysylltiedig. Mae gofyn i'r Cyngor gydymffurfio â Chod Darbodus a Materion Rheoli Trysorlys y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddu (CIPFA) yng Nghod Ymarfer Gwasanaethau Cyhoeddus a Chyfarwyddyd Buddsoddi wedi'u cyflwyno trwy'r Ddeddf. Mae'r Cyngor yma yn cydymffurfio â'r gofynion yma trwy:

- Mabwysiadu gofynion y Cod Ymarfer yn ffurfiol.
- Mabwysiadu Datganiad Polisi Rheoli'r Trysorlys a Chymalau Rheoli'r Trysorlys sy'n cael eu cynnwys yn Rheolau Gweithdrefnau Ariannol.
- Cymeradwyo blwyddyn ymlaen llaw Ddangosyddion Materion Ariannol a Thrysorlys ar gyfer y tair blynedd nesaf.
- Cymeradwyo Strategaeth Fuddsoddi ar gyfer y flwyddyn sydd i'w dod gan osod meini prawf ar gyfer buddsoddi a dewis partïon buddsoddi i gontract yn unol â chyfarwyddyd Llywodraeth Cymru.
- Cymeradwyo Strategaeth Gyfalaf yw rhoi trosolwg o sut mae gwariant cyfalaf, ariannu cyfalaf a gwaith rheoli'r trysorlys yn cyfrannu at ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, ynghyd â throsolwg o'r risg gysylltiedig, sut y caiff hynny ei reoli a'r goblygiadau o ran cynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol.

Mae angen i'r rhain gael eu cofnodi a'u cymeradwyo cyn dechrau'r flwyddyn y maen nhw'n berthnasol iddi. Mae'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys yn amlinellu'r dull manwl o reoli risg o ran offerynnau ariannol y Cyngor. Mae cyflawniad yn cael ei gofnodi mewn adolygiad i Aelodau yng nghanol y flwyddyn, yn ogystal ag adolygiad blwyddyn gyfan, a'i gynnwys mewn adroddiadau cyflawniad chwarterol.

Mae polisiâu yn cael eu gweithredu gan garfan Rheoli'r Trysorlys gorfforaethol. Mae'r Cyngor yn cynnal egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risgiau yn gyffredinol, yn ogystal â pholisiâu ysgrifenedig sy'n ymdrin â meysydd penodol, megis risg o ran cyfradd llog, risg o ran credyd a buddsoddi arian parod dros ben trwy Arferion Rheoli'r Trysorlys (TMPs). Mae'r arferion yn gofyniad y Cod Ymarfer ac yn cael eu hadolygu o dro i dro.

Mae Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Strategaeth Gyfalaf ar gael ar wefan y Cyngor.

7.6 Risg o ran Credyd

Mae'r Risg o ran Credyd yn codi o adneuron mewn banciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal â risgiau o ran credyd i gwsmeriaid y Cyngor.

Mae'r risg yma yn cael ei lleihau trwy'r Strategaeth Fuddsoddi. Rhaid i adneuron beidio â chael eu gwneud gyda sefydliadau ariannol oni bai eu bod nhw'n bodloni meini prawf credyd sylfaenol. Mae meini prawf o'r fath yn cynnwys statysau credyd wedi'u neilltuo gan asiantaethau statysau credyd. Mae'r Strategaeth Fuddsoddi hefyd yn gosod uchafswm o ran cyfanswm a hyd y buddsoddiad gyda sefydliad ariannol. Mae'r Cyngor yn defnyddio diwydrwydd dyladwy perthnasol ac yn rhoi trefniadau diogelwch priodol yn eu lle wrth roi benthyg i sefydliadau. Mae meini prawf a rheolaethau eraill yn eu lle o ran dewis parti i gontract. Mae modd gweld rhagor o fanylion yn Strategaeth Rheoli'r Trysorlys gymeradwy.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn crynhoi'r uchafswm o ran potensial y Cyngor i risg o ran credyd. Mae'r cyfraddau diffyg talu yn nodi manylion o brofiad y Cyngor o ran lefelau casglu cwsmeriaid.

	31/03/20	Profiad hanesyddol o Ddiffyg	Addasiad ar gyfer Amodau'r Farchnad yn 31/03/20	Amcangyfrif o'r Amlygiad Uchaf i Ddiffyg ar 31/03/20	Amcangyfrif o'r Amlygiad Uchaf i Ddiffyg ar 31/03/19
	(a)	(b)	(c)	(a*c)	
	£'000	%	%	£'000	£'000
Blaendaliadau gydag Adrannau'r Llywodraeth ac Awdurdodau Lleol	39,650	0	0	0	0
Dyledwyr Masnach	14,602	0.54	0.54	79	62

Mae'r Profiad Hanesyddol o Ddiffyg Talu, sef 0.54%, yn cynrychioli dyled wedi'i dileu yn 2019/20 sydd wedi'i nodi fel canran o anfonebau wedi'u codi yn ystod y flwyddyn honno. Dydy'r ganran yma ddim yn sail i Ddarpariaeth Dyled Ddrwg, sy'n cael ei chyfrif trwy ddefnyddio canrannau amrywiol. Bwriad hyn yw adlewyrchu'r risg nad oes modd casglu dyledion o oedrannau amrywiol, yn hytrach na'r gyfradd is o ddyledion i'w dileu ar gyfer y flwyddyn.

Mae gan fuddsoddiadau gyda'r Swyddfa Rheoli Dyledion a chyrrff eraill wedi'u cefnogi gan y Llywodraeth y statws sy'n gymwys i benthyca'r Llywodraeth.

Dydy'r Cyngor ddim fel arfer yn caniatáu credyd ar gyfer ei ddyledwyr masnach. Fodd bynnag, maen £ 3.9m o'r £14.6 miliwn o falans y ddyled yn uwch na 30 diwrnod. Mae modd dadansoddi'r ddyled fel a ganlyn:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Llai na 3 mis	1,309	1,057
3 - 6 mis	374	392
6 mis i flwyddyn	529	1,109
Dros flwyddyn	1,355	1,331
Cyfanswm	3,567	3,889

7.7 Risg o ran Hylifedd

Mae'r Cyngor yn rheoli ei safle hylifedd trwy weithdrefnau rheoli llif arian effeithiol.

Mae gan y Cyngor fynediad i fenthyciadau o'r marchnadoedd arian ar gyfer unrhyw

anghenion llif arian o-ddydd-i-ddydd. Er bod y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) yn darparu mynediad i gronfeydd tymor hwy, mae hefyd yn gweithredu'n fenthyciwr i Gyngorau os daw hi i'r pen (er na fydd yn darparu cyllid i gyngor y mae ei weithredoedd yn anghyfreithlon). Mae gofyn i'r Cyngor ddarparu cyllideb fantoledig yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992,

sy'n sicrhau bod digon o arian yn cael ei godi i dalu am wariant blynyddol. Does dim risg arwyddocaol na fydd modd i'r Cyngor godi cyllid i fodloni ei ymrwymadau o dan offerynnau ariannol.

7.8 Risg o ran Ail-ariannu ac Aeddfedu

Mae'r Cyngor yn cynnal portffolio dyled a buddsoddi arwyddocaol. Er bod y gweithdrefnau llif arian uchod yn cael eu hystyried yn erbyn y gweithdrefnau risg ail-ariannu, mae'r risg tymor hwy i'r Cyngor yn berthnasol i reoli'r perygl o osod offerynnau ariannol wrth iddyn nhw aeddfedu. Mae'r risg yma yn cyfeirio at rwymedigaethau ariannol tymor hwy yn aeddfedu ac asedau ariannol tymor hwy.

Y cyfyngiadau dangosydd darbodus wedi'u cymeradwyo ar gyfer strwythur aeddfedu'r ddyled a'r cyfyngiadau wedi'u gosod ar fuddsoddiadau â hyd o dros flwyddyn yw'r paramedrau allweddol wedi'u defnyddio i fynd i'r afael â'r risg yma. Mae'r strategaethau trysorlys a buddsoddi wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor yn mynd i'r afael â'r prif risgiau ac mae carfan y Trysorlys yn rheoli risgiau gweithredol o fewn paramedrau wedi'u cymeradwyo.

Yn eu plith, mae:

- monitro proffil aeddfedu'r rhwymedigaethau ariannol a diwygio'r proffil trwy fenthycia newydd neu aildrefnu dyled bresennol; a
- monitro proffil aeddfedu buddsoddiadau i sicrhau bod hylifedd digonol ar gael ar gyfer anghenion llif arian y Cyngor o-ddydd-i-ddydd, ac mae ehangder buddsoddiadau tymor hwy yn darparu sefydlogrwydd o aeddfedrwydd ac adenillion mewn perthynas â'r anghenion llif arian tymor hwy.

Mae'r dadansoddiad aeddfedu o brifswm elfen Cyngor Rhondda Cynon Taf o rwymedigaethau ariannol fel a ganlyn:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	79,451	57,492
Rhwng 1 a 2 flynedd	2,376	10,420
Rhwng 2 a 5 mlynedd	7,674	31,259
Rhwng 5 a 10 mlynedd	38,840	22,012
Dros 10 mlynedd	203,316	251,918
Cyfanswm	331,657	373,101

Mae'r dadansoddiad aeddfedu o asedau ariannol fel a ganlyn:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Aeddfedrwydd yn fwy na blwyddyn	4,500	4,250
Aeddfedrwydd llai na blwyddyn	26,073	35,405
Cyfanswm	30,573	39,655

Dydy Dyledwyr Masnach ddim wedi'u cynnwys yn y tabl uchod.

7.9 Risg o ran y Farchnad

Risg o ran y Gyfradd Llog

Mae'r Cyngor mewn perygl o symudiadau cyfraddau llog o ran arian wedi'i fenthycu a buddsoddiadau. Mae gan symudiadau mewn cyfraddau llog effaith gymhleth ar y Cyngor, gan ddibynnu ar sut mae cyfraddau newidiol a sefydlog yn symud ar draws cyfnodau offerynnau ariannol amrywiol.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau ar gyfer rheoli risg cyfradd llog. Mae Strategaeth Rheoli'r Trysorlys Flynyddol yn dod â dangosyddion darbodus y Cyngor at ei gilydd a'i weithrediadau trysorlys disgwylidig, gan gynnwys disgwylid o symudiadau cyfradd llog. Mae carfan y Trysorlys, ar y cyd ag Ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys wedi'u penodi, yn monitro cyfraddau llog y farchnad a rhagolygon yn ystod y flwyddyn i addasu achosion lle mae'r Cyngor mewn perygl mewn modd addas.

Pe bai pob cyfradd llog 1% yn uwch (gyda phob newidyn arall yn gyson) yr effaith ariannol fyddai:

	£'000
Cynnydd yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfradd amrywiol	1
Cynnydd yn y llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	Dd/B
Effaith ar yr Incwm Cynhwysfawr a'r Gostyngiad Datganiad Gwariant	1
o ran rhwymedigaethau gwerth teg benthycu cyfradd sefydlog (dim effaith ar CI&ES)	38,487

Byddai'r effaith fras o gwmp o 1% mewn cyfraddau llog fel yr uchod.

8.0 Dyledwyr Tymor Byr

Mae dadansoddiad o Dyledwyr Tymor Byr ar y Fantolen fel a ganlyn:

31/03/19		31/03/20
£'000		£'000
36,853	Cyrff Llywodraeth Ganolog	44,691
1,286	Awdurdodau Lleol eraill	8,022
7,754	Cyrff y GIG	10,823
16	Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	510
23,325	Endidau ac Unigolion Eraill	19,433
69,234	Cyfanswm	83,479

Dyledwyr ar gyfer Trethiant Lleol

Mae modd dadansoddi'r dyddiad talu blaenorol, ond nid y cyfanswm wedi'i amharu, ar gyfer Treth y Cyngor yn ôl oedran fel a ganlyn:

2018/19		2019/20
£'000		£'000
2,990	Llai na blwyddyn	3,489
1,116	1 - 2 mlynedd	1,322
723	2 - 3 mlynedd	780
428	3 - 4 mlynedd	535
287	4 - 5 mlynedd	340
845	Dros 5 mlynedd	894
6,389	Cyfanswm	7,360

9.0 Arian Parod a Chyferwerth

Mae'r Arian Parod a Chyferwerth wedi'u gwneud o'r elfennau canlynol:

31/03/19		31/03/20
£'000		£'000
8,361	Arian Parod dan ofal y Cyngor	10,181
(11,535)	Cyfrifon Banc Cyfredol	(14,905)
(3,174)	Arian Parod a Chyferwerth	(4,724)

Mae symiau tymor byr dros ben yn cael eu buddsoddi yn unol â strategaeth fuddsoddi ac yn cael eu cynrychioli ar y Fantolen fel "Buddsoddiadau Tymor Byr". Mae Cyfrifon Cyfredol y Banc yn cynrychioli safle'r cyfrif banc ar 31 Mawrth 2020, wedi'u haddasu ar gyfer sieciau heb eu cyflwyno.

10.0 Credydwyr Tymor Byr

Mae dadansoddiad o Gredydwyr Tymor Byr ar y Fantolen fel a ganlyn:

31/03/19		31/03/20
£'000		£'000
(9,741)	Cyrff Llywodraeth Ganolog	(11,593)
(21,219)	Awdurdodau Lleol eraill	(7,542)
(4,667)	Cyrff y GIG	(9,990)
(151)	Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	1,015
(58,705)	Endidau ac Unigolion Eraill	(65,483)
(94,483)	Cyfanswm	(93,593)

11.0 Darpariaethau

Mae darpariaethau yn symiau wedi'u neilltuo ar gyfer costau penodol yn y dyfodol sy'n debygol o godi, ond does dim modd pennu swm neu amser yn fanwl gywir. Mae

darpariaethau ar gyfer dyledion drwg wedi'u dangos fel didyniad o ddyledwyr.

Symudiadau o ran darpariaethau yn ystod y flwyddyn oedd:

Darpariaethau Tymor Byr	Prynu Tir a Hawliadau Rhan 1	Hawliada u Yswiriant	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill 2019	(534)	(1,396)	(2,193)
Darpariaethau ychwanegol a wnaed yn 2019/20	0	(1,224)	(1,224)
Symiau a ddefnyddiwyd yn 2019/20	9	1,139	1,148
Gwrthdroi symiau nas defnyddiwyd yn 2019/20	0	520	520
Balans ar 31 Mawrth 2020	(525)	(1,224)	(1,749)

Darpariaethau Hirdymor	Hawliada u Yswiriant	Cyd- bwyllgorau	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill 2019	(1,670)	(152)	(1,822)
Darpariaethau ychwanegol a wnaed yn 2019/20	(2,765)	(76)	(2,841)
Symiau a ddefnyddiwyd yn 2019/20	1,429	0	1,429
Gwrthdroi symiau nas defnyddiwyd yn 2019/20	585	0	585
Balans ar 31 Mawrth 2020	(2,421)	(228)	(2,649)

12.0 Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill

Mae dadansoddiad o Rwymedigaethau Hirdymor Eraill yn y tabl isod:

31/03/19		31/03/20
£'000		£'000
(608,638)	Atebolwydd Pensiwn (IAS19)	(657,634)
(589)	Arall	(585)
(609,227)	Cyfanswm	(658,219)

13.0 Cronfeydd Wrth Gefn mae modd eu Defnyddio

31/03/19			31/03/20
£'000			£'000
10,498	Balans Cronfa'r Cyngor	13.1	8,709
63,707	Cyfalaf, Trysorlys a Chronfeydd Yswiriant Wrth Gefn	13.2	69,616
41,867	Cronfeydd Eraill sy'n Gysylltiedig â Refeniw	13.2	39,028
3,007	Cronfa Wrth Gefn Ysgolion Dirprwyedig		2,384
3,343	Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu defnyddio	13.3	1,750
16,966	Cyfrif Grantiau Cyfalaf Anghymwysedig	13.4	24,934
391	Cronfa wrth Gefn Yswiriant MGCC		136
139,779	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn y mae modd eu defnyddio		146,557

13.1 Balans Cronfa'r Cyngor

Mae Balansau Cronfa'r Cyngor yn falansau gweithiol wedi'u cronni ac maen nhw'n gysylltiedig â gwasanaethau cronfeydd cyffredinol. Mae'r rhain yn eithrio gwasanaethau'r Cyngor wedi'u clustnodi megis Ysgolion Dirprwyedig.

Dyma'r symudiadau ym Malans Cronfa'r Cyngor yn ystod 2019/20:

	£'000
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor ar 31 Mawrth 2019	10,498
Rhyddhau Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor i gefnogi Gwaith Adfer yn dilyn Storm Dennis	(1,500)
Alldro'r Gyllideb Refeniw	(289)
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor ar 31 Mawrth 2020	8,709

13.2 Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi

Mae'r nodyn yma yn esbonio'r symiau wedi'u neilltuo ar wahân o Falansau Cronfa'r Cyngor yng Nghronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi i ddarparu cyllid ar gyfer cynlluniau gwariant yn y dyfodol a'r symiau wedi'u symud yn ôl o'r cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi i fodloni gwariant Cronfa'r Cyngor yn 2019/20. Mae pob cronfa wedi'i chlustnodi yn cael ei hystyried yn gronfa refeniw wrth gefn.

Cyfalaf, Trysorlys a Chronfeydd Yswiriant Wrth Gefn

Cronfa Wrth Gefn	Pwrpas	Balans ar	Trosglwy	Trosglwy	Balans ar
		31/03/19	ddo data	ddo data	31/03/20
		£'000	Allan	I Mewn	£'000
Datblygiadau Cyfalaf	Adnoddau wedi'u neilltuo o'r gyllideb refeniw, wedi'i chlustnodi i ariannu rhaglen gyfalaf 3 blynedd gymeradwy'r Cyngor.	52,655	(2,421)	8,795	59,029
Cronfa Wrth Gefn Rheoli'r Trysorlys	Cyllid ar gyfer dyfodol hysbys a phwysau posibl ar gyllideb Cyllid Cyfalaf.	2,465	0	0	2,465

Cronfa Yswiriant wrth Gefn	Darparu ar gyfer amcangyfrif o gostau digwyddiadau sydd wedi digwydd yn ystod y flwyddyn bolisi ond nad ydynt wedi arwain at dderbyn cais.	8,587	(465)	0	8,122
Cyfanswm		63,707	(2,886)	8,795	69,616

Cronfeydd Eraill sy'n Gysylltiedig â Refeniw

Cronfa Wrth Gefn	Pwrpas	Balans ar 31/03/19	Drosglwy ddo Data Allan	Trosglwy ddo data I Mewn	Balans ar 31/03/20
		£'000	£'000	£'000	£'000
Strategaeth Cyllideb Refeniw 2019/20	Cynllunio Ariannol Tymor Canolig a Thrawsnewid Gwasanaeth (cyllid trosiannol) i'w ryddhau i ariannu cyllideb 2019/20.	1,537	(1,537)	0	0
Strategaeth Cyllideb Refeniw 2020/21	Cynllunio Ariannol Tymor Canolig a Thrawsnewid Gwasanaeth (cyllid trosiannol) i'w ryddhau i ariannu cyllideb 2020/21.	0	0	800	800
Cronfa Wrth Gefn y Cydbwyllgor	Yn adlewyrchu cyfran y Cyngor o Warchodfeydd Cyffredinol a Chlustnodedig y Cydbwyllgorau y mae ganddo ddiddordeb ynddynt.	761	0	482	1,243
Cronfeydd Wrth Gefn - Grant Refeniw (IFRS)	Cario ymlaen Grantiau Refeniw nad ydynt wedi'u cymhwysu eto i wariant - triniaeth gyfrifyddu ofynnol i gydymffurfio â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.	3,856	(3,856)	2,600	2,600
Rheolaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol Rheoli Risg	Adnoddau a neilltuwyd fel yswiriant ar gyfer rhwymedigaethau yn y dyfodol sy'n ymwneud â gwahanol risgiau a nodwyd ac sy'n cael eu rheoli.	13,636	(12,984)	12,635	13,287
Buddsoddi / Seilwaith	Ariannu costau cynnal a gwella seilwaith ledled y Fwrdeistref Sirol ar hyn o bryd ac yn y dyfodol	6,534	(5,346)	5,047	6,235
Ymrwymadau'r Flwyddyn Flaenorol	Parhau â'r cyllid presennol i ariannu prosiectau y mae ymrwymadau eisoes wedi'u gwneud ar eu cyfer yn y flwyddyn flaenorol.	5,888	(2,688)	5,216	8,416
Cynllunio Ariannol Tymor Canolig a Trawsnewid Gwasanaethau	Adnoddau a neilltuwyd fel cyllid trosiannol (unwaith ac am byth) i gefnogi gofynion cynllunio ariannol a gwasanaeth tymor canolig y Cyngor.	3,303	(800)	1,059	3,562
Cronfeydd Wrth Gefn Penodol Eraill	Yn cynrychioli nifer o gronfeydd wrth gefn a ddelir at ddibenion penodol ac a nodwyd.	3,296	(1,718)	1,307	2,885
Buddsoddi i Arbed	Cyllid a nodwyd i gefnogi cyfleoedd Buddsoddi i Arbed pan fyddan nhw'n codi.	3,056	(3,056)	0	0
Cyfanswm		41,867	(31,985)	29,146	39,028

13.3 Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu defnyddio

Y Gronfa Wrth Gefn y mae modd ei defnyddio yw'r gyfran o dderbynebaw cyfalaf y mae modd eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

Mae symudiadau ar y gronfa wrth gefn fel a ganlyn:

2018/19		2019/20
£'000		£'000
1,127	Balans ar 1 Ebrill	3,343
	Derbynebaw yn ystod y flwyddyn:	
2,626	Gwerthu asedau	2,131
0	Ad-daliadau morgais	0
2	Ad-dalu gostyngiad (Hawl i Brynu)	0
	Ceisiadau yn ystod y flwyddyn:	
(412)	Ariannu gwariant cyfalaf	(3,724)
3,343	Balans ar 31 Mawrth	1,750

13.4 Cyfrif Grantiau Cyfalaf Anghymwysedig

Mae'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf Anghymwysedig yn cynnwys Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf wedi'u derbyn a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ond heb eu cymhwyso i ariannu gwariant cyfalaf. Mae'n cynrychioli adnoddau sydd ar gael i ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol. Mae disgwyl y bydd amodau'r grantiau wedi'u dal yn y cyfrif yma yn cael eu bodloni.

2018/19		2019/20
£'000		£'000
7,396	Balans ar 1 Ebrill	16,966
42,649	Grantiau sydd wedi'u derbyn	71,194
(33,079)	Grantiau gafodd ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf	(63,226)
16,966	Balans ar 31 Mawrth	24,934

14.0 Cronfeydd Wrth Gefn nad oes modd eu Defnyddio

Mae'r rhain yn gronfeydd wrth gefn wedi'u sefydlu o ganlyniad i reoliadau amrywiol i sicrhau bod costau sy'n daladwy i Dreth y Cyngor yn briodol. Dydyn nhw ddim yn cynrychioli adnoddau sydd ar gael i'r Cyngor eu defnyddio yn gyffredinol.

31/03/19			31/03/20
£'000			£'000
171,042	Cronfa Adbriso	14.1	209,318
3	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig		1,272
503,909	Cyfrif Addasu Cyfalaf	14.2	511,372
(5,573)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	14.3	(5,487)
(608,638)	Cronfa Bensiynau	14.4	(657,634)
(4,476)	Cyfrif Absenoldeb Byr Dymor Cronedig		(5,666)
56,267	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn nad oes modd eu defnyddio		53,175

14.1 Cronfa Adbriso

Mae'r Gronfa Adbriso yn cynnwys yr enillion wedi'u gwneud gan y Cyngor o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Gwaith ac Offer a'i Asedau Anniraethol. Bydd y balans yn gostwng os bydd asedau ag enillion wedi'u cronni;

- yn cael eu hailbriso'n is neu'u hamharu ac mae'r enillion yn cael eu colli;
- yn cael eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau ac mae'r enillion yn cael eu defnyddio trwy ddibrisiad; neu
- yn cael eu dileu ac mae'r enillion yn cael eu rhyddhau.

Mae'r Gronfa Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion adbriso wedi'u cronni ers 1 Ebrill 2007 yn unig, sef y dyddiad y cafodd y gronfa wrth gefn ei sefydlu. Mae enillion wedi'u cronni sy'n codi cyn y dyddiad dan sylw yn cael eu cyfuno yn y balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2018/19		2019/20	
£'000		£'000	£'000
172,236	Balans ar 1 Ebrill	171,042	
12,617	Ailbriso asedau am i fyny	54,263	
(6,659)	Ailbriso asedau i lawr a pheidio a chodi tâl ar y Gwarged / Diffyg os oes colledion o ran nam o ran Darparu Gwasanaethau	(9,658)	
178,194	Gwarged neu ddiffyg ar ailbriso Asedau Tymor Hir na chafodd ei bostio i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau		215,647
(4,672)	Gwahaniaeth rhwng Dibrisiant Gwerth Cyfredol a Dibrisiant Costau Hanesyddol	(5,722)	
(2,480)	Enillion Cronedig ar Asedau sydd wedi'u gwerthu neu eu diddymu	(607)	
(7,152)	Swm wedi'i ddileu yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf		(6,329)
171,042	Balans ar 31 Mawrth		209,318

14.2 Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn ymgorffori'r newidiadau o ran amser sy'n codi o'r trefniadau gwahanol ar gyfer rhoi cyfrif am Asedau Hirdymor a chyfrifyddu caffael, adeiladu neu godi gwerth yr asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r gost caffael, adeiladu, neu godi gwerth yn cael ei debydu o'r cyfrif fel dibrsiad. Mae tâl yn cael ei godi ar gyfer colledion amharu ac amorteiddio i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda chofnodion cysoni o'r Gronfa Adbriso i drosi ffigurau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r cyfrif yn cael ei gredydu gyda'r symiau wedi'u neilltuo gan y Cyngor fel cyllid ar gyfer y costau caffael, adeiladu a chodi gwerth.

Mae'r cyfrif yma hefyd yn cynnwys enillion adbriso wedi'u cronni ar Eiddo, Gwaith ac Offer cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y cafodd y Gronfa Adbriso ei sefydlu i dal enillion o'r fath.

2018/19		2019/20	
£'000		£'000	£'000
485,926	Balans ar 1 Ebrill	503,909	
	Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â Gwariant Cyfalaf a gafodd eu debydu neu eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
(46,285)	Taliadau ar gyfer Dibrisiant ac Amhariad ar Asedau Hirdymor*	(11,343)	
(15,619)	Colledion ailbrisio ar Eiddo, Gwaith ac Offer	(59,139)	
873	Symudiad yng ngwerth y farchand Eiddo Buddsoddi	0	
(1,388)	Amorteiddiad Asedau Anghyffyrddadwy	(1,593)	
(9,023)	Gwariant Refeniw wedi'i Ariannu gan Gyfalaf o Dan Statud	(20,297)	
(5,341)	Symiau asedau hirdymor wedi'u dileu ar waredu neu werthu fel rhan o'r ennillion / colledion ar waredu i'r Datganiad CI&E	(3,421)	
7,152	Eitemau wedi'u haddasu sydd wedi'u tynnu allan o'r broses Ailbrisio Cronfa Wrth Gefn	6,329	
0	Addasiadau Cyd-bwyllgor	(53)	
416,295	Swm net wedi'i dynnu allan o gost Asedau Hir Dymor sydd wedi eu defnyddio yn ystod y flwyddyn		414,392
	Cyllid cyfalaf a gymhwyswyd yn ystod y flwyddyn:		
412	Defnyddio Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ariannu Gwariant Cyfalaf newydd	3,724	
30,181	Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi'u cymhwyso i gyfalaf cyllido	52,482	
2,951	Cymhwyso grantiau at gyllid cyfalaf o'r Cyfrif Anweithredol - Grantiau Cyfalaf	10,744	
11,529	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf sy'n cael ei godi yn erbyn Cronfa'r Cyngor	12,191	
42,541	Gwariant cyfalaf wedi'i godi yn erbyn Cronfa'r Cronfa	17,839	
87,614			96,980
503,909	Balans ar 31 Mawrth		511,372

* Mae taliadau am ddibrisio ac amharu asedau hirdymor yn cynnwys credydau sy'n cynrychioli gwrthdroad colledion adbrisio ac amharu, a debydau sy'n cynrychioli newidiadau yn ystod y flwyddyn.

14.3 Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn cynrychioli'r gwahaniaeth wedi'i gronni rhwng y costau cyfrifyddu wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r costau cyfrifyddu wedi'u cronni sydd eu hangen yn unol â rheoliadau i'w codi â thâl i Falans Cronfa'r Cyngor. Ar 31 Mawrth 2020, roedd balans credyd o £5.5 miliwn (balans credyd o £5.6 miliwn ar 31 Mawrth 2019).

14.4 Cronfa Bensiynau

Mae'r Cronfa Bensiynau yn ymgorffori'r newidiadau amser sy'n codi o'r trefniadau gwahanol ar gyfer rhoi cyfrif am fuddion ôl-gyflogaeth a buddion ariannu yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gan fod y buddion yn cael eu sicrhau gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, diweddarau'r rhwymedigaethau wedi'u cydnabod i adlewyrchu chwyddiant, rhagdybiaethau newidiol ac adenillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau wedi'u neilltuo i dalu'r costau. Serch hynny, mae gofyn i drefniadau statudol gyfrifyddu buddion wedi'u sicrhau wrth i'r Cyngor dalu cyfraniadau i gronfeydd pensiynau neu dalu unrhyw bensiynau y mae'n gyfrifol amdany'n nhw. Mae balans y ddyled ar y Gronfa Bensiynau yn dangos diffyg sylweddol o ran y buddion wedi'u sicrhau gan weithwyr blaenorol a gweithwyr presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi'u neilltuo i'w bodloni. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod cronfeydd yn cael eu neilltuo erbyn i'r buddion gael eu talu.

2018/19		2019/20
£'000		£'000
(611,858)	Balans ar 1 Ebrill	(608,638)
45,004	Enillion neu (golledion) actiwaraidd ar Asedau Pensiynau a Rhwymedigaethau	(16,789)
(81,340)	Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddion ymddeol a gafodd eu debydu neu eu credydu i Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y CI&ES	(72,897)
39,556	Cyfraniadau pensiwn cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	40,690
(608,638)	Balans ar 31 Mawrth	(657,634)

15.0 Datganiad Llif Arian – Addasiadau i Net (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar gyfer Symudiadau sydd ddim yn Arian Parod

2018/19		2019/20
£'000		£'000
(61,904)	Dibrisiant a Nam	(70,482)
(1,388)	Amorteiddiad	(1,593)
(13,613)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwy	(3,256)
15,381	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	18,381
101	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Stoc	(11)
(41,784)	Newid mewn Atebolwydd Pensiwn	(32,207)
55	Cyfraniad at Ddarpariaethau	(383)
1,280	Croniad Absenoldeb Cronedig Tymor Byr	(1,190)
(5,341)	Cario swm yr Asedau Tymor Hir ac Asedau sy'n cael eu Cynnal Yn gwerthu, wedi'u gwerthu neu ddad-gydnabod	(3,421)
(8,236)	Eitemau eraill heblaw arian parod sy'n cael eu codi ar y Net (Gwarged) neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(21,433)
(115,449)	Addasiadau i Net (Gwarged) neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar gyfer Newidiadau o ran arian, sydd ddim yn cynnwys Arian Parod	(115,595)

16.0 Datganiad Llif Arian – Addasiad ar gyfer Eitemau sydd wedi'u Cynnwys yn y Net (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu

2018/19		2019/20
£'000		£'000
2,626	Yr elw o werthu Eiddo, Offer a Chyfarpar Eiddo Buddsoddi ac Asedau Anghyfyrrdadwy	2,131
40,339	Unrhyw eitemau eraill sy'n cael eu heffeithio gan arian parod fel buddsoddi neu ariannu llif arian	58,951
42,965		61,082

17.0 Datganiad Llif Arian - Llog Gweithgareddau Gweithredol

Mae gan y tabl canlynol fanylion am y llog wedi'i dderbyn a'i dalu sy'n rhan o adran 'Llifoedd Arian o Weithgareddau Gweithredol' ar y Datganiad Llif Arian.

2018/19		2019/20
£'000		£'000
(1,191)	Llog a dderbyniwyd	(652)
10,369	Llog wedi'i dalu	11,505
9,178	Llog o ran Gweithgareddau Gweithredu	10,853

18.0 Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2018/19		2019/20
£'000		£'000
119,441	Eiddo, Gwaith ac Offer, Buddsoddi mewn Eiddo ac Asedau Anniriaethol	125,639
11,242	Prynu ac Adbrynu Tymor Byr a Hirdymor Buddsoddiadau Hirdymor	9,072
(2,397)	Yr elw o werthu Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddi ac Asedau Anghyffyrddadwy	(2,131)
(40,339)	Derbynebaw eraill o Weithgareddau Buddsoddi	(58,951)
87,718	Llifoedd Arian Net o Weithgareddau Buddsoddi	73,629

19.0 Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Cyllido

2018/19		2019/20
£'000		£'000
(229,870)	Derbyniadau arian parod - Benthycia Tymor Byr a Hirdymor	(154,250)
1	Taliadau arian parod am ostwng y rhwymedigaethau sy'n ddyledus a sy'n ymwneud â Phrydlesau Cyllid	1
168,960	Ad-daliadau Benthycia Tymor Byr a Hirdymor	112,552
(60,909)	Llifoedd Arian Net o Weithgareddau Ariannu	(41,697)

20.0 Nodiadau i'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid**20.1 Addasiadau rhwng y Sail Cyllid a Chyfrifyddu 2018/19**

Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i Gyrraedd y Symiau Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf £ '000s	Newid net ar gyfer yr Addasiadau Pensiynau £ '000s	Gwahaniaethau Eraill £ '000s	Cyfanswm Addasiadau £ '000s
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen	9,665	557	5,220	15,442
Prif Weithredwr	1,219	22,624	16,106	39,949
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	28,364	1,192	987	30,543
Cyfadran y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	7,774	1,875	(4,697)	4,952
Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan	(30,072)	2	(11,989)	(42,059)
Cyd-bwyllgorau	0	0	(2,505)	(2,505)
Costau'r gwasanaethau (Net)	16,950	26,250	3,122	46,322
Incwm a gwariant arall o Ddadansoddiad Gwariant a Chyllid	(37,570)	15,380	17,525	(4,665)
Gwahaniaeth rhwng y Gronfa Gyffredinol (gwarged) neu ddiffyg a Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(20,620)	41,630	20,647	41,657

Addasiadau rhwng y Sail Cyllid a Chyfrifyddu 2019/20

Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i Gyrraedd y Symiau Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf £'000s	Newid net ar gyfer yr Addasiadau Pensiynau £'000s	Gwahaniaethau Eraill £'000s	Cyfanswm Addasiadau £'000s
Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen	29,132	14,966	107	44,205
Prif Weithredwr	6,736	(8,492)	1,439	(317)
Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant	35,041	4,595	(6,790)	32,846
Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant	5,011	7,259	(1,257)	11,013
Cyllidebau'r Awdurdod Cyfan	(25,495)	(8)	(15,388)	(40,891)
Cyd-bwyllgorau	0	0	(234)	(234)
Costau'r gwasanaethau (Net)	50,425	18,320	(22,123)	46,622
Incwm a gwariant arall o Ddadansoddiad Gwariant a Chyllid	(59,254)	13,660	21,314	(24,280)
Gwahaniaeth rhwng y Gronfa Gyffredinol (gwarged) neu ddiffyg a Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(8,829)	31,980	(809)	22,342

Mae manylion am gyfanswm yr addasiadau uchod yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

20.2 Gwariant ac Incwm wedi'u dadansoddi ar sail Natur

Mae gwariant ac incwm y Cyngor yn cael eu dadansoddi fel a ganlyn:

Gwariant	2018/19 (Wedi'i ailddatgan)	2019/20
	£'000	£'000
Treuliau Buddion Gweithwyr	350,581	351,485
Treuliau Gwasanaethau Eraill	343,922	350,543
Dibrisiant, Amorteiddiad a Nam	72,315	92,372
Taliadau Llog	10,369	11,505
Archebion ac Ardollau	31,428	33,801
Colledion o ran Gwaredu Asedau	2,716	22
Cyfanswm y Gwariant	811,331	839,728
Incwm		
Ffioedd, Taliadau ac Incwm Gwasanaeth Eraill	(233,204)	(250,277)
Incwm Llog a Buddsoddiad	(1,191)	(652)
Incwm o Dreth y Cyngor a'r NNDR	(206,162)	(212,313)
Enillion o ran Gwaredu Asedau	0	0
Grantiau a Chyfraniadau gan y Llywodraeth	(328,895)	(352,355)
Cyfanswm yr Incwm	(769,452)	(815,597)

(Gwarged) neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	41,879	24,131
--	---------------	---------------

21.0 Lwfansau Aelodau

Mae'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Cyngorau Sir a Chyngorau Bwrdeistref Sirol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol) (Cymru) 2002 yn rhoi gofyniad ar awdurdodau i gyhoeddi eu cynlluniau ar gyfer lwfansau Aelodau a datgelu'r symiau sy'n cael eu talu i bob Aelod o dan gynlluniau o'r fath bob blwyddyn.

Yn ystod y flwyddyn, talodd y Cyngor y symiau canlynol mewn perthynas â lwfansau sylfaenol, lwfansau cyfrifoldeb arbennig a lwfansau gofal dibynnol i 75 o Aelodau (ac eithrio cyfraniadau yswiriant gwladol gan gyflogwr, cyfraniadau cyflogwr at bensiwn a chostau cysylltiedig eraill).

	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Lwfansau	1,310	1,322
Treuliau	11	29
Cyfanswm	1,321	1,351

Caiff manylion am yr holl daliadau a lwfansau y mae'r Cyngor yn eu talu bob blwyddyn i bob Cynghorydd a phob Aelod Cyfetholedig eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor, ar ôl bob blwyddyn ariannol.

22.0 Tâl Swyddogion

Mae'r canllawiau statudol wedi'u cyhoeddi gan Weinidogion Cymru yn argymhell y dylid defnyddio lluosrifau tâl fel ffordd o fesur y berthynas rhwng cyfraddau cyflogau ar draws y gweithlu â thâl yr uwch reolwyr, yn unol ag Adroddiad Hutton 'Review of Fair Pay in the Public Sector' (2010).

Cymhareb cydnabyddiaeth Rhondda Cynon Taf yw 1: 8 (1: 8 yn 2018/19) gyda'r enillion canolrifol yn £18,612 (£18,246 yn 2018/19). Dyma'r gymhareb rhwng cyflog y Prif Weithredwr ac enillion canolrifol gweithlu'r Cyngor, gan gynnwys gweithwyr Consortiwm Canolbarth y De ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr, gan ddefnyddio lefelau cyflog presennol.

O dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd), rhaid i awdurdodau lleol ddatgelu yn eu cyfrifon nifer y gweithwyr yr oedd eu tâl yn dod o dan bob dosbarth fesul £5,000 gan ddechrau ar £60,000 (ac eithrio cyfraniadau pensiwn gan gyflogwr). Mae'r datgeliad yn cynnwys taliadau dileu swydd.

Yn ystod 2019/20, nifer y gweithwyr wedi'u talu gan y Cyngor bob mis ar gyfartaledd oedd 9,887 (9,943 2018/19), gan dalu cyfanswm o £231 miliwn (ac eithrio cyfraniadau yswiriant gwladol a phensiwn y cyflogwr) (£227 miliwn 2018/19). O dan hyn, cafodd y taliadau cyflog canlynol eu gwneud o fewn y categorïau wedi'u nodi:

Band Tâl	2018/19	2019/20		
	Nifer y Gweithwyr	Nifer y Gweithwyr		
	Cyfanswm	Am 31/03/20	Yn weddill o'r Flwyddyn	Cyfanswm
£60,000 - £64,999	65	76	1	77
£65,000 - £69,999	26	50	2	52
£70,000 - £74,999	4	10	0	10
£75,000 - £79,999	12	2	2	4
£80,000 - £84,999	3	4	0	4
£85,000 - £89,999	5	4	0	4
£90,000 - £94,999	2	7	0	7
£95,000 - £99,999	3	2	0	2
£100,000 - £104,999	0	1	0	1
£105,000 - £109,999	0	0	0	0
£110,000 - £114,999	0	0	0	0
£115,000 - £119,999	0	0	0	0
£120,000 - £124,999	1	1	1	2
Cyfanswm	121	157	6	163

Mae Swyddogion wedi'u cyflogi gan Ysgolion Wirfoddol a Gynorthwyr wedi cael eu gwahardd.

Dydy costau cyflogau Cydbwyllgorau ddim wedi'u cynnwys yn y nodyn uchod. Mae modd eu gweld nhw yn y Datganiad o Gyfrifon perthnasol ar gyfer Cydbwyllgorau. Serch hynny, mae canran o gyflogau Cydbwyllgorau wedi cael ei chyfuno yn y Gost Net o Wasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r tabl uchod yn eithrio Uwch Swyddogion penodol, sydd wedi'u nodi yn y tabl canlynol.

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r gydnabyddiaeth ar gyfer Uwch Swyddogion penodol;

- Uwch Swyddogion y mae eu cyflog yn £60,000 neu fwy y flwyddyn ond yn llai na £150,000. Nodir y rhain yn ôl teitl y swydd.
- Uwch Swyddogion y mae eu cyflog yn £150,000 neu fwy yn flynyddol. Nodir y rhain yn ôl enw.
- Mae cyfraniadau pensiwn cyflogwyr wedi'u cynnwys.

Gwybodaeth Deiliad Swydd (Teitl y Swydd)	2018/19			2019/20						
	Cyfanswm y Taliadau	Pensiwn y Cyflogwr Cyfraniadau	Cyfanswm y Taliadau gan Taliadau gan gynnwys Cyfraniadau	Cyflog	Buddion Trethadwy mewn llaw	lawndal am golli swydd		Cyfanswm y Taliadau	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr	Cyfanswm y Taliadau gan Taliadau gan gynnwys Cyfraniadau
						Dileu	Costau Mynediad			
£'000			£'000							
Chris Bradshaw - Prif Weithredwr	147	38	185	151	0	0	0	151	39	190
Cyfarwyddwr Cyfadran, Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant (Dirprwy Brif Weithredwr er 11/03/19)	118	30	148	121	0	0	0	121	31	152
Cyfarwyddwr Cyfadran y Gwasanaethau Corfforaethol a Gwasanaethau Rheng Flaen (Dirprwy Brif Weithredwr) 10/03/19	111	29	140	0	0	0	0	0	0	0
Cyfarwyddwr y Gyfadran – Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen wef 11/03/19	6	2	8	120	1	0	0	121	31	152
Cyfarwyddwr - Priffyrdd a Gofal Strydoedd hyd at 10/03/19	84	21	105	0	0	0	0	0	0	0
Cyfarwyddwr Gwasanaeth Addysg a Dysgu Gydol Oes Dros Dro hyd at 31/08/18	37	0	37	0	0	0	0	0	0	0

parhad trosodd...

Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant er 01/09/18	52	13	65	90	0	0	0	90	24	114
Cyfarwyddwr Materion Adnoddau Dynol	96	24	120	98	0	0	0	98	25	123
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol (a Swyddog Adran 151) wef 11/03/19	6	1	7	98	0	0	0	98	25	123
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol wef 01/04/19	0	0	0	88	1	0	0	89	23	112
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethol - Swyddog Canlyniadau wef 01/04/19	0	0	0	4	0	0	0	4	0	4
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethol (gadawodd 31/03/19)	96	25	121	0	0	0	0	0	0	0
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethol (gadawodd 31/03/19) - Swyddog Canlyniadau	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Cyfarwyddwr Adfywio a Chynllunio (gadawodd 12/04/19)	333	24	357	3	0	0	0	3	1	4
Cyfarwyddwr Eiddo'r Cyngor (gadawodd 31/03/19)	189	25	214	0	0	0	0	0	0	0
Cyfarwyddwr Eiddo'r Cyngor wef 01/04/19	0	0	0	90	1	0	0	91	23	114
Cyfarwyddwr Materion Ffyniant a Datblygu - wef 01/04/19	0	0	0	90	0	0	0	90	24	114
Cyfarwyddwr, Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd, a Gwasanaethau Cymuned	88	23	111	90	0	0	0	90	24	114
Cyfarwyddwr Gwasanaeth - Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu (Yn flaenorol Cyfarwyddwr Gwasanaeth - Swyddfa'r Cabinet a'r Cyhoedd)	68	17	85	69	0	0	0	69	18	87

Mae'r tabl uchod yn cynrychioli'r Uwch Reolwyr y Cyngor ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Mae datgeliad o

dâl Uwch Swyddogion Cydbwyllgorau wedi'i gynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon perthnasol ar gyfer Cydbwyllgorau.

23.0 Costau Diswyddo

Mae'r nodyn yma yn darparu manylion am gost diswyddo'r Cyngor mewn perthynas â gweithwyr sydd wedi gadael eu swydd yn y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol (dydy costau ddim yn adlewyrchu gwerth y taliad diswyddo wedi'i dderbyn gan yr unigolyn gan ei fod yn cynnwys straen pensiwn). Mae'r holl gostau yn unol â chynlluniau terfynu perthnasol a chymwys ac, yn ôl yr angen, o dan Reoliadau Cronfa Bensiwn perthnasol lle bo hynny'n addas. Bydd pob penderfyniad yn seiliedig ar achos busnes ac yn gymorth iddo.

Mae nifer a chostau (mewn dosbarthiadau) y terfyniadau gorfodol a therfyniadau eraill wedi'u nodi yn y tabl isod.

Band Cost Diswyddo	Nifer y Terfyniadau Gorfodol		Nifer y Terfyniadau Eraill		Cyfanswm y Terfyniadau		Cyfanswm y Costau Diswyddo	
	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20	£'000	
£							2018/19	2019/20
£0 - £20,000	29	5	344	173	373	178	2,316	1,023
£20,001 - £40,000	8	2	63	28	71	30	1,982	798
£40,001 - £60,000	3	2	21	11	24	13	1,148	660
£60,001 - £80,000	4	1	16	4	20	5	1,379	353
£80,001 - £100,000	4	2	7	3	11	5	981	441
£100,001 - £150,000	2	6	11	10	13	16	1,578	1,948
£150,001 - £200,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£200,001 - £250,000	0	0	1	0	1	0	239	0
Cyfanswm	50	18	463	229	513	247	9,623	5,223

Yn ystod 2019/20, cynilodd y Cyngor gostau cyflogres blynyddol o £3,535k (£8,060k 2018/19) trwy Ddiswyddo Gwirfoddol ac Ymddeoliad Gwirfoddol Cynnar.

Dydy Costau Diswyddo ar gyfer Cydbwyllgorau ddim wedi'u cynnwys yn y nodyn uchod. Mae modd eu gweld nhw yn y Datganiad o Gyfrifon perthnasol ar gyfer Cydbwyllgorau. Serch hynny, mae canran o gostau diswyddo Cydbwyllgorau wedi'i chyfuno yn y Gost Net o Wasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

24.0 Costau Archwilio Allanol

Mae'r Cyngor wedi mynd i gostau ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20 mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad o Gyfrifon, ardystio hawliadau grant, archwiliadau statudol a gwasanaethau eraill wedi'u darparu gan archwilwyr allanol y Cyngor:

Ffioedd sy'n Daladwy i Archwilydd Cyffredinol Cymru	2018/19	2019/20
	Gwir ffigwr	Amcangyfrifwyd
	£'000	£'000
Gwasanaethau archwilio allanol cafodd eu cynnal gan yr Archwiliwr Statudol yn ystod y flwyddyn	240	230
Gwaith Mesur Llywodraeth Leol	94	94
Ardystio Hawliadau Grant a Ffurflenni am y flwyddyn	57	35
Cyfanswm	391	359

25.0 Ardrethi Annomestig

Mae'r lefel o Ardrethi Annomestig yn seiliedig ar 'luosydd' wedi'i osod yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru, wedi'i luosi gan werth ardrethol eiddo penodol. Bydd y cyfrifiad yma yn rhoi atebolrwydd ardrethi i'r eiddo am y flwyddyn. Y lluosydd ar gyfer 2019/20 oedd 52.6c (51.4c ar gyfer 2018/19). Cyfanswm y gwerth ardrethol ar 31 Mawrth 2020 oedd £128.8 miliwn (£129.4 miliwn ar 31 Mawrth 2019).

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu'r ardrethi busnes yn ei ardal ac mae'n talu'r enillion i'r gronfa Ardrethi Annomestig sy'n cael ei gweinyddu gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru yn aildosbarthu casgliadau i awdurdodau lleol ar sail swm sefydlog y pen o'r boblogaeth. Cyfanswm yr Ardrethi Annomestig wedi'u casglu o dalwyr ardrethi mewn perthynas ag ardrethi 2019/20 yw £50.5 miliwn (£50.3 miliwn yn 2018/19). Cyfanswm y cyfraniad yn ôl i'r Cyngor o'r gronfa yn y flwyddyn oedd £76.4 miliwn (£75.6 miliwn yn 2018/19) a chyfanswm y swm wedi'i dalu i'r gronfa oedd £49.8 miliwn (£49.8 miliwn yn 2018/19). Dyd y'r incwm wedi'i gasglu ddim yn cael ei gydnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gan fod y Cyngor yn gweithredu'n asiant sy'n casglu incwm ar ran Llywodraeth Cymru.

26.0 Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o daliadau wedi'u codi yn ôl gwerth eiddo preswyl. Mae taliadau yn cael eu cyfrifo trwy rannu swm yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Rhondda Cynon Taf, Comisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru a'r Cyngorau Cymunedol ar gyfer y flwyddyn, â sail Treth y Cyngor.

Sail Treth y Cyngor ar gyfer 2019/20 yw £76,873.20 (o'i gymharu â £75,668.01 ar gyfer 2018/19). Mae hyn yn cynrychioli'r arennill disgwyliedig ar gyfer pob £1 o dreth y Cyngor wedi'i chodi.

Mae'r sail yn cael ei chyfrifo trwy roi eiddo mewn deg dosbarth (A*-I). Ar ôl caniatáu gostyngiadau ac eithriadau, mae'r rhain yn cael eu trosi i nifer cyfwerth yr eiddo Dosbarth D, gan ddefnyddio'r lluosydd priodol isod:

Band	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Nifer y Cartrefi/Eiddo	219	38,974	21,808	14,717	8,314	6,215	3,150	1,082	179	32
Lluosydd	5/9	6/9	7/9	8/9	1	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9

Mae'r nifer canlyniadol o eiddo Dosbarth D yn cael ei leihau trwy ganran i adlewyrchu symiau disgwylidiedig heb eu casglu. Y gyfradd darged o ran casglu ar gyfer 2019/20 oedd 97.5%.

Mae dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor fel a ganlyn:

Dadansoddiad o Dreth y Cyngor	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Treth y Cyngor (Casgladwy)	130,542	135,930
Elw Net Treth y Cyngor	130,542	135,930
Llai Taladwy:		
Comisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru	(17,670)	(19,796)
Cynghorau Cymuned	(1,956)	(2,056)
Cyfanswm	110,916	114,078

27.0 Incwm Grant

Credydodd y Cyngor y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2019/20:

27.1 Wedi'u Credydu i Wasanaethau

Mae nifer o grantiau a chyfraniadau wedi cael eu hadnabod fel incwm yn y Cost Net o Wasanaethau. Cyfanswm yr incwm yma yw £215 miliwn yn 2019/20 (cyfanswm y grantiau a chyfraniadau yma oedd £194 miliwn yn 2018/19).

27.2 Derbynebaw Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw

Mae pob Grant Cyfalaf sydd wedi dod i law wedi cael ei adnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

28.0 Partion Cysylltiedig

Mae gofyniad ar y Cyngor i ddatgelu trafodion materol gyda phartion cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar y Cyngor neu'n cael eu rheoli neu'u dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion yma yn caniatáu i ddarllenwyr asesu i ba raddau mae'r Cyngor, o bosibl, wedi cael ei orfodi o ran ei allu i weithredu'n annibynnol neu wedi sicrhau'r gallu, o bosibl, i gyfyngu ar allu parti arall i drafod yn rhydd.

28.1 Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol y mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â fe, darparu'r rhan fwyaf o arian trwy grantiau a rhagnodi telerau nifer o'r trafodion sydd gan y Cyngor a phartion eraill (e.e. biliau Treth y Cyngor). Trafodion rhwng y Cyngor a Llywodraeth Cymru fel a ganlyn:

	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Grantiau Llywodraeth heb eu Gwarchod	(288,556)	(293,404)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau	(33,137)	(62,570)
Wedi'u Credydu i Wasanaethau	(138,633)	(146,865)
Cyfanswm	(460,326)	(502,839)

28.2 Prif Swyddogion ac Aelodau

Aelodau o'r Cyngor

Yn unol â'r Cod Ymddygiad sy'n rhan o Gyfansoddiad y Cyngor, mae gofyn i Aelodau gofnodi, ar y Gofrestr o Fuddiannau Aelodau, unrhyw fuddiannau ariannol neu bersonol, yn ogystal ag unrhyw rodd, lletygarwch, budd neu fantais materol. Mae croeso i'r cyhoedd archwilio'r Gofrestr ac mae ar gael fesul Aelod unigol ar wefan y Cyngor.

Mae Aelodau o'r Cyngor yn cael eu henwebu i fod ar nifer o gyrff allanol, ac mae rhai ohonyn nhw'n derbyn arian gan y Cyngor neu'n cyflwyno ardollau ac archebion i'r Cyngor eu talu. Wrth eistedd ar y cyrff yma, mae disgwyl i Aelodau weithredu'n annibynnol a pheidio â chynrychioli barn y Cyngor Bwrdeistref Sirol. Mae manylion Aelodau ar gael gan Gyfarwyddwr Gwasanaeth Swyddfa'r Cabinet a Chysylltiadau Cyhoeddus, Y Pafiliynau, Cwm Clydach.

Yn ystod 2019/20, doedd dim Aelodau â buddiant rheolaethol mewn unrhyw gwmni wedi'i gomisiynu i ddarparu gwaith neu wasanaethau, sydd o werth materol, i'r Cyngor. Serch hynny, mae Aelodau wedi pennu buddiannau gyda sefydliadau y mae'r Cyngor wedi cael trafodion ariannol gyda nhw yn ystod 2019/20. Gwerth y trafodion yma oedd taliadau o £1,786k (£1,117k yn 2018/19), a doedd dim arian heb ei dalu erbyn diwedd y flwyddyn (£3k yn 2018/19). Cyfanswm derbynebaw oedd £260k (£210k yn 2018/19), ac roedd £23k heb ei dalu erbyn diwedd y flwyddyn (£5k yn 2018/19).

Mae gan y Cyngor drafodion gyda Chwmni Adeiladu sy'n gwneud gwaith ar eiddo sy'n eiddo i'r Cyngor. Cyhoeddodd Aelod o'r Cyngor fod perthynas iddo yn Rheolwr Prosiect a Materion Trydannol i'r cwmni. Cyfanswm y taliadau i'r cwmni yw £1,882k a doedd dim symiau i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn a derbynebaw o £1k, a doedd dim byd i'w dalu. Chymerodd yr Aelod ddim rhan yn y drafodaeth, penderfyniad na'r broses weinyddu mewn perthynas â'r gwasanaethau.

Prif Swyddogion (Uwch Reolwyr y Cyngor)

Yn unol â Chod Ymddygiad Gweithwyr, mae gofyn i Swyddogion ddatgelu buddiannau gwrthdaro posibl sy'n codi o drefniadau cyflogaeth, yn ogystal â rhoddion neu letygarwch a chynigion o hynny ac, yn unol ag Adran 117 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, unrhyw drefniadau cytundebol lle mae buddiant gwrthdaro. Mae gan y rhan fwyaf o gyrrff proffesiynol godau o ymddygiad proffesiynol mae disgwyl i aelodau o'r cyrff glynu atyn nhw.

Yn ystod 2019/20, roedd gan y Cyngor drafodion gyda chwmmi sy'n darparu cymorth arbenigol i bobl ag anableddau. Cyhoeddodd aelod o Uwch Reolwyr y Cyngor y Cyngor fod perthynas iddo yn un o ymddiriedolwyr y chwmmi. Cyfanswm y taliadau i'r chwmmi yw £6,825k (£3,795k yn 2018/19) a doedd dim symiau i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn (dim yn 2018/19). Cyfanswm y derbynebaw yw £222k (£172k yn 2018/19), a doedd dim byd i'w dalu (£0 yn 2018/19). Chymerodd y Swyddog ddim rhan yn y drafodaeth, penderfyniad na'r broses weinyddu mewn perthynas â'r gwasanaethau.

Mae gan y Cyngor drafodion gyda Chwmmi Adeiladu sy'n gwneud gwaith ar eiddo'r Cyngor. Cyhoeddodd aelod o Uwch Reolwyr y Cyngor y Cyngor fod perthynas iddo yn un o gyfarwyddwyr y chwmmi. Cyfanswm y taliadau i'r chwmmi yw £3,000k a doedd dim symiau i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn a derbynebaw o £1k, gyda £1k i'w dalu. Chymerodd y Swyddog ddim rhan yn y drafodaeth, penderfyniad na'r broses weinyddu mewn perthynas â'r gwasanaethau.

Doedd dim trafodion eraill o werth materol.

28.3 Archebion ac Ardollau

Mae manylion ynglŷn ag archebion wedi'u casglu ar ran sefydliadau eraill yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae dadansoddiad o archebion yn y tabl canlynol:

	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Comisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru	17,670	19,796
Cynghorau Cymuned	1,956	2,056
Cyfanswm	19,626	21,852

Mae dadansoddiad o ardollau yn y tabl canlynol:

	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru	11,166	11,252
Crwner	427	485
Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog	45	48
Cyd-bwyllgor Archifau Morgannwg	164	164
Cyfanswm	11,802	11,949

28.4 **Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf**

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol yw'r Swyddog Cyllid cyfrifol ar gyfer Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf. Cododd y Cyngor dâl o £1.5 miliwn ar y Gronfa Bensiwn (£1.6m yn 2018/19) mewn perthynas â gweinyddu a chymorth yn ystod blwyddyn ariannol 2019/20. Y swm sydd i'w dalu gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn ar 31 Mawrth 2020 yw dim (dim ar 31 Mawrth 2019).

28.5 **Cwmnïau Cysylltiedig ac Is-gwmnïau**

Mae gan y Cyngor fuddiant mewn tri chwmmi, sef; Amgen Cymru Ltd., Amgen Rhondda Ltd. a Capita Glamorgan Consultancy Ltd. Swyddogion y Cyngor yw cyfarwyddwyr Amgen Cymru Ltd ac Amgen Rhondda Ltd. Yn ystod 2019/20, cafodd y trafodion parti cysylltiedig eu gwneud gyda'r cwmnïau yma.

Amgen Cymru Ltd.

Talodd y Cyngor Amgen Cymru £7,145k (£8,702k yn 2018/19) mewn perthynas â rheoli gwastraff a thaliadau cael gwared ar wastraff. Roedd £1,400k (£637k yn 2018/19) i'w dalu i'r chwmmi ar ddiwedd y flwyddyn. Talodd Amgen Cymru £843k (£853k yn 2018/19) i'r Cyngor mewn perthynas â nwyddau a gwasanaethau. Roedd £65k (£151k yn 2018/19) i'w dalu i'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn.

Amgen Rhondda Ltd.

Talodd y Cyngor Amgen Rhondda £175k (£175k yn 2018/19) mewn perthynas â ffioedd rheoli'r safle, gyda dim byd (dim yn 2018/19) i'w dalu ar 31 Mawrth 2020.

Capita Glamorgan Consulting Ltd.

Mae Capita Glamorgan Consultancy Ltd yn fenter ar y cyd rhwng Capita Symonds a Chyngorau Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf. Mae'r Cyngor yn berchen ar 27.93% o gyfranddaliadau'r chwmmi ac mae ganddo hawliau pleidleisio i'r gwerth yma ar y bwrdd.

Yn ystod 2019/20, cafodd £4,524k ei godi ar y Cyngor (£2,651k yn 2018/19) mewn perthynas â nwyddau, gwasanaethau a gwaith cyfalaf. Y balans i'w dalu i Capita Glamorgan Consultancy Ltd ar 31 Mawrth 2020 oedd £920k (£673 yn 2018/19).

Talodd Capita Glamorgan Consultancy Ltd ddim i'r Cyngor (£0.6k yn 2018/19) mewn perthynas â nwyddau a gwasanaethau, doedd dim byd (dim yn 2018/19) i'w dalu i'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn.

28.6 Cyd-bwyllgorau

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cydbwyllgorau canlynol.

Cyd-bwyllgor Archifau Morgannwg

Mae Swyddfa Cofnodion Morgannwg yn cael ei rheoli a'i gweinyddu gan Gydbwyllgor Archifau Morgannwg o dan bwerau wedi'u cyflwyno gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994. Mae gan y Cydbwyllgor 16 o aelodau. Mae 4 Aelod o Gyngor Rhondda Cynon Taf ar y Cydbwyllgor.

Yn ystod 2019/20, cyfrannodd y Cyngor swm o £164k (£164k yn 2018/19). Cafodd hyn ei gyfrifo mewn modd cymesur yn seiliedig ar boblogaeth.

Amlogfa Llwydcoed

Mae Amlogfa Llwydcoed yn cael ei rheoli gan Gydbwyllgor o Aelodau o Gyngor Rhondda Cynon Taf a Chyngor Merthyr Tudful.

Yn ystod 2019/20, cododd y Cyngor ffioedd o £40k ar Amlogfa Llwydcoed (£39k yn 2018/19) mewn perthynas â ffioedd sefydliad canolog. Ar 31 Mawrth 2020, roedd gan y Cyngor falansau arian parod o £1,002k mewn perthynas â'r Amlogfa (£2,116k yn 2018/19).

Gwasanaeth Addysg a Gwella Ysgolion (ESIS)

Daeth y Gwasanaeth yn anweithredol o 1 Medi 2012 a chafodd ei weinyddu gan Gydbwyllgor o Gynghorau Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Caerffili, Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf.

Mae trafodaethau ynglŷn â chytundeb ymadael wrthi'n cael eu cynnal.

Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canolbarth y De (CSCJES)

Mae'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De yn darparu ystod eang o wasanaethau gwella ysgolion yn ardaloedd awdurdodau lleol Pen-y-bont ar Ogwr, Caerdydd, Merthyr Tudful, Rhondda Cynon Taf a Bro Morgannwg.

Mae'r Cyngor yn cyfuno 27.29% o asedau, rhwymedigaethau a thrafodion y gwasanaeth yn ei ddatganiadau ariannol.

Yn ystod 2019/20, derbyniodd y Cyngor £198k o incwm o'r gwasanaeth (£273k yn 2018/19) mewn perthynas â gwasanaethau ymgynghorol a hyfforddi, yn ogystal â grantiau o £18,978k (£19,991k yn 2018/19). Cododd ffioedd o £114k ar y gwasanaeth (£122k yn 2018/19) mewn perthynas â ffioedd sefydliad canolog. Talodd y Cyngor wariant CSEC o £1,034k (£1,097k yn 2018/19). Ar 31

Mawrth

Ar 31 Mawrth 2020, roedd gan y Cyngor falansau o £1,422k i'w talu i Wasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canolbarth y De (roedd gan y Cyngor falansau o £21,224k i'w talu i'r Gwasanaeth ar 31 Mawrth 2019). Yn rhan o broses gyfuno'r Cydbwyllgor, mae trafodion a balansau sy'n canslo effeithiau eraill yn cael eu dileu o'r cyfrifon i sicrhau nad yw gwerthoedd unigol yn cael eu nodi mwy nag unwaith. Mae Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De yn dosbarthu grantiau i awdurdodau sy'n cymryd rhan, ar ran Llywodraeth Cymru.

Amlogfa Llangrallo

Mae Cydbwyllgor yn berchen ar Amlogfa Llangrallo ac yn ei rheoli ar ran Cyngorau Pen-y-bont ar Ogwr, Bro Morgannwg a Rhondda Cynon Taf.

Ar 31 Mawrth 2019 nid oedd unrhyw falansau heb eu talu rhwng y Cyngor ac Amlogfa Llangrallo (dim balansau heb eu talu ar 31 Mawrth 2018).

Cynllun Mabwysiadu Cydweithredol Rhanbarthol y Fro, y Cymoedd a Chaerdydd (VVC)

Daeth Cynllun Mabwysiadu Cydweithredol Rhanbarthol y Fro, y Cymoedd a Chaerdydd yn weithredol ar 1 Mehefin 2015 ac mae'n cael ei weinyddu gan Gyngor Bro Morgannwg. Mae gwasanaethau maethu Cyngorau Bro Morgannwg, Rhondda Cynon Taf, Merthyr Tudful a Chaerdydd yn rhan o'r cynllun yma. Dyma un o bum cynllun cydweithredol sy'n rhan o Wasanaethau Mabwysiadu Cenedlaethol Cymru (NAS).

Yn ystod 2019/20, cyfrannodd y Cyngor £460k tuag at Gynllun Mabwysiadu Cydweithredol Rhanbarthol y Fro, y Cymoedd a Chaerdydd (£540k yn 2018/19).

Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD)

Ar 15 Mawrth 2016, arwyddodd Arweinwyr y deg Cyngor yn Ne Ddwyrain Cymru, Prif Weinidog Cymru, Gweinidog Llywodraeth Cynulliad Cymru ar faterion Cyllid a Busnes y Llywodraeth, Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Phrif Ysgrifennydd y Trysorlys Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, cytundeb rhwng Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru a'r deg arweinydd i ddatblygu a rheoli buddsoddiad gwerth £1.2 biliwn ar gyfer isadeiledd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn rhan o Gronfa Fuddsoddi 20 blynedd.

Mae'r Cyngor yn cyfuno 15.77% o asedau, rhwymedigaethau a thrafodion y gwasanaeth yn ei ddatganiadau ariannol.

Yn ystod 2019/20, bu cyfraniad refeniw o £172k Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, ni chafwyd unrhyw gyfraniad cyfalaf (£1,941k yn 2018/19).

28.7 Cytundeb Partneriaeth

Safle Gwastraff Bwyd Cwm Yfory Biogen

Daeth Safle Gwastraff Bwyd Biogen yn gwbl weithredol ar 19 Gorffennaf 2015. Mae'r 3 awdurdod lleol sy'n rhan o'r Hwb (Cyngor Rhondda Cynon Taf, Cyngor

Merthyr Tudful

a Chyngor Dinas Casnewydd) yn anfon 13,500 o dunelli, sy'n isafswm cyfun ymrwymedig, bob blwyddyn i'r cyfleuster. Yn 2019/20 mae cyfanswm o £ 1,040k (£955k yn 2018/19) o gostau cysylltiedig wedi'u hysgwyrddo gan y partïon, costau cysylltiedig RhCT yn 2019/20 oedd £572k (£ 549k yn 2018/19), gyda Llywodraeth Cymru yn cyfrannu £124k (£124k yn 2018/19) o gyllid grant.

28.8 Partïon Cysylltiedig Eraill

Trivallis

Trivallis yw un o landlordiaid cymdeithasol cofrestredig mwyaf Cymru sy'n darparu tai ar gyfer miloedd o deuluoedd yn Rhondda Cynon Taf. Mae 1 Aelod ac 1 swyddog o Gyngor Rhondda Cynon Taf ar fwrdd Trivallis.

Yn ystod 2017/18, talodd y Cyngor £1,438k (£1,072k yn 2018/19) i Trivallis, a derbyniodd incwm o £1,540k (£1,191k yn 2018/19). Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd gan Trivallis £439k yn ddyledus i'r Cyngor (£101k yn 2018/19).

Yn unol â Strategaeth Fuddsoddi wedi'i chytuno gan y Cyngor, yn dilyn diwydrwydd priodol ac yn amodol ar drefniadau diogelu priodol a derbyniol, dechreuodd y Cyngor drefniant benthyca wedi'i gytuno'n fasnachol gyda Trivallis, sef swm o £5,250k. ^{Ar 31} Mawrth 2020, roedd £ 4,500k yn ddyledus.

29.0 Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Mae cyfanswm gwariant cyfalaf y flwyddyn wedi'i nodi yn y tabl isod (gan gynnwys gwerth yr asedau wedi'u caffael o dan brydlesi cyllid), yn ogystal a'r adnoddau sydd wedi cael eu defnyddio i'w ariannu. Os bydd gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y dyfodol trwy daliadau i refeniw gan fod asedau yn cael eu defnyddio gan y Cyngor, bydd canlyniadau gwariant yn gynydd yn y Gofyniad Cyllid Cyfalaf (CFR) – mesur o'r gwariant cyfalaf y mae'r Cyngor wedi'i wneud yn y gorffennol ond heb ei ariannu eto. Mae'r Gofyniad Cyllid Cyfalaf yn cael ei ddadansoddi yn ail hanner y nodyn yma.

	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	435,595	469,183
Buddsoddi Cyfalaf:		
Eiddo, Gwaith ac Offer	108,447	99,157
Asedau Anniriaethol	1,738	1,830
Gwariant Refeniw wedi'i Ariannu gan Gyfalaf o Dan Statud	10,964	20,297
	121,149	121,284
Ffynhonellau Cyllid:		
Derbyniadau Cyfalaf	(412)	(3,724)
Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill	(33,079)	(63,226)
	(33,491)	(66,950)
Symiau a Gadwyd Ar Wahân i'r Refeniw:		
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol	(42,541)	(17,839)
Isafswm Taliad Refeniw	(11,529)	(12,191)
	(54,070)	(30,030)
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Caeëdig	469,183	493,487
Esboniad o Newidiadau yn ystod y Flwyddyn		
Cynnydd/(Gostyngiad) yn yr angen sylfaenol i fenthycyca gyda chefnogaeth cymorth ariannol y llywodraeth)	(174)	(413)
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycyca (heb gefnogaeth gan gymorth ariannol y llywodraeth)	33,763	24,718
Prydlesi Cyllid	(1)	(1)
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf	33,588	24,304

30.0 Prydlesi

Mae'r datgeliadau canlynol yn berthnasol i'r Cyngor fel prydleswr.

30.1 Prydlesi Cyllid

Mae gan y Cyngor nifer o eiddo wedi'u trefnu o dan brydlesi cyllid. Mae'r asedau wedi'u caffael o dan y prydlesi yma yn cael eu nodi fel Eiddo, Gwaith ac Offer yn y Fantolen yn ôl y symiau net canlynol:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Tir Arall ac Adeiladau	128	121

Mae'r asedau yma'n rhan o adolygiad amharu'r Cyngor.

Mae'r Cyngor yn ymrwymo i wneud isafswm o daliadau o dan y prydlesi yma sy'n cynnwys sefydlu'r rhwymedigaeth hirdymor ar gyfer llog yr eiddo a chostau cyllid

sydd i'w talu yn y dyfodol tra bod y rhwymedigaeth heb ei thalu. Mae'r taliadau prydles lleiaf wedi'u gwneud o'r symiau canlynol:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau Prydles Cyllid:		
Gradd	1	1
Hirdymor	384	384
Costau cyllid yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod	1,232	1,210
Isafswm Taliadau Prydles	1,617	1,595

Bydd y taliadau prydles lleiaf i'w talu dros y cyfnodau canlynol:

	Isafswm Taliadau Prydles		Prydlesi Cyllid Rhwymedigaethau	
	31/03/19	31/03/20	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	23	23	1	1
1 i 5 mlynedd	90	91	3	3
Mwy na 5 mlynedd	1,504	1,481	381	380
Cyfanswm	1,617	1,595	385	384

Mae'r Cyngor hefyd yn gweithredu'n brydleswr ar gyfer 8 cerbyd:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Derbyniadau Prydles Cyllid:		
Gradd	128	126
Hirdymor	157	31
Costau cyllid derbyniadwy yn y blynyddoedd i ddod	33	13
Isafswm Prydles Derbyniadwy	318	170

	Isafswm Prydles Derbyniadwy		Prydlesi Cyllid Asedau	
	31/03/19	31/03/20	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	148	137	128	126
1 i 5 mlynedd	170	33	157	31
Mwy na 5 mlynedd	0	0	0	0
Cyfanswm	318	170	285	157

30.2 Prydlesi Gweithredol

Mae taliadau prydles lleiaf sydd i'w talu yn y dyfodol o dan brydlesi gweithredol nad oes modd eu canslo yn y dyfodol yn cael eu nodi yn y tabl isod. Enghreifftiau o asedau o'r fath sy'n cael eu defnyddio o dan drefniadau prydles gweithredol yw llungopiwyr ac argraffyddion.

	31/03/19			31/03/20		
	Tir Eraill ac Adeiladau	Cerbyda u, Offer a Chyfar par	Cyfanswm	Tir Eraill ac Adeiladau	Cerbyda u, Offer a Chyfarpar	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	403	768	1,171	352	443	795
Yn hwyrach na blwyddyn a heb fod yn hwyrach na 5 mlynedd	1,295	1,297	2,592	1,275	837	2,112
Yn hwyrach na 5 mlynedd	7,224	590	7,814	6,861	408	7,269
Cyfanswm	8,922	2,655	11,577	8,488	1,688	10,176

Y gwariant wedi'i godi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r prydlesi yma oedd:

	31/03/19	31/03/20
	£'000	£'000
Isafswm Taliadau Prydles	1,949	1,514

30.3 Isbrydlesi

Mae gan y Cyngor adeiladau y'n cael eu his-osod. Mae disgwyl i daliadau isbrydles nad oes modd eu canslo gael eu derbyn tan y dyddiad y bydd y brydles yn dod i ben. Mae'r taliadau wedi'u dangos yn y tabl isod:

	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	81	94
1 i 5 mlynedd	12	176
Mwy na 5 mlynedd	0	53
Cyfanswm	93	323

31.0 Colledion Amharu

Yn ystod 2019/20, mae'r Cyngor wedi cydnabod colled amharu o £17.1 miliwn (colled o £30.9 miliwn yn 2018/19) mewn perthynas â'i Asedau Hirdymor. Mae'r tâl amharu yma yn cael ei gynnwys yn nodyn Ased Hirdymor 6.1, sydd hefyd yn cynnwys gwrthdroi amharu o flynyddoedd blaenorol.

32.0 Buddion Ymddeol – Cynlluniau Budd Diffiniedig

32.1 Cymryd Rhan mewn Cynlluniau Pensiwn

Yn rhan o'u telerau ac amodau, mae buddion ymddeol yn cael eu cynnig i Aelodau a Swyddogion gan y Cyngor. Er na fydd y buddion yma ddim yn cael eu talu tan bydd yr unigolyn yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau yma. Mae angen rhoi cyfrif am y rhwymedigaeth ar gyfer y taliadau yma pan fydd gan yr unigolyn yr hawl i'r buddion.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun pensiwn:

- Athrawon – Cyfeiriwch at nodyn 33.0.
- Gweithwyr eraill ac Aelodau – Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol wedi'i weinyddu gan Gyngor Rhondda Cynon Taf. Dyma gynllun buddion gyrfa cyfartalog diffiniedig wedi'i ariannu. Mae'r Cyngor a chyfranogwyr yn talu rhandaliadau i'r gronfa, wedi'u cyfrifo ar lefel sydd â'r bwriad o gydbwysu rhwymedigaethau pensiwn ag asedau buddsoddi. Mae'r costau pensiwn sy'n cael eu codi i gyfrifon y Cyngor yn cael eu diffinio gan IAS 19 fel "Buddion Gweithwyr".

Mae Cydbwyllgor Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De yn codi costau pensiwn i'w gyfrifon yn unol ag IAS 19. Mae rhan Cyngor Rhondda Cynon Taf o'r cofnodion yma yn cael ei chyfuno â'r prif gyfrifon, a'i datgelu yn y nodiadau canlynol.

32.2 Trafodion sy'n berthnasol i Fuddion Ôl-gyflogaeth

Mae cost y buddion ymddeol yn cael ei chydabod yng nghost y gwasanaethau unwaith iddyn nhw gael eu sicrhau gan weithwyr, yn hytrach nag wrth i'r buddion gael eu talu fel pensiynau. Serch hynny, mae'r tâl mae angen i ni ei wneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sydd i'w dalu yn y flwyddyn. Mae'r cost o fuddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei gwrthdroi o'r Gronfa Pensiwn trwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor trwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	2018/19	2019/20		
		Cyfathrebiau	ar y Cyd	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Chyfanswm Incwm a Datganiad Gwariant:				
Costau'r Gwasanaethau				
Cost Gwasanaeth Cyfredol	43,832	56,760	284	57,044
Cost Gwasanaeth yn y Gorffennol	22,126	2,169	27	2,196
Addasiad Cydgrynhoi	1	0	0	0
<i>Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi:</i>				
Treuliau Llog Net	15,381	13,660	(3)	13,657
Cyfanswm y Budd-dal Ôl-gyflogaeth a godir ar y (Gwarged) Net neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	81,340	72,589	308	72,897
<i>Aiffesur yr Atebolrwydd Budd Diffiniedig Net sy'n cynnwys:</i>				
Dychwelyd ar Asedau Cynllun (Ac eithrio'r Swm a Gynhwysir yn y Treuliau Llog Net)	(75,901)	55,190	229	55,419
(Enillion) a Cholledion Actiwaraidd sy'n Codi ar Rwymedigaethau - Rhagdybiaethau Demograffig	(67,257)	(20,840)	(96)	(20,936)
(Enillion) a Cholledion Actiwaraidd sy'n Codi ar Rwymedigaethau - Rhagdybiaethau Ariannol	95,538	(33,640)	(154)	(33,794)
(Enillion) a Cholledion Actiwaraidd sy'n Codi ar Rwymedigaethau - Profiad	2,620	15,810	290	16,100
Cynnydd Net mewn Rhwymedigaethau o Warediadau/Caffaeliadau ar Rwymedigaethau - Profiad	0	0	0	0
Addasiad Cydgrynhoi	(4)	0	0	0
Cyfanswm y Budd-dal Ôl-gyflogaeth a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	36,336	89,109	577	89,686
Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn:				
Gwrthdroi taliadau net a wneir i'r Gwarged neu'r Diffyg ar gyfer Darparu Gwasanaethau ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth yn unol â'r cod	(81,340)	(72,589)	(308)	(72,897)
Y swm gwirioneddol a godir yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor am bensiynau yn ystod				

y flwyddyn				
Cyfraniadau cyflogwyr yn daladwy i'r cynllun ymddiriedolaeth	39,556	40,610	80	40,690

Cyfanswm ailfesuriad y Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig Net wedi'i nodi yn Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall ar 31 Mawrth 2020 yw colled o £16.8 miliwn (ennill £45.0 miliwn yn 2018/19).

Cyfanswm cronus enillion a cholledion actiwaraidd wedi'i nodi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at y flwyddyn sy'n gorffen ar 31 Mawrth 2020 yw colled o £114.8 miliwn.

32.3 Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun

	2018/19	2019/20		
		Cyfanswm	Cyfathrebiau dau RhCT	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	1,644,122	1,734,321	6,973	1,741,294
Cost Gwasanaeth Cyfredol	43,832	56,760	284	57,044
Cost Llog ar Rwymedigaeth Ddiffiniedig	42,208	40,670	163	40,833
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	8,553	9,030	65	9,095
<i>Ailfesur (Enillion) a Cholledion</i>				
(Enillion) a Cholledion Actiwaraidd sy'n Codi ar Rwymedigaethau - Rhagdybiaethau Demograffig	(67,257)	(20,840)	(96)	(20,936)
(Enillion) Actiwaraidd a Cholledion yn Codi ar Rwymedigaethau - Rhagdybiaethau Ariannol	95,538	(33,640)	(154)	(33,794)
(Enillion) Actiwaraidd a Cholledion yn Codi ar Rwymedigaethau - Profiad	2,620	15,810	290	16,100
Buddion wedi'u talu	(50,203)	(50,490)	(387)	(50,877)
Cost Gwasanaeth yn y Gorffennol	22,126	2,169	27	2,196
Addasiad Cydgrynhoi	(245)	0	0	0
Balans ar 31 Mawrth	1,741,294	1,753,790	7,165	1,760,955

32.4 Cysoni Gwerth Teg Asedau'r Cynllun

	2018/19	2019/20		
		Cyfanswm	Cyfathrebiau RhCT	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	1,032,264	1,125,600	7,056	1,132,656
Incwm Llog	26,827	27,010	166	27,176
Aiffesur (Enillion) a Cholledion:				
Y Ffurflen ar Asedau Cynllun, ac eithrio'r Swm a Gynhwysir yn y Treuliau Llog Net	75,901	(55,190)	(229)	(55,419)
Cyfraniadau gan y Cyflogwyr	39,556	40,610	80	40,690
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	8,553	9,030	65	9,095
Buddion wedi'u talu	(50,203)	(50,490)	(387)	(50,877)
Cynnydd Net mewn Asedau o Warediadau / Caffaeliadau	0	0	0	0
Addasiad Cydgrynhoi	(242)	0	0	0
Balans ar 31 Mawrth	1,132,656	1,096,570	6,751	1,103,321

Mae'r adenillion disgwylidig ar asedau'r cynllun yn cael eu pennu gan ystyried yr adenillion disgwylidig sydd ar gael ar yr asedau sy'n sylfaen i'r polisi buddsoddi presennol. Mae'r arenillion disgwylidig ar fuddsoddiadau llog sefydlog yn seiliedig ar arenillion adbrynu gros yn ôl dyddiad y Fantolen.

Mae adenillion disgwylidig buddsoddiadau ecwiti yn adlewyrchu cyfraddau hirdymor o adenillion yn y marchnadoedd priodol. Adenillion asedau'r cynllun yn y flwyddyn oedd colled o £21.18 miliwn (ennill £102.71 miliwn yn 2018/19).

32.5 Hanes y Cynllun

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
	Yn cynnwys Cydbwyllgo rau	Yn cynnwys Cydbwyllgo rau	Yn cynnwys Cydbwyllgo rau	Yn cynnwys Cydbwyllgo rau	Yn cynnwys Cydbwyllgo rau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Presennol y Rhwymedigaeth Diffiniedig	(1,349,822)	(1,564,560)	(1,644,122)	(1,741,294)	(1,760,955)
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun a'r	834,277	985,512	1,032,264	1,132,656	1,103,321
Costau sy'n Weddill/(Diffyg Ariannol)	(515,545)	(579,048)	(611,858)	(608,638)	(657,634)

Mae'r rhwymedigaethau yn dangos yr ymrwymadau sydd gan y Cyngor yn y tymor hir i dalu buddion (ymddeol) ôl-gyflogaeth. Mae gan gyfanswm y rhwymedigaeth, sef £658 miliwn, effaith sylweddol ar Werth Net y Cyngor, fel sydd wedi'i nodi yn y Fantolen. Mae trefniadau statudol ar gyfer ariannu'r diffyg yn golygu nad oes effaith ar safle ariannol y Cyngor. Mae'r diffyg ar y cynllun llywodraeth leol yn cael ei wneud yn unol â rhagdybiaethau actiwaraid.

32.6 Asedau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Ar 31 Mawrth 2020, roedd Asedau Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf wedi'u defnyddio i gyfrifo IAS19 yn cynnwys:

Gwerth Teg Asedau'r Cynllun		
	2018/19	2019/20
	£'000	£'000
Soddgyfrannau'r DU	345,524	269,841
Soddgyfrannau Gwledydd Tramor	1,726,196	1,867,679
Gilts Llog Sefydlog y DU	407,756	417,123
Bondiau Corfforaethol y DU	336,260	383,684
Bondiau Llywodraeth Dramor	25,109	44,776
Bondiau Corfforaethol Tramor	36,166	50,846
Eiddo	221,127	287,697
Arian Parod ac Asedau Cyfredol Net	113,635	28,578
Cyfanswm	3,211,773	3,350,224

32.7 Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Trosglwyddo Asedau

Mae canlyniadau'r prisiant llawn diwethaf o'r Gronfa (neu ganlyniadau ar y dyddiad cyfrifyddu blaenorol lle bo'n addas) yn cael eu haddasu yn ôl diwedd y flwyddyn gyfrifyddu er mwyn rhagweld:

- Adenillion buddsoddi, a
- Llifoedd arian gan gynnwys adenillion buddsoddi ar y llifoedd arian hynny.

Mae gwerth yr ased ar ddechrau'r cyfnod cyfrifyddu yn cael ei gronni gydag adennillion y buddsoddiad Cronfa dros y cyfnod cyfrifyddu. Mae disgwyl i lifoedd arian net gael eu talu hanner ffordd trwy'r cyfnod a chronni hanner adenillion buddsoddi'r Gronfa dros y cyfnod.

Trosglwyddo Rhwymedigaethau

Mae canlyniadau'r prisiant llawn diwethaf o'r Gronfa (neu ganlyniadau ar y dyddiad cyfrifyddu blaenorol lle bo'n addas) yn cael eu haddasu fel bod modd caniatáu'r dyddiad cyfrifyddu diweddarach (trwy ychwanegu llog at y rhwymedigaethau) ac ystyried newidiadau i rwymedigaethau o ganlyniad i'r canlynol:

- Cynnydd buddion newydd a rhyddhau rhwymedigaethau o dalu buddion.
- Y rhagdybiaethau ariannol a demograffig wedi'u mabwysiadu ar ddiwedd y flwyddyn.
- Effaith profiad sy'n effeithio ar y rhwymedigaethau, megis effaith cynnydd pensiynau ar bensiynau sydd i'w talu a buddion gohiriedig.
- Os yw'n berthnasol, effaith digwyddiadau sy'n arwain at newid yn y rhwymedigaeth, megis costau gwasanaeth blaenorol, taliadau llawn ac ennill trwy gwtogi.

Roedd y prisiant llawn yn seiliedig ar fuddion wedi'u hariannu a'r prif ragdybiaethau wedi'u defnyddio gan yr actiwari:

	31/03/19	31/03/20
Cyfradd Enillion Disgwyliedig Tymor Hir ar Asedau yn y Cynllun (yn unol â'r gyfradd ostyngol)	4.5%	4.3%
Rhagdybiaethau marwolaeth:		
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr cyfredol:		
Dynion	22.2	21.7
Menywod	24.1	24.0
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:		
Dynion	23.9	22.7
Menywod	25.9	25.5
Cyfradd chwyddiant (Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI))	2.2%	2.0%
Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	3.45%	3.25%
Graddfa'r cynnydd ynghylch pensiynau	2.2%	2.0%
Cyfradd ar gyfer rhwymedigaethau cynllun gostyngol	2.4%	2.3%
Manteisio ar yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol yn gyfandaliad adeg ymddeol		
Gwasanaeth Ar ôl 2010	80%	80%
Gwasanaeth Cyn 2010	80%	80%

Mae'r rhagdybiaethau actiwaraid wedi'u nodi yn y tabl uchod yn cael effaith ar yr amcangyfrif o'r rhwymedigaethau buddion diffiniedig. Mae'r dadansoddiad isod wedi cael ei bennu ar newidiadau posibl rhesymol o'r rhagdybiaethau sy'n codi ar ddiwedd y cyfnod, ac mae'n tybio bod y dybiaeth wedi'i dadansoddi yn newid tra bod y rhagdybiaethau eraill yn parhau i fod yn gyson.

	Rhond a Cyn on Taf		Cyd-bwyllgorau		Cyfa nsw m	
	Cynnydd yn y Rhagdybiaet h	Gostyngiad yn y Rhagdybiaet h	Cynnydd yn y Rhagdybiaet h	Gostyngiad yn y Rhagdybiaet h	Cynnydd yn y Rhagdybiaet h	Gostyngiad yn y Rhagdybiaet h
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Hirhoedledd (Cynnydd neu Gostwng mewn Blwyddyn)	55,820	(55,200)	230	(227)	56,050	(55,427)
Cyfradd y Cynnydd mewn Cyflogau (Cynyddu neu Leihau gan 0.1%)	4,690	(4,640)	14	(14)	4,704	(4,654)
Graddfa'r cynnydd ynghylch Pensiynau (Cynyddu neu Leihau gan 0.1%)	33,190	(32,440)	138	(135)	33,328	(32,575)
Cyfradd ar gyfer Rhwymedigaethau Cynllun Gostyngol (Cynyddu neu Leihau gan 0.1%)	(36,040)	36,800	(149)	152	(36,189)	36,952

32.8 Cyfraniadau ar gyfer y Cyfnod Cyfrifyddu sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2021

Amcangyfrif cyfraniadau rheolaidd y cyflogwr at y Gronfa ar gyfer y cyfnod cyfrifyddu 31 Mawrth 2021 yw £33.4 miliwn. Yn ychwanegol at hyn, mae'n bosibl y bydd angen cyfraniadau straen ar gronfa.

Mae modd gweld rhagor o wybodaeth yn Adroddiad Blynyddol y Gronfa Bensiwn sydd ar gael ar wefan Cronfa Bensiwn RhCTac ar gais gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Digidol, Tŷ Oldway, Y Porth, Cwm Rhondda, CF39 9ST.

33.0 Buddion Ymddeol – Cynlluniau Cyfrannu Diffiniedig

Mae athrawon wedi'u cyflogi gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, sydd wedi'i weinyddu gan Bensiynau Athrawon ar ran Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn darparu buddion penodol i athrawon ar ôl ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y costau trwy wneud cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o gyflogau pensiwn aelodau.

Mae'r Cynllun, yn dechnegol, yn gynllun buddion diffiniedig. Serch hynny, dydy'r Cynllun ddim yn cael ei ariannu, ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol i gyfrif cyfradd cyfrannu'r cyflogwr sy'n cael ei thalu gan awdurdodau lleol. Does dim modd i'r Cyngor bennu ei safle a chyflawniad ariannol o ran y Cynllun gyda sicrwydd digonol at ddibenion cyfrifyddu. At ddibenion y Datganiad o Gyfrifon yma, mae'n cael ei nodi ar yr un sail â chynllun cyfrannu diffiniedig.

Yn 2019/20, talodd y Cyngor £16.5 miliwn i Bensiynau Athrawon mewn perthynas â buddion ymddeol athrawon, gan gynrychioli 20.68% o gyflog pensiwnadwy. Y ffigurau ar gyfer 2018/19 oedd £12.9 miliwn, gan gynrychioli 16.48% o gyflog pensiwnadwy hefyd. Yn ogystal â hyn, mae'r Cyngor yn gyfrifol am bob taliad pensiwn sy'n berthnasol i flynyddoedd ychwanegol y mae wedi'u dyfarnu, ynghyd â chynnydd cysylltiedig. Yn 2019/20, cyfanswm y ffigurau yma oedd £787k (£822k yn 2018/19).

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddion ychwanegol sy'n cael eu dyfarnu ar ôl ymddeoliad cynnar y tu allan i delerau'r cynllun i athrawon. Mae cyfrif am y costau yma ar sail buddion diffiniedig.

34.0 Rhwymedigaethau Amodol

34.1 Yswiriant

Mae'r Cyngor yn atebol am hawliadau yswiriant mewn perthynas â rhai digwyddiadau sy'n cael eu cyflwyno yn erbyn y Cyngor. Ar 31 Mawrth 2020, mae darpariaeth wedi'i neilltuo mewn perthynas â'r hawliadau sydd wedi cael eu cyflwyno. Mae yna rwymedigaeth ddigwyddiadol bellach mewn perthynas â digwyddiadau a fydd wedi digwydd ond sydd heb arwain at hawliad hyd at ddyddiad y cyfrifon. Mae'r "statud cyfyngiadau" yn pennu'r amserlen ar gyfer pryd mae modd gwneud cais mewn perthynas â rhywbeth sydd wedi digwydd yn y gorffennol. Mae cronfa wrth gefn a glustnodwyd wedi cael ei sefydlu er mwyn cyfrannu at gostau'r digwyddiadau yma.

Oherwydd nifer yr hawliadau ac amgylchiadau gwahanol pob hawliad unigol, does dim modd i ni ddarparu cynnig o'r effaith ariannol posibl. Yn yr un modd, byddai rhoi syniad o'r ansicrwydd mewn perthynas â swm y dyledion ac amseru'r dyledion hynny yn anymarferol.

Caiff hawliadau yswiriant hefyd eu nodi yn nodyn 4.2.

34.2 **Municipal Mutual Insurance Ltd.**

Mae hen awdurdodau Cyngor Bwrdeistref Cwm Rhondda, Cyngor Bwrdeistref Cwm Cynon, Cyngor Bwrdeistref Taf-elái a Chyngor Sir Morgannwg Ganol yn gredydwr Municipal Mutual Insurance Ltd. (MMI). Roedd Municipal Mutual Insurance Cyf. (MMI) wedi rhoi'r gorau i ddarparu yswiriant busnes o 30 Medi 1992 a chafodd Cynllun o Drefniant ei roi ar waith ym mis Ionawr 1994. Er mwyn sicrhau bod MMI yn rheoli ei fusnes yn drefnus ac yn ddiddyled, rhoddwyd cynllun trefniant gyda'i gredydwr ar waith ym mis Ionawr 1994. Ac yntau'n credydwr o MMI, mae'r Cyngor wedi'i rwymo yn gyfreithiol gan y Cynllun yma ac ym mis Tachwedd 2012, cafodd y cynllun ei gychwyn.

Bydd unrhyw daliadau setlo yn y dyfodol a wneir gan MMI ar ôl gosod yr ardoll gychwynol yn cael ei wneud ar y gyfradd is o 75%. Bydd cronfeydd yr awdurdodau eraill yn talu'r 25% sy'n weddill. Mae gohebiaeth gan weinyddwr y cynllun yn nodi nad yw'n bosibl gwarantu y bydd yr ardoll gychwynol a'r ail ardoll, a gafodd eu talu ym mis Chwefror 2014 a mis Mai 2016, yn ddigon ond dyma'r amcangyfrifon gorau ar hyn o bryd. Mae'r cynllun yn gofyn bod y gweinyddwr yn adolygu'r Ardoll o leiaf unwaith y flwyddyn. Gan ystyried yr ansicrwydd mewn perthynas â faint o wahaniaeth bydd y gwaith cychwynol yn ei gael, mae gan y Cyngor rwymedigaeth ddigwyddiadol oherwydd mae'n bosibl y bydd y Cyngor yn destun i waith ychwanegol yn amodol ar adnoddau MMI, yr yswiriwr.

35.0 **Cronfeydd Ymddiriedolaeth**

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel unig ymddiriedolwr ar gyfer sawl elusen. Caiff cyfrifon ar wahân eu cynnal ar gyfer yr elusennau yma. Ar 31 Mawrth 2020, roedd asedau net y Cyngor fel a ganlyn, dydy'r asedau net ddim wedi cael eu cynnwys ym Mantolen y Cyngor. Mae ffigyrau 2019/20 yn amodol ar archwiliad (Archwilio Cymru o ran Deddf yr Eglwys yng Nghymru, Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol ar gyfer y cronfeydd eraill).

	Disgrifiad	31/03/19	31/03/20
		£'000	£'000
Addysg ac Amrywiol	Cronfeydd amrywiol wedi'u sefydlu ar gyfer buddion addysgol a chymunedol	259	262
Elusen RhCT ar gyfer Pobl sydd â Nam ar eu Golwg	Cronfa wedi'i sefydlu er budd dinasyddion â nam ar eu golwg	45	59

Cronfa Deddf Eglwys Cymru	Cronfa a sefydlwyd o dan Ddeddf Eglwys Cymru ar gyfer bodloni nodau elusennol amrywiol yn siroedd Rhondda Cynon Taf, Merthyr Tudful a Phen-y-bont ar Ogwr	12,720	12,137
---------------------------	---	--------	--------

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON

TAF - DATGANIAD LLYWODRAETHU

BLYNYDDOL 2019/20

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae Cynllun Corfforaethol 2016-2020 ('Y Ffordd Ymlaen') y Cyngor yn pennu gweledigaeth, pwrpas, ac uchelgais cyffredinol y Cyngor.
- 1.2 Gweledigaeth, pwrpas a blaenoriaethau'r Cyngor yw:
- Gweledigaeth - Bod yn Fwrdeistref Sirol sydd â dyheadau uchel, sy'n hyderus ac sy'n hyrwyddo cyfle i bawb.
 - Pwrpas - Darparu arweinyddiaeth gymunedol gref a gwasanaethau effeithiol ar gyfer pobl Rhondda Cynon Taf er mwyn eu galluogi i gyflawni eu potensial ac i ffynnu.
 - Blaenoriaethau:
 - Economi – Adeiladu Economi Gref
 - Pobl – Hyrwyddo annibyniaeth a bywydau cadarnhaol i bawb; a
 - LLE – Creu cymdogaethau mae pobl yn falch o gael byw a gweithio ynddyn nhw.
- 1.3 Darparu sail i'r blaenoriaethau uchod yw thema drawsbynciol 'Byw ar yr hyn sydd gyda ni' sy'n canolbwyntio ar drefniadau rheoli ariannol cadarn i sicrhau bod y Cyngor yn cynnal ei sefydlogrwydd ariannol a gwneud yn fawr o adnoddau prin.
- 1.4 Cytunwyd ar Gynllun Corfforaethol 2020 - 2024 ('Gwneud Gwahaniaeth') gan y Cyngor ar 4 Mawrth 2020 ac mae hyn yn gosod y cyfeiriad cyffredinol i'r Awdurdod dros y 4 blynedd nesaf gan ddisgrifio'r weledigaeth, y pwrpas a'r blaenoriaethau sydd i'w cyflawni.
- 1.5 Gweledigaeth, pwrpas a blaenoriaethau'r Cyngor yn ystod y cyfnod yma:
- Gweledigaeth - I fod y lle gorau yng Nghymru i fyw, gweithio a chwarae, lle mae pobl a busnesau yn annibynnol, yn iach ac yn llewyrchus.
 - Diben - Darparu arweinyddiaeth gymunedol gref a chreu amgylchedd lle mae modd i bobl a busnesau fod yn annibynnol, cyflawni eu potensial a ffynnu.
 - Blaenoriaethau:
 - Sicrhau bod Pobl: yn annibynnol, yn iach ac yn llwyddiannus;
 - Creu Lleuedd: y mae pobl yn falch o gael byw, gweithio a chwarae ynddyn nhw; a

- Galluogi Ffyniant: creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuriaidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu.

1.6 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn nodi, a hynny ar gyfer y gymuned, defnyddwyr y gwasanaeth, y sawl sy'n talu Treth y Cyngor a rhanddeiliaid eraill, drefniadau llywodraethu'r Cyngor. Mae hefyd modd gweld adolygiad y Cyngor mewn perthynas â'i effeithlonrwydd wrth reoli risg wrth gyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol.

2. CWMPAS CYFRIFOLDEB

2.1 Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn gyfrifol am sicrhau bod busnes y Cyngor yn cael ei gynnal mewn modd sy'n cydymffurfio â'r gyfraith a'r safonau a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cofnod cywir o'r holl arian yma a bod yr arian yn cael ei ddefnyddio mewn modd economaidd, effeithlon ac effeithiol.

2.2 Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei waith a hwyluso ymarfer y Cyngor o'i swyddogaethau. Mae hyn yn cynnwys sicrhau trefniadau ar gyfer rheoli risg.

2.3 Mae'r Cyngor, wrth lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, wedi mabwysiadu'r *Fframwaith Trefniadau Llywodraeth Da mewn Llywodraeth Leol (2016)* wedi'i ddatblygu gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch Reolwyr yr Awdurdod Lleol. Trwy wneud hyn, mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn bodloni dyletswydd gyfreithiol y Cyngor, fel sydd wedi'i nodi yn Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2014, fel y'i diwygiwyd gan Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018. Rhoddwyd sylw hefyd i'r 'Briff gan Fforwm Llywodraethu Gwell - Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2019/20 - Materion i'w hystyried o ganlyniad i'r pandemig coronafirws (COVID-19))' mewn perthynas â chynnal yr adolygiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20.

2.4 Bwriad Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor yw darparu cynrychiolaeth gywir o'r trefniadau llywodraethu sydd ar waith ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020.

3. PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

3.1 Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau, gweithdrefnau a'r gwerthoedd diwylliannol sy'n cyfarwyddo a rheoli'r Cyngor yn ogystal â'r gweithgareddau y mae'n atebol amdany'n nhw, ac y mae'r Cyngor yn eu cynnal ac yn arwain y gymuned. Mae hyn yn galluogi'r Cyngor i fonitro'i gyflawniad mewn perthynas â'i amcanion strategol a thrafod a yw'r amcanion yma wedi arwain at ddarparu gwasanaethau costeffeithiol addas.

- 3.2 Yn achos RhCT, mae llywodraethu yn golygu sicrhau bod y Cyngor yn gwneud y pethau cywir yn y ffordd gywir ar gyfer y bobl gywir - a hynny mewn modd amserol, cynhwysol, agored, onest ac atebol.
- 3.3 Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith yma, ac mae'r system wedi'i lunio er mwyn rheoli risg i lefel rhesymol. Does dim modd cael gwared ar yr holl risg o fethu er mwyn cyflawni amcanion a nodau ac felly mae'r system ond yn gallu darparu sicrwydd rhesymol o ran effeithiolrwydd ac nid sicrwydd diamod.
- 3.4 Mae'r system rheolaeth fewnol wedi'i seilio ar broses barhaus a gafodd ei llunio i nodi a blaenoriaethu'r risg mewn perthynas â chyflawni blaenoriaethau'r Cyngor, gwerthuso'r tebygolrwydd ac effaith y risgiau yma a'u rheoli nhw mewn modd effeithlon, effeithiol ac economaidd.
- 3.5 Mae'r fframwaith llywodraethu sy'n cael ei amlinellu isod wedi bod ar waith yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 (a hyd at ddyddiad cymeradwyo Datganiad o Gyfrifon 2019/20).

4. Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

- 4.1 Mae gan y Cyngor ystod eang o drefniadau llywodraethu yn eu lle, yn unol â'r *Fframwaith Cyflawni Trefniadau Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol. Mae nifer o'r trefniadau yma wedi'u nodi yn ei Gyfansoddiad*. Mae Atodiad A yn rhoi enghreifftiau o'r systemau, prosesau a'r dogfennau allweddol sydd ar waith o fewn y Cyngor yn ystod 2019/20.
- 4.2 *Mae'r Fframwaith Trefniadau Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (2016)* yn cefnogi'r egwyddor bod Awdurdodau Lleol yn datblygu ac yn cynnal cod llywodraethu lleol. Mae'r Cyngor wedi datblygu Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ac adroddwyd arno i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor yn ei gyfarfod ar 29 Ebrill 2019.

5. ADOLYGU EFFEITHIOLRWYDD

- 5.1 Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal asesiad o'i fframwaith llywodraethu, gan gynnwys ei system rheolaeth fewnol, o leiaf unwaith y flwyddyn.
- 5.2 Mae'r gweithgaredd yma wedi cynnwys adolygu'r gweithgareddau sydd ar waith mewn perthynas â phrif drefniadau llywodraethu'r Cyngor, gan drafod trefniadau llywodraethu gydag Uwch Swyddogion ar draws y gwasanaethau ac ystyried canfyddiadau asesiad corfforaethol y Cyngor ac adroddiad archwilydd allanol. Mae'r Adolygiad o Effeithiolrwydd hefyd wedi rhoi sylw allweddol i effaith Storm Dennis a dechrau'r pandemig Coronafeirws, ac mae wedi'i nodi yn is-adran 5.4.
- 5.3 Mae'r canfyddiadau a'r cynigion ar gyfer gwella wedi cael eu hadolygu a'u herio gan Uwch Arwweinwyr y Cyngor a Phwyllgor Archwilio'r Cyngor

ac wedi eu gosod allan yn unol â'r *Trefniadau Llywodraeth Da mewn Llywodraeth Leol: (2016)*.

5.4 STORM DENNIS A COVID-19

Storm Dennis

- 5.4.1 Yn ystod penwythos 15 a 16 Chwefror 2020 achosodd Storm Ciara a Storm Dennis ddifrod a llifogydd sylweddol i lawer o gymunedau ledled Rhondda Cynon Taf - dyma'r digwyddiad tywydd mwyaf dinistriol y mae'r ardal wedi'i wynebu ers cenhedlaeth.
- 5.4.2 Ar 17 Chwefror 2020, sefydlwyd Grŵp Llywio'r Cabinet (Bwrdd Adfer Digwyddiadau Mawr - 'STORM DENNIS' Chwefror 2020), trwy Benderfyniad Brys Arweinydd y Cyngor. Nod hyn oedd sicrhau bod dull amserol yn cael ei roi ar waith wrth gyflawni gwasanaethau a blaenoriaethu adnoddau yn dilyn y digwyddiad tywydd mawr. Yn ogystal â hynny, rhwng 17 Chwefror a 4 Mawrth 2020, cymeradwywyd 5 penderfyniad brys fel rhan o'r gwaith adfer ar unwaith ac roeddent yn cynnwys rhyddhau £ 1.5 miliwn o Warchodfeydd Cyffredinol y Cyngor i gyflawni ystod o fesurau i gefnogi preswylwyr a busnesau yr effeithiwyd arnynt.
- 5.4.3 Gan roi sylw penodol i ryddhau £ 1.5 miliwn o Warchodfeydd Cyffredinol (fel y'i cymeradwywyd ym mhenderfyniadau brys 17 Chwefror 2020 (£1.0 miliwn) a 21 Chwefror 2020 (£0.5 miliwn), nododd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol (Swyddog Adran 151) fod y Cyngor yn cynnal Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol ar gyfer digwyddiadau annisgwyl ac eithriadol a'i bod yn gwbl briodol bod cronfeydd wrth gefn Cyffredinol y Cyngor yn cael eu defnyddio fel hyn i gefnogi digwyddiad mor ddigynsail. Fel rhan o'r penderfyniadau hyn, nododd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol hefyd y dylai'r Cyngor gynnal lefel y cronfeydd wrth gefn hyn o leiaf £10 miliwn ac y bydd eu lefel yn cael ei hail-lenwi yn y dyfodol wrth i gyllid Llywodraeth Cymru gael ei gadarnhau, fel rhan o strategaethau cyllideb y dyfodol a / neu unrhyw gyfleoedd i ryddhau cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi. Ar 31 Mawrth 2019, lefel y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol oedd £10.498 miliwn, ac mae'r dyraniad o £ 1.5 miliwn wedi'i wneud o'r swm yma.
- 5.4.4 Yn ogystal, ar y 25 Chwefror 2020, gofynnodd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol yn ffurfiol i Lywodraeth Cymru roi cymorth ariannol arbennig i'r Cyngor o dan ei Gynllun Cymorth Ariannol Brys. Ers yr amser hwn, mae'r Cyngor wedi cyflwyno ei hawliad o dan y cynllun ac wedi derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru sy'n dod i gyfanswm o £1.697 miliwn.
- 5.4.5 O ran effaith tymor canolig i hir Storm Dennis, mae'r Cyngor yn bwrw ymlaen â'r asesiad o ddifrod i'w seilwaith, amcangyfrifir ar hyn o bryd fod hyn dros £60 miliwn. Mae trafodaethau yn parhau gyda Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn hyn o beth.

COVID-19

- 5.4.6 Ar 18 Mawrth 2020, gwnaeth Penderfyniad Brys Arweinydd y Cyngor nodi'r trefniadau cynllunio brys cyfredol ar gyfer COVID 19 ar lefelau'r DU, Cymru a'r ardal leol - yn ogystal â'r goblygiadau posibl i wasanaethau'r Cyngor pan fydd yr achosion yn gwaethygu a'r camau y dylai'r Cyngor eu cymryd.
- 5.4.7 Yn fwy penodol, nododd yr adroddiad pe bai sefyllfa frys yn codi o ganlyniad i COVID 19 yna, mewn perthynas ag arfer Swyddogaethau Gweithredol fel yr amlinellwyd yng Nghyfansoddiad y Cyngor, ac yn absenoldeb (1)) yr Arweinydd neu (2) y Dirprwy Arweinydd, mae'r Arweinydd yn dirprwyo'r pŵer a'r cyfrifoldeb o arfer swyddogaethau gweithredol o'r fath i'r Prif Weithredwr ac Uwch Arweinwyr y Cyngor i wneud penderfyniadau ac i gyflawni'r camau sy'n ofynnol i sicrhau bod gwasanaethau allweddol yn parhau i weithredu, sicrhau bod y Cyngor yn diogelu buddiannau preswylwyr a staff a gohirir gweithrediad gwasanaethau eraill yn ôl yr angen gan ystyried goblygiadau posibl COVID 19.
- 5.4.8 Adroddodd Prif Weithredwr y Cyngor ddiweddariad ar sefyllfa COVID-19 yn Rhondda Cynon Taf i'r Cabinet ar 21 Mai 2020 a nododd:
- Gwybodaeth gefndir i'r mesurau cloi digynsail a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU ar y 23 Mawrth 2020 i atal y feirws rhag lledaenu rhwng cartrefi.
 - Sut mae CBS RhCT wedi ymateb i COVID-19 hyd yma:
 - Roedd mwyafrif y swyddogaethau rheng flaen allweddol yn parhau i weithredu gyda lefelau staffio is ac yn cynnwys: darparu gwasanaethau gofal cymdeithasol i'r rhai mwyaf agored i niwed; gwasanaethau digartrefedd, gwasanaethau cam-drin domestig a gwasanaethau camddefnyddio sylweddau; gwasanaeth prydau cymunedol i'r henoed; cydgysylltu'r cynllun cysgodi a chysylltu â 6,726 o bobl a nodwyd gan y GIG fel rhai sy'n agored i niwed oherwydd COVID-19; Gwasanaethau i Blant, Presenoldeb a Llesiant ac ysgolion yn cadw mewn cysylltiad â phlant a theluoedd bregus; timau casglu sbwriel, glanhau strydoedd a phriffyrdd ac adfer tir yn parhau i fynd i'r afael â materion llifogydd a achosodd gymaint o broblemau yn yr wythnosau cyn cloi i lawr; gwasanaethau ieuenctid, gwasanaethau llyfrgell a gwasanaethau addysg oedolion sy'n darparu ystod eang o ddarpariaeth ar-lein; prosesu grantiau busnes o dros £ 38 miliwn i dros 3,300 o fusnesau, gan brosesu taliadau arian parod prydau ysgol am ddim i bron i 9,300 o deuluoedd a phrosesu mwy o geisiadau Budd-dal Tai a chymorth Treth Gyngor; a darparu darpariaeth gofal plant brys mewn ysgolion.
 - Parhad swyddogaethau swyddfa gefn allweddol a oedd yn cynnwys sicrhau bod contractwyr a gweithwyr y Cyngor, a phensiynwau, yn cael eu talu; datblygu a sicrhau bod llinell gymorth llesiant a gwasanaeth cwnsela i'r holl staff; a'r Gwasanaeth TG yn trawsnewid sut mae'r Cyngor

yn gweithio mewn cyfnod byr iawn, gyda dros 3,000 o staff ar draws y Cyngor yn gweithio gartref.

- Y camau nesaf a oedd yn cynnwys olrhain cyswllt ac adfer a chynllunio gwasanaethau. Mae'r holl Wasanaethau bellach wedi cynhyrchu Cynlluniau Adfer Gwasanaeth a byddant yn cael eu monitro trwy'r trefniadau rheoli perfformiad presennol.

5.4.9 Roedd Adroddiad 21 Mai 2020 hefyd yn ymdrin â Gwneud Penderfyniadau ac Ymgysylltu Democrataidd a 'Chyfrif y Gost', gan nodi:

- Gwneud Penderfyniadau ac Ymgysylltu Democrataidd
 - Mae gwneud penderfyniadau a llywodraethu wedi parhau i weithredu yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor.
 - Mae penderfyniadau Gweithredol allweddol fel gwasanaethau cau wedi'u gwneud gan Arweinydd y Cyngor a / neu'r aelod Cabinet perthnasol mewn trafodaeth â'r Prif Weithredwr a Chyfarwyddwr(ion) Uwch Reolwyr y Cyngor perthnasol. Cymerwyd amrywiaeth o benderfyniadau naill ai fel rhan o ymateb brys cydgysylltiedig ehangach COVID-19, neu fel y gorchynnwyd gan y deddfau a ddeddfwyd fel rhan o'r ymateb. Mae'r holl benderfyniadau hyn wedi bod o fewn pwerau dirprwyedig arferol Prif Swyddogion, a lle bo hynny'n bosibl yn cael eu cymryd ar ôl ymgynghori â'r Aelod perthnasol o'r Cabinet.
 - Oherwydd pellter cymdeithasol, nid oes unrhyw Bwyllgorau wedi cyfarfod hyd at 21 Mai. Mae sesiynau briffio wythnosol y Cabinet gyda'r Uwch Reolwyr y Cyngor yn cael eu cynnal yn wythnosol trwy Microsoft Teams ac yn fwy diweddar, rhaglen fideo-gynadledda Zoom. Mae'r Uwch Reolwyr y Cyngor hefyd wedi cyfarfod yn ddyddiol, gyda'r Arweinydd yn bresennol. Mae hyn wedi caniatáu i'r Uwch Reolwyr y Cyngor wneud penderfyniadau gweithredol priodol mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd, sydd wedi galluogi gweithredu ar unwaith, mae hyn yn gam pwysig.
 - Gyda Covid 19 yn debygol o fod yn gyffredin am o leiaf blwyddyn arall ynghyd â gofynion pellter cymdeithasol, mae angen i ni sicrhau bod prosesau pwyllgor llywodraeth leol yn cael eu hadfer. Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 wedi newid y deddfau sydd eisoes yn bodoli er mwyn galluogi cynnal cyfarfodydd o bell cyhyd ag y gall y rhai sy'n cymryd rhan glywed a chael eu clywed. Mae hefyd yn darparu ar gyfer dosbarthu a chyhoeddi'r holl ddogfennau cysylltiedig trwy dulliau electronig yn unig. O ganlyniad, bydd y Cyngor yn ailafael yn raddol yn ei swyddogaethau pwyllgor ac, mewn ymgynghoriad â Chadeiryddion y Pwyllgorau, mae trefniadau'n cael eu gwneud i gynnal cyfarfodydd rhithwir yn y dyfodol agos, gan ddechrau gyda'r Cabinet a'r Pwyllgor Cynllunio.
- 'Cyfrif y Gost'
 - Nodir amcangyfrifon cychwynnol bod effaith ariannol y pandemig ar

y Cyngor o leiaf £4.5 miliwn y mis yn ychwanegol at yr adnoddau presennol, o ganlyniad i gostau ychwanegol, y galw am wasanaethau penodol ac incwm a gollwyd, a bod adroddiad pellach ar yr

oblygiadau ariannol yn cael ei adrodd i'r cyfarfod Cabinet nesaf (25 Mehefin 2020). Mae adroddiad 25 Mehefin 2020 yn nodi y bydd adolygiad canol blwyddyn o gyllideb ochr yn ochr â MTFP interim sydd wedi'i ddiweddarau, fydd yn cael ei adrodd ym mis Medi 2020.

5.4.10 Ers yr amser hwn, cynhaliwyd cyfarfod Cabinet pellach, ar 25 Mehefin 2020, a chyfarfod llawn o'r Cyngor ar 1 Gorffennaf 2020 - mae'r ddau gyfarfod yn nodi eu rhaglenni gwaith priodol ar gyfer y 3 mis nesaf, gan gydnabod y bydd y swydd yn destun adolygiad parhaus ac y gallai fod yn destun newid i ystyried y cyfnod digynsail cyfredol y mae'r Cyngor a'r gymdeithas yn gyffredinol ynddo byw drwodd. Yn ogystal, mae Pwyllgorau eraill wedi dechrau cyfarfod h.y. y Pwyllgor Cynllunio a Datblygu ar 11 Mehefin 2020 a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar 26 Mehefin 2020.

5.4.11 Ystyrir y bydd y trefniadau llywodraethu presennol yn darparu'r fframwaith i alluogi'r Cyngor i barhau i weithredu ac addasu i'r pandemig; fodd bynnag, pan ystyrir bod amgylchiadau eithriadol yn berthnasol na ddarperir ar eu cyfer ar hyn o bryd, adroddir am y rhain yn unol â hynny.

5.4.12 Mae'r is-adrannau sy'n weddill sy'n cynnwys yr Adolygiad o Effeithiolrwydd yn canolbwyntio ar y trefniadau llywodraethu a oedd yn gweithredu o fewn y Cyngor am y cyfnod 1 Ebrill 2019 i 31 Mawrth 2020. Lle mae trefniadau penodol wedi cael eu rhoi ar waith neu o ganlyniad i COVID-19, cyfeirir at y rhain yn yr ardaloedd priodol.

5.5 CYNNYDD SYDD WEDI CAEL EI WNEUD ER MWYN RHOI'R CYNIGION ER GWELLA A GAFODD EU NODI YN Y DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL 2018/19 AR WAITH

5.5.1 Nododd Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2018/19 6 o gynigion i'w gwella. Cafodd y newyddion diweddaraf ynglŷn â chynnydd ei adrodd i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor ar 17 Rhagfyr 2019. Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNODD y Pwyllgor: 'Bod y cynnydd wedi'i wneud i weithredu'r argymhellion yn foddhaol'**.

5.5.2 Nodir datganiad sefyllfa manwl o gynnydd i weithredu pob cynnig ar gyfer gwella yn Atodiad B. I gynhoi, allan o'r 6 chynnig ar gyfer gwella, gweithredwyd 4 ac mae 2 yn mynd rhagddynt oherwydd eu natur (h.y. adolygu targedau dangosyddion perfformiad a sicrhau bod y ddogfen Rheolau Gweithdrefn Ariannol yn parhau i fod yn addas at y diben). Yn seiliedig ar y datganiad sefyllfa hwn, ystyrir, ar y cyfan, bod cynnydd da wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn i gefnogi gwelliannau i drefniadau llywodraethu'r Cyngor.

5.6 YMDDWYN YN ONEST, GAN ARDDANGOS YMRWYMIAD CRYF I WERTHOEDD MOESOL A PHARCHU'R GYFRAITH

Gweithredu gydag uniondeb

Aelodau Etholedig

- 5.6.1 Cafodd cofnodion cyfarfodydd Pwyllgor Craffu'r Cyngor eu harchwilio i benderfynu a oedd wedi cael eu cynnal yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor. Cafodd ei nodi bod datganiadau o fuddiant wedi cael eu gwneud gan Gynghorwyr, ble y bo'n addas.

Y Pwyllgor Safonau

- 5.6.2 Roedd Pwyllgor Safonau ar waith yn ystod y flwyddyn i hyrwyddo, cynnal a goruchwilio safonau ymddygiad uchel gan Aelodau etholedig, gyda'r Cylch Gorchwyl ar gyfer y Pwyllgor Safonau wedi'u cynnwys yng Nghyfansoddiad y Cyngor.
- 5.6.3 Yn ystod 2019/20 roedd gan y Pwyllgor Safonau gynllun gwaith ar waith a chyfarfu ar 2 achlysur. Roedd disgwyl i Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2019/20 gael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn ym mis Mai 2020; fodd bynnag, oherwydd y pandemig coronafeirws, mae hyn wedi'i aildrefnu tan fis Medi 2020.

Gweithwyr y Cyngor

- 5.6.4 Derbyniodd pob swyddog a ddechreuodd o fewn y Cyngor sesiwn sefydlu lleol a chafodd gweithdrefn Adolygu Cyflawniad Unigol ei rhoi ar waith er mwyn cefnogi datblygu personol y swyddogion. Rheolwyd y trefniadau cyffredinol gan Wasanaeth Adnoddau Dynol y Cyngor.

Trefniadau ar waith i fynd i'r afael ag amhriodoldeb posibl

- 5.6.5 Mewn achos lle bod Swyddog yn penderfynu gweithredu'n groes i delerau ac amodau cyflogaeth, roedd trefniadau ar waith i swyddogion "chwythu'r chwiban" trwy Bolisi a Gweithdrefn Chwythu'r Chwiban y Cyngor. Yn ogystal â'r trefniadau Chwythu'r Chwiban, roedd trefniadau ar waith i fynd i'r afael â thwyll, llwgrwobrwyo a llygru posibl.
- 5.6.6 Mae gan y Pwyllgor Archwilio gyfrifoldeb cyffredinol dros oruchwilio'r trefniadau llywodraethu sydd ar waith mewn perthynas â chwythu'r chwiban a mynd i'r afael ag achosion posibl o dwyll, llwgrwobrwyo a llygru. Adroddiadau allweddol wedi'u derbyn gan y Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r trefniadau yma oedd:

- Polisi a Gweithdrefnau

¹ Aelodau Etholedig – cyfeirir atyn nhw'n Gynghorwyr etholedig hefyd

Adroddwyd Adroddiad Cynnydd Gwrth-Dwyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd ar gyfer 2019/20 i'r Pwyllgor Archwilio ar 17 Rhagfyr 2019 a nododd gynnydd yn erbyn y rhaglen waith ar gyfer 2019/20 (gan gynnwys y Fenter Dwyll Genedlaethol). Daeth yr adroddiad i'r casgliad y bydd symud ymlaen â'r rhaglen waith Gwrth-Dwyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd ar gyfer 2019/20 yn sicrhau bod y Cyngor yn parhau i weithredu o fewn diwylliant gwrth-dwyll effeithiol ar draws y sefydliad, gyda mesurau ataliol gwydn sy'n gallu nodi a mynd i'r afael â bygythiadau newydd. Adolygodd y Pwyllgor Archwilio y diweddariad a chydnabod canlyniadau cynnydd y gwaith gwrth-dwyll yn ystod 2019/20.

Roedd yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2019/20 i fod i gael ei adrodd i'r Pwyllgor Archwilio ar 27 Ebrill 2020 yn unol â'r hyn y cytunwyd arno yn y cynllun gwaith ar gyfer 2019/20. Oherwydd effaith COVID-19, canslwyd y cyfarfod hwn a gwnaed trefniadau i'r adroddiad gael ei ystyried gan y Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf 2020. Yn seiliedig ar y wybodaeth gwrth-dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd a adroddwyd yn ystod 2019/20 (h.y. yr adroddiad cynnydd ym mis Rhagfyr 2019), ystyrir bod trefniadau digon cadarn ar waith.

- Chwythu'r chwiban

Fel rhan o'r Diweddariad Cynnydd Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2018/19 a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio ar 17 Rhagfyr 2019, rhoddwyd sicrwydd bod codi ymwybyddiaeth staff yn barhaus yn digwydd yn y maes hwn, er enghraifft, y polisi chwythu chwiban yn cael ei amlygu fel rhan o'r prosesau sefydlu staff a rheolwyr a mewnosodiad slip talu a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2019 yn codi ymwybyddiaeth o'r polisi a sut i 'chwythu'r chwiban'. Trefnwyd i Adroddiad Blynyddol Chwythu'r Chwiban ar gyfer 2019/20 gael ei adrodd i'r Pwyllgor Archwilio ar 27 Ebrill 2020 ac, fel y cyfeiriwyd ato uchod, gwnaed trefniadau i'r adroddiad gael ei ystyried ym Mhwyllgor Archwilio Gorffennaf 2020. Casgliad y Cyfarwyddwr Adnoddau Dynol fel y'i nodwyd yn Adroddiad Blynyddol 2019/20 ac yn amodol ar gymeradwyaeth y Pwyllgor Archwilio yw '*Yn seiliedig ar y wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad hwn, deuaif i'r casgliad bod trefniadau chwythu'r chwiban y Cyngor yn briodol ar y cyfan*'. Nodir hefyd yr adroddwyd ddiwethaf ar y Polisi a'r Weithdrefn Chwythu'r Chwiban i'r Pwyllgor Archwilio i'w adolygu ym mis Hydref 2016.

CYNNIG ER GWELLA

- 5.6.7 Er bod y Polisi a'r Weithdrefn Chwythu'r Chwiban yn cael eu hadolygu'n barhaus ar lefel weithredol, argymhellir y dylai Polisi Chwythu'r Chwiban y Cyngor fod yn destun adolygiad llawn, gan ystyried gwybodaeth a gasglwyd ers y diweddariad diwethaf, ac yr adroddwyd arni i'r Pwyllgor Archwilio yn ystod 2020/21 i'w adolygu, ei herio a'i gymeradwyo.

- 5.6.8 Mae gwaith yn y maes hwn hefyd wedi cael ei lywio gan ganlyniadau'r Arolwg Staff a gynhaliwyd yn 2018, yr adroddwyd ar ei ganlyniadau i'r Pwyllgor Archwilio ar 4 Chwefror 2019. Mae'r wybodaeth hon wedi'i hail-adolygu yn 2019/20 a daeth i'r casgliad nad oedd unrhyw bocedi o feysydd gwasanaeth lle mae ymwybyddiaeth yn isel a bod y data'n dangos diffyg ymwybyddiaeth gyffredinol, yn hytrach na bod yn benodol i wasanaeth. Mae cyfres o gamau yn cael eu cymryd i fynd i'r afael â hyn, fel yr adroddwyd yn y Diweddariad Cynnydd Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2018/19 a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio ar 17 Rhagfyr 2019 (fel y cyfeirir ato ym mharagraff 5.6.6 uchod).
- 5.6.9 Polisi Rhoddion a Lletygarwch - mae gan y Cyngor Bolisi Rhoddion a Lletygarwch, ac roedd trefniadau ar waith, ar ffurf cofrestrau, i nodi rhoddion a lletygarwch yn unol â'r Polisi yma.

Sylwadau, Gair o Ganmoliaeth neu Gŵyn am Wasanaethau sy ddim yn Wasanaethau Cymdeithasol

- 5.6.10 Cafodd adroddiad ei gyflwyno i'r Cabinet ar 17 Hydref 2019, gan nodi trosolwg o weithdrefn cwyno statudol Gwasanaethau Cymdeithasol y Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng Ebrill 2018 a Mawrth 2019. Yn yr adroddiad, roedd crynodeb o bob cwyn a chanmoliaeth wedi'u derbyn, a daeth i gasgliad trwy nodi achosion lle arweiniodd ymarferion dysgu gwers at newidiadau i weithdrefnau / protocolau perthnasol.
- 5.6.11 Nododd yr Adroddiad y derbyniwyd cyfanswm o 88 o gwynion ar draws y Gwasanaethau Oedolion a Phlant yn ystod y flwyddyn ac roedd hyn yn ostyngiad sylweddol o 77 o gwynion o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Nododd yr adroddiad hefyd y derbyniwyd mwy o ganmoliaeth (163) ar gyfer Gwasanaethau Oedolion a Phlant na chwynion (88) ac roedd hyn yn galonogol ac yn caniatáu i'r Gwasanaeth wella ar yr hyn a wneir ac osgoi materion tebyg yn y dyfodol.

Sylwadau, Gair o Ganmoliaeth neu Gŵyn am Wasanaethau sy ddim yn Wasanaethau Cymdeithasol

- 5.6.12 Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol yn ymwneud â 2018/19 i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar 3 Medi 2019 a oedd yn nodi meysydd i'w gwella ac i adroddiadau cynnydd ynghylch Cynllun Adborth Cwsmer corfforaethol y Cyngor gael eu cyflwyno i'r Pwyllgor bob dwy flynedd. Ystyrir y bydd cyflwyno adroddiadau bob yn ail flwyddyn yn darparu gwelededd pellach yn y maes hwn ac yn galluogi monitro meysydd i'w gwella.

Arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol

Aelodau Etholedig

- 5.6.13 Yn dilyn etholiadau llywodraeth leol a gafodd eu cynnal ym mis Mai 2017, cafodd pob Aelod etholedig hyfforddiant ar God Ymddygiad yr Aelodau. Mae hyn yn cefnogi egwyddor gwerthoedd moesegol. Mae hyfforddiant Cod Ymddygiad yn orfodol ac mae ar gael yn barhaus i'r holl Aelodau Etholedig.

Darperir hyfforddiant i'r holl

Aelodau sydd newydd eu hethol ar sail un i un yn dilyn is-etholiadau ac atgoffir Aelodau trwy eu Hadolygiadau Datblygiad Personol (PDR) eu bod yn gallu cysylltu â Swyddog Monitro'r Cyngor yn uniongyrchol ag unrhyw ymholiadau sy'n ymwneud â'r Cod Ymddygiad (Gweler hefyd Atodiad B - Argymhelliad 4 am wybodaeth bellach).

Cadwyni Cyflenwi'r Cyngor

- 5.6.14 Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod busnes y Cyngor yn cael ei gynnal mewn modd sy'n cydymffurfio â'r gyfraith, safonau moesegol uchel a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cofnod cywir o'r holl arian yma a bod yr arian yn cael ei ddefnyddio mewn modd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae Rheolau Gweithdrefn Contract y Cyngor yn darparu'r fframwaith i gyflawni hyn a chymeradwywyd 'Polisi Caffael - Cyfrifoldeb Cymdeithasol' trwy Gofnod o Benderfyniad ar y Cyd Brys y Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Wasanaethau Corfforaethol ar 24 Mawrth 2020 i atgyfnerthu'r trefniadau yn y maes hwn ymhellach ac alinio â'r tair menter allweddol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru i'w hystyried fel rhan o'r broses gaffael: Buddion Cymunedol; Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesebol mewn Cadwyni Cyflenwi; a Drysau Agoriadol: y Siarter ar gyfer Caffael sy'n Gyfeillgar i fusnesau bach a chanolig.

Parchu'r Gyfraith

- 5.6.15 Arweiniodd y Prif Weithredwr (fel Pennaeth y Gwasanaeth â Thâl) swyddogion y Cyngor a chadeiriodd yr Uwch Reolwyr y Cyngor (a oedd hefyd yn cynnwys rolau statudol y Prif Swyddog Cyllid a'r Swyddog Monitro ynghyd â swyddi allweddol eraill).
- 5.6.16 Yn y Cyfarfod y Cabinet ar 24 Ionawr, cytunwyd ar ddiwygiadau i Strwythur Ôl-Reoli Uwch a Chysylltiedig y Cyngor; roedd hyn yn cynnwys penodi Prif Swyddog Cyllid newydd o 11 Mawrth 2019 (fel y'i cymeradwywyd gan y Cyngor ar 6 Mawrth 2019) a Swyddog Monitro newydd wedi'i benodi o 1^{Swyddog Monitro} Ebrill 2019, yn dilyn y ddau ôl-ddeiliad blaenorol yn gadael y Cyngor.
- 5.6.17 *Gan roi sylw penodol i rôl y Prif Swyddog Cyllid o fewn y Cyngor yn ystod 2019/20, roedd y rôl yma'n cydymffurfio â'r egwyddorion sydd wedi'u nodi yn nogfen Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth 'Rôl y Prif Swyddog Cyllid' oherwydd bod y Prif Swyddog Cyllid yn:*
- *Aelod allweddol o'r Tîm Arwain gan helpu i ddatblygu a gweithredu strategaeth a chyflawni amcanion strategol y sefydliad mewn modd cynaliadwy ac er budd y cyhoedd;*
 - *Rhan weithredol o holl benderfyniadau busnes ac roedd modd iddo ddyllanwadu arnyn nhw er mwyn sicrhau bod goblygiadau, cyfleoedd a risgiau uniongyrchol a hir dymor yn cael eu hystyried, ac yn gyson â strategaeth ariannol y sefydliad; ac*

- *Arwain gwaith hyrwyddo a chyflawni rheolaeth ariannol da fel bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i ddefnyddio mewn modd addas, economaidd, effeithiol ac effeithlon ar bob adeg ar draws y sefydliad.*

Cyflawni'r cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid:

- *Arwain a chyfarwyddo'r swyddogaeth ariannol a oedd yn addas i bwrpas; a*
- *Mae wedi'i gymhwyso ac mae ganddo'r profiad addas.*

5.7 SICRHAU DIDWYLLEDD A DULL CYFUNOLO YMGYSYLLTU Â RHANDDEILIAID

Didwylledd

Ymrwymiad i didwylledd

Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol

5.7.1 Daeth y Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) i rym ar 25 Mai 2018. Yn ystod 2019/20 cymerodd y Cyngor gamau i ddangos atebolrwydd a thryloywder wrth delio â gwybodaeth bersonol a sensitif a'i phrosesu mewn perthynas ag unigolion trwy:

- Bod â thudalen we Polisi Diogelu Data a Diogelu Data ar waith a dynodi swydd Swyddog Diogelu Data i aelod presennol o staff;
- Cofnodi'r sail gyfreithiol y mae prosesu data / gwybodaeth yn seiliedig arni yn ffurfiol mewn cyfresi o ddogfennau o'r enw Cofrestrau Diogelu Data.
- Llundio 'Hysbysiadau Preifatrwydd' sydd ar gael ar wefan y Cyngor ac sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn bwriadu defnyddio gwybodaeth a sut bydd yn darparu ei wasanaethau a chyfrifoldebau statudol.

5.7.2 Ystyrir bod cyhoeddi'r wybodaeth yma yn cefnogi'r Cyngor i gydymffurfio â'r rheoliadau ac yn dangos didwylledd a thryloywder wrth ddelio â'i gwsmeriaid.

Rhyddid Gwybodaeth

5.7.3 Roedd y Cyngor wedi rhoi cynllun cyhoeddi Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 ar waith, yn unol â gofynion deddfwriaethol. Yn ystod 2019/20, derbyniodd y Cyngor 1,030 cais Rhyddid Gwybodaeth/Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol. Caiff ystategau ymateb ac unrhyw gwynion sy'n cael eu harchwilio gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ynghylch cais Rhyddid Gwybodaeth/Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol eu nodi yn adroddiad gwybodaeth y cyfarfod chwarterol y Bwrdd Rheoli Gwybodaeth. Mae hyn yn galluogi'r Bwrdd i gynnal trosolwg o gydymffurfiaeth y Cyngor mewn perthynas â'r deddfwriaeth berthnasol.

5.7.4 Yn ystod 2019/20 derbyniodd y Cyngor 6 cwyn a gyfeiriwyd ato gan yr ICO:

- Roedd 3 o'r cwynion yn ymwneud ag na chafwyd ymateb i geisiadau o fewn y cyfnod statudol o 20 diwrnod gwaith. Gyda chytundeb yr ICO, ymatebwyd i bob un o'r 3 chais o fewn 10 diwrnod gwaith.
- Roedd 2 o'r cwynion yn ymwneud â cheisiadau lle nad oedd yr ymgeisydd yn credu bod yr holl wybodaeth yn cael ei datgelu fel rhan o ymateb ond yn dilyn ymchwiliad daeth yr ICO i'r casgliad yn y ddau achos bod y Cyngor wedi darparu'r holl wybodaeth a oedd ganddo.
- Roedd 1 gŵyn yn cynnwys elfennau o ddeddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth a Diogelu Data ac yn dilyn deialog gyda'r ICO rhyddhawyd gwybodaeth ychwanegol i'r ceisydd fel rhan o ddatrysiaid cynnar.

5.7.5 Roedd gwefan y Cyngor wedi cynnig gwybodaeth ynghylch Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 ac roedd Cynllun Cyhoeddi ar waith i roi cyngor i drigolion ynghylch sut i wneud cais am wybodaeth sy'n cael ei chadw gan y Cyngor.

Didwylledd – Blaenraglenni Gwaith

5.7.6 Roedd gan y Cyngor blaengynllun ar gyfer cyfarfodydd Pwyllgorau yn ogystal â rhestr o bynciau i'w trafod, ble y bo'n addas:

- Yn ystod cyfarfod y Cyngor ar 15 Mai 2019, cytunodd y Cyngor ar galendr o gyfarfodydd ar gyfer blwyddyn y Cyngor 2019/20 ar gyfer y Cabinet, y Cyngor, y Pwyllgor Trwyddedu, y Pwyllgor Archwilio a'r Pwyllgor Cynllunio a Datblygu, yn unol â'r Gyfansoddiad;
- Cyhoeddodd y Cabinet ei raglen waith ar gyfer blwyddyn y Cyngor 2019/20 ar 21 Mehefin 2019. Cafodd y rhaglen yma'i diwygio ar dri achlysur: 11 Medi 2019, 17 Rhagfyr 2019, 24 Mawrth 2020; a
- Cytunodd y Pwyllgorau Craffu ar raglenni gwaith a chafodd y rhaglenni yma'u cyhoeddi ar dudalen penodol Rhaglenni Gwaith y Pwyllgorau Craffu ar wefan y Cyngor, yn unol â chynnig i wella a gafodd ei wneud gan Swyddfa Archwilio Cymru (a elwir yn Archwilio Cymru erbyn hyn).

5.7.7 Mae Rhaglenni Gwaith Pwyllgor yn adnodd pwysig i helpu Aelodau i weld eitemau fydd yn cael eu trafod gan Bwyllgorau, ac i Bwyllgorau eraill eu defnyddio i atal dyblu gwaith a helpu gyda threfniadau cyn y cam craffu. Mae Rhaglenni Gwaith hefyd yn cynorthwyo'r cyhoedd i gymryd rhan ym mhroses ddemocrataidd y Cyngor. Nodir bod rhaglenni gwaith yn rhoi mwy o bwyslais ar faterion gwasanaeth neu bolisi allweddol, yn seiliedig ar feini prawf diwygiedig sy'n cynnwys alinio â blaenoriaethau'r Cyngor a'r materion hynny sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd, ac maent yn caniatáu ar gyfer adolygiadau ac atgyfeiriadau mwy manwl gan eraill. Pwyllgorau gan gynnwys y Cyngor a'r Pwyllgor Archwilio.

Gwneud penderfyniadau ac archwilio'r penderfyniadau sy'n cael eu gwneud

5.7.8 Y Cabinet yw'r corff sy'n dod i benderfyniadau yn y Cyngor. Mewn adolygiad o'r adroddiadau a gafodd eu cyflwyno i'r Cabinet yn 2019/20:

- Roedd pob un o'r adroddiadau yn y fformat cywir;
- Roedd cyfanswm o 108 adroddiad wedi cael eu cyflwyno. Roedd 97 o'r rhain ar gael yn gyhoeddus, a chafodd 11 adroddiad eu gwahardd o'r wasg / cyhoedd oherwydd bod yr eitemau sy'n cael eu trafod yn golygu ei fod yn bosibl y bydd Gwybodaeth Eithriedig, er enghraifft, gwybodaeth sensitif o ran masnach; a
- Cafodd 'Hysbysiadau Penderfynu' eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor ar gyfer yr holl benderfyniadau a gafodd eu gwneud gan y Cabinet yn ystod y flwyddyn. Doedd y penderfyniadau ddim wedi dod i rym (h.y. doedd dim modd rhoi'r penderfyniadau ar waith) nes bod y cyfnod 'galw i mewn' gofynnol yn dod i ben.
- Yn ystod Blwyddyn Ddinesig 2019/20, galwyd un penderfyniad Cabinet i mewn:
 - Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif - Cynigion i Aildrefnu Ysgolion Cynradd, Ysgolion Uwchradd a'r Ddarpariaeth Chweched Dosbarth yn Ardal Ehangach Pontypridd.
 - Ystyriwyd y mater Galw i Mewn mewn Pwyllgor Trosolwg a Chraffu arbennig a gynhaliwyd ar 31 Gorffennaf 2019 gan ystyried y rhesymau a nodir yn y ddwy ffurflen galw i mewn. Ar ôl ystyried y materion a nodwyd yn y ffurflenni galw i mewn ac yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Trosolwg a Chraffu, penderfynodd y Pwyllgor na ddylid cyfeirio'r ddau fater yn ôl i'r Cabinet i'w ailystyried ac felly penderfyniad y Cabinet a gymerwyd ar 18 Daeth Gorffennaf 2019 i rym o ddiwedd y cyfarfod.

5.7.9 Cyhoeddwyd Cofnod o Benderfyniadau Brys yr Arweinydd, Aelodau'r Cabinet a Penderfyniadau Swyddogion Dirprwyedig ar y wefan. Ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20, cyhoeddwyd 51 o benderfyniadau ac yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor, adroddwyd y rhain i'r Cyngor llawn at ddibenion gwybodaeth.

Ymgysylltu â phreswylwyr / rhanddeiliaid

5.7.10 Mae'r Cyngor wedi nodi'i ymrwymiad i ymgysylltu â phreswylwyr a rhanddeiliaid yn ei 'Gynllun Corfforaethol 2016-2020' i gynorthwyo â gwaith cyflawni'r deiliant o 'cymunedau mwy cysylltiedig a chydnerth'. Cynhaliwyd ymarfer ymgynghori pellach mewn perthynas â 'Chynllun Corfforaethol 2020 - 2024 'Gwneud Gwahaniaeth' - cytunwyd ar y Cynllun hwn gan y Cyngor ar 4 Mawrth 2020 ac yn nodi blaenoriaethau'r Cyngor ar gyfer y 4 blynedd nesaf.

5.7.11 Caiff yr ymrwymiad yma'i gefnogi gan dudalen Ymgynghori pwrpasol ar wefan y Cyngor a thrwy ymrwymiad ehangach y Cyngor i weithgareddau

ymgysylltu'r trwy'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

5.7.12 Yn ystod y flwyddyn, cyflawnodd y Cyngor amrywiaeth o ymarferion ymgynghori. Roedd rhai o'r gweithgareddau yma mewn partneriaeth â sefydliadau eraill y sector cyhoeddus. Nodir mewn adolygiad o sampl o Adroddiadau'r Cyngor a'r Cabinet bod adran 'Ymgynghori' wedi'i chynnwys yn nodi canlyniadau adborth ymgynghori (lle bo hynny'n briodol) i lywio'r broses o wneud penderfyniadau ac roedd ystod eang o ddulliau cyfathrebu ar gael i annog rhanddeiliaid i fynegi eu barn.

5.8 DIFFINIO DEILLIANAU MEWN PERTHYNAS Â BUDDIANAU ECONOMAIDD, CYMDEITHASOL AC AMGYLCHEDDOL CYNALIADWY.

5.8.1 Ar gyfer 2019/20, lluniodd y Cyngor gynlluniau gweithredu drafft ar gyfer ei dri maes blaenoriaeth Cynllun Corfforaethol sef 'Pobl', 'Lle' ac 'Economi', ac roedd y rhain yn destun rhag-graffu gan y Pwyllgor Craffu - Cyllid a Chyflawniad ar 8 Gorffennaf 2019, fel y'i cynhwysir yn Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol drafft 2019/20. Roedd y cynlluniau gweithredu yn nodi blaenoriaethau'r Cyngor, y canlyniadau i'w cyflawni, camau gweithredu allweddol a mesurau a thargedau perfformiad, a daeth y broses cyn-graffu i'r casgliad bod *'uchelgeisiau'r Cyngor ar gyfer 2019/20 yn ddealladwy a byddant yn galluogi mesur a chraffu ar gynnydd ac effaith'*. Wedyn, cynlluniau gweithredu drafft oedd:

- Eu hadrodd i'r Cabinet ar 18 Gorffennaf 2019, lle cawsant eu cymeradwyo ac argymhellodd y Cabinet eu cymeradwyo gan y Cyngor; a
- Adrodd i'r Cyngor a'i gymeradwyo ar 31 Gorffennaf 2019.

5.8.2 Yn ystod y flwyddyn, adroddwyd am ddiweddariadau cynllun gweithredu blaenoriaeth y Cynllun Corfforaethol yn gyhoeddus bob chwarter yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor h.y. yn gyntaf i'r Cabinet i'w adolygu / cymeradwyo ac yna i'r Pwyllgor Craffu Cyllid a Chyflawniad i'w adolygu / craffu ymhellach. Y diweddariadau chwarterol yn ystod y flwyddyn oedd (gan nodi, oherwydd y pandemig COVID-19, bod trefniadau amgen ar waith ar gyfer prosesau adrodd Chwarter 3 a 4):

- Chwarter 1 - Cabinet 24 Medi 2019 / Pwyllgor Craffu Cyllid a Chyflawniad 4 Tachwedd 2019;
- Chwarter 2 - Cabinet 21 Tachwedd / Pwyllgor Craffu Cyllid a Chyflawniad 16 Rhagfyr 2019
- Chwarter 3 - Canslwyd cyfarfodydd rhestredig y Cabinet a Chyllid a Chyflawniad oherwydd COVID-19. Yn lle hynny, cymeradwywyd Adroddiad Chwarter 3 gan Gofnod o Benderfyniad Brys yr Aelod Cabinet ar faterion Gwasanaethau Corfforaethol ar 24 Mawrth 2020; a
- Chwarter 4 (Adroddiad Diwedd Blwyddyn) - nodir y bydd adroddiad Chwarter 4 y Cyngor yn cael ei adrodd i gyfarfod y Cabinet ym mis Gorffennaf 2020 ac yna'n cael ei graffu arno gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

5.8.3 O ran cydymffurfio â gofynion adrodd statudol fel y nodir ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Deddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol 2015, mae'r Cyngor yn bwriadu:

- Cyhoeddi asesiad sy'n edrych ar ei gyflawniad ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20 yn unol â'r dyddiad statudol o ddim hwyrach na 31 Hydref.
- Cyhoeddi cynlluniau gweithredu blaengar ar gyfer 2020/21 yn seiliedig ar flaenoriaethau 'Ffyniant', 'Pobl' a 'Lleoedd' fel y'u cynhwysir yn y Cynllun Corfforaethol newydd 2020 - 2024 "Gwneud Gwahaniaeth". Y bwriad yw y bydd cynlluniau gweithredu sy'n edrych i'r dyfodol yn cael eu cyhoeddi yn chwarter 2 2020/21.

Cynllun Ariannol Tymor Canolig (MTFP)

5.8.4 Fel rhan o waith darparu gwybodaeth i Aelodau etholedig i gefnogi ystyried adroddiadau yn y dyfodol mewn perthynas â threfniadau Cynllunio Ariannol Tymor Canolig y Cyngor, gwnaed cyflwyniad ar y cyd i'r Cyngor llawn ar 19 Mehefin 2019 gan Gyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol y Cyngor a Chyfarwyddwr Adnoddau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

5.8.5 Hefyd adroddodd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol MTFP wedi'i ddiweddarau ar gyfer y cyfnod 2019/20 i 2022/23 i'r Cabinet ar 18 Gorffennaf 2019, lle cytunwyd i ymgysylltu'n ehangach â'r Cyngor llawn a'r Pwyllgor Craffu Cyllid a Chyflawniad. Yn unol â hyn, adroddwyd am y MTFP wedi'i ddiweddarau i'r Cyngor llawn ar 31 Gorffennaf 2019 a chyflwyniad a wnaed i'r Pwyllgor Craffu – Cyllid a Chyflawniad ar 4 Tachwedd 2019 dan y teitl 'Deall Cyllideb y Cyngor'.

5.8.6 Nododd y MTFP wedi'i ddiweddarau:

- Cyllideb Refeniw 2019/20 (£483.5 miliwn) – cafodd 85% o'r gyllideb refeniw ei ddyrannu i flaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol a chafodd y 15% sy'n weddill ei ddyrannu i Gostau'r Awdurdod Cyfan, Gwasanaethau Eraill i'r Cyhoedd, Gwasanaethau Cyhoeddus Rheoleiddiol a Chymorth Craidd; a
- Rhaglen Gyfalaf 019/20 to 2021/22 (£173.202M) – cafodd 98% o adnoddau cyfalaf ei ddyrannu i flaenoriaethau'r cynllun corfforaethol. Cafodd y 2% sy'n weddill ei ddyrannu i'r Gwasanaethau Cyhoeddus Rheoleiddiol, Costau'r Awdurdod Cyfan a Chymorth Systemau TGCh Craidd.

Buddsoddiad

5.8.7 Cafodd buddsoddiad ychwanegol ei gymeradwyo gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn i gefnogi cyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol ymhellach: sef swm o £5.800 miliwn ar 23 Hydref 2019 a swm o £11.850 miliwn ar 4 Mawrth 2019. Nodir mai'r cyfle i sicrhau buddsoddiad ychwanegol, yn ychwanegol at y Rhaglen Gyfalaf arferol, yw parhad strategaeth er 2015 ac mae wedi galluogi buddsoddi £107M ers yr amser hwn trwy asesu a rhyddhau cronfeydd wrth gefn, gan neilltuo adnoddau o'r neilltu i'w hariannu. benthycu darbodus a dyrannu cyllid unwaith ac am byth ychwanegol Llywodraeth Cymru.

5.8.8 Yn seiliedig ar y trefniadau a'r wybodaeth yr adroddwyd arnynt yn ystod y

flwyddyn, mae tystiolaeth glir bod y Cyngor wedi nodi ei uchelgeisiau yn gyhoeddus, wedi darparu diweddariadau ar gynnydd a chyfle i adolygu a chraffu, ac wedi canolbwyntio ei adnoddau i gefnogi cyflawni ei flaenoriaethau o ran y Cynllun Corfforaethol.

5.9 PENDERFYNU AR YR YMYRIADAU SYDD EU HANGEN ER MWYN GWNEUD Y GORAU O GYFLAWNI'R DEILLIANNAU A FWRIEDIR.

Penderfynu ar ymyrraethau a'u cynllunio

5.9.1 Roedd trefniadau gwneud penderfyniadau y Cyngor yn ystod 2019/20 wedi'i seilio ar adroddiadau ysgrifenedig ar ffurf y benderfynwyd arni'n flaenorol. Roedd hyn yn ystyried materion ariannol, cyfreithiol ac ymgynghori ac yn alinio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (mae hyn yn cynnwys adroddiadau'r Cyngor a'r Cabinet, er enghraifft).

5.9.2 Ar y cyfan, mae'r dulliau neu'r ymyrraethau a gafodd eu defnyddio gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yma yn gwneud cyfraniad cadarnhaol tuag at gyflawni'r deilliannau, yn unol â blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol. Mae enghreifftiau o'r ymyrraethau allweddol wedi'u nodi isod.

Y Cabinet a'r Uwch Reolwyr y Cyngor

5.9.3 Mae'r Cabinet a'r Uwch Reolwyr y Cyngor wedi cynllunio rhaglen waith o eitemau i'w hadrodd arnyn nhw yn ystod y flwyddyn gan nodi'r amserlenni gofynnol. Mae'r amserlenni gofynnol yma'n rhoi gwybod am gynnydd y gwaith a'r deilliannau sy'n cael eu cyflawni. Rydyn ni wedi:

- Blaenoriaeth yr Economi - cefnogi adfywio canol tref fel rhan o Strategaeth Canol Tref Porth (er enghraifft, ailddatblygu Porth Plaza fel canolbwynt cymunedol newydd i'r dref); Fframwaith Canol Tref Mountain Ash (er enghraifft, ailddatblygu Sgwâr Guto); ac ym Mhontypridd (er enghraifft, datblygu Llys Cadwyn a'r bont gyswllt â Pharc Ynysangharad);
- Blaenoriaeth Pobl - diwallu anghenion preswylwyr sydd angen cefnogaeth i fyw'n annibynnol trwy symud ymlaen â'r rhaglen Datblygu Tai Gofal Ychwanegol a'r Cynlluniau Tai â Chefnogaeth; a
- Blaenoriaeth Lle - gweithio gyda phartneriaid fel rhan o Gynllun Cyflenwi Diogelwch Cymunedol Cwm Taf, gydag ymddygiad gwrthgymdeithasol yn faes ffocws allweddol.

Pwyllgorau Craffu

5.9.4 Mae Pwyllgorau Craffu wedi ymgymryd ag ystod eang o waith yn ystod y flwyddyn gan gynnwys cyn-graffu ar Gynllun Corfforaethol drafft y Cyngor 2020-24 a hefyd gynigion i foderneiddio gofal preswyl a gofal dydd i bobl hŷn; sefydlu gweithgorau penodol i ystyried meysydd arwahanol fel ailgylchu mewn ardaloedd cymunedol a datblygu seilwaith i gefnogi perchnogaeth cerbydau carbon isel; gweithredu fel ymgynghorydd fel rhan o broses ymgynghori Strategaeth Cyllideb Refeniw 2020/21 y Cyngor; a chraffu ar berfformiad y Cyngor fel rhan o drefniadau Adrodd Cyflawniad chwarterol trwy gydol y flwyddyn.

Adroddiadau Cyflawniad

- 5.9.5 Roedd Adroddiadau Cyflawniad yn cynnig y newyddion diweddaraf ynghylch cyflarniad ariannol; cynnydd yn erbyn blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol (gan gynnwys dangosyddion cyflawniad a buddsoddiad); gwybodaeth staffio gan gynnwys absenoldebau oherwydd salwch; risgiau strategaethol, yn ogystal â chynnig dolenni cyswllt electronig a oedd yn arwain at wybodaeth mwy manwl.
- 5.9.6 Roedd yr adroddiadau'n cynnwys gwybodaeth benodol mewn perthynas â chyflawniad ariannol, y newyddion diweddaraf ynghylch blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol a risgiau strategol. Cafodd sylw ei roi i eithriadau a'r camau gweithredu unioni a oedd angen eu cyflawni yn yr adroddiadau yma. Roedd yna dystiolaeth o herio ynghylch canlyniadau ariannol a chyflawniad a chafodd cais ei wneud am gynnwys rhagor o wybodaeth yn yr adroddiadau er mwyn sicrhau bod y darllynydd yn deall.

Gwneud y gorau o gyflawniad a deilliannau a fwriedir

- 5.9.7 Ar 28 Medi 2017 cytunodd y Cabinet ar ffordd ymlaen er mwyn cyflawni'r Cynllun Corfforaethol mewn amser lle mae cyllid yn cael ei dorri trwy fuddsoddi yn nyfodol Rhondda Cynon Taf a gwella gwasanaethau hanfodol a'u darparu nhw mewn ffordd wahanol. Roedd hyn yn cynnwys creu 5 llif gwaith er mwyn buddsoddi mewn gwaith gwella gwasanaethau hanfodol: Digidio, Masnacheiddio, Ymyrraeth Gynnar ac Atal, Annibyniaeth a Threfnu Effeithiol af Effeithlon.
- 5.9.8 Ymgwymerwyd â gwaith yn ystod 2019/20 yn y 5 ffrwd waith, er enghraifft, sicrhau bod mwy o wasanaethau ar gael ar-lein, gan ddarparu gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar ymyrraeth gynnar ac atal ac annibyniaeth fel y Gwasanaeth Teuluoedd Gwydn a Gwasanaeth StayWell@Home a hefyd yn parhau i gyflawni arbedion o effeithlonrwydd y flwyddyn er mwyn cefnogi Sefydliad Effeithlon ac Effeithiol.
- 5.9.9 Profwyd perthnasedd parhaus y 5 ffrwd waith fel rhan o drefniadau Ymgynghori Strategaeth Cyllideb Refeniw 2019/20 y Cyngor ac mae adborth wedi ei nodi gan ymatebwyr isod.

	Ie (%)	Na (%)	Ddim yn gwybod (%)
Digideiddio	64	24	12
Ymyrraeth Gynnar ac Ataliaeth	87	7	6
Masnacheiddio	60	24	16
Effeithlonrwydd Ynni	78	11	11
Annibyniaeth	78	12	11

5.10 DATBLYGU CAPASITI'R ENDID, GAN GYNNWYS GALLU'R GARFAN ARWAIN, A'R UNIGOLION SY'N RHAN O'R GARFAN HONNO.

Datblygu capasiti y sefydliad

5.10.1 Mae'r Cyngor wedi parhau i gynnal 'hunanasesiad corfforaethol' a chyflawni 'hunanasesiadau ar gyfer llywio gwasanaethau 2019/20 ac asesu sefyllfa gyfredol y Sefydliad a meysydd i'w gwella. Adroddwyd am hyn i'r Cabinet ar 19 Mawrth 2019 ac i'r Pwyllgor Craffu Cyllid a Chyflawniad ar 2 Ebrill 2019.

5.10.2 Parhaodd y trefniadau uchod, gyda chefnogaeth Strategaeth Cyllideb Refeniw 2019/20 a rhaglen fuddsoddi barhaus, i ddangos bod y Cyngor yn datblygu ei allu mewn meysydd blaenoriaeth o fewn hinsawdd ariannol heriol iawn. Gwelir tystiolaeth o hyn trwy:

- Arweinyddiaeth gref a chanolbwyntiedig gan y Cabinet a'r Uwch Reolwyr y Cyngor, gyda chynnydd da yn cael ei wneud o ran cyflawni'r mwyafrif o'r ymrwymadau a nodir yn y Cynllun Corfforaethol;
- Buddsoddiad parhaus mewn digideiddio i gefnogi gweithio mwy ystwyth, lleihau gofynion llety a gweithwyr yn gwella cydbwysedd gwaith / bywyd;
- Ffocws ar ddarparu mwy o wasanaethau ar-lein i breswylwyr a busnesau, yn unol â disgwyliadau'r cyhoedd;
- Recriwtio, datblygu a rheoli staff a phenodi graddedigion a phrentisiaid i greu cyfleoedd gwaith a hyfforddiant rhagorol ar draws ystod o feysydd gwasanaeth allweddol;
- Ffocws parhaus ar wella presenoldeb staff trwy ddarparu mynediad uchel i'r salwch i'r meysydd gwasanaeth hynny at gymorth a chynngor AD arbenigol; a
- Gweithio gyda phartneriaid a Llywodraeth Cymru i ariannu a chyflawni prosiectau yng Nghanol Trefi ynghyd â chwarae rhan allweddol ym Margen Dinas Prifddinas-Ranbarth Caerdydd a Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf.

Datblygu gallu endidau o ran arweinyddiaeth ac unigolion eraill

5.10.3 Mae Rhan 3 (i) o Gyfansoddiad y Cyngor, 'Cyfrifoldebau am Swyddogaethau', yn nodi cyfrifoldebau Arweinydd y Cyngor, y Cabinet a gweithwyr dynodedig yr Uwch Reolwyr y Cyngor (Adran 3A) ac yn cael ei adolygu'n barhaus.

Datblygu galluoedd Aelodau etholedig

5.10.4 Yn dilyn etholiadau llywodraeth leol mis Mai 2017, cychwynodd raglen o hyfforddiant ar gyfer Cynghorwyr i sicrhau bod gyda nhw'r sgiliau addas, yr wybodaeth a'r cymorth sydd ei angen arnyn nhw er mwyn cyflawni'u dyletswyddau nhw. Roedd y gwaith yma'n adeiladu ar y gwaith cafodd ei wneud yn ystod 2018/19 gan edrych ar Adolygiadau Datblygiad Personol yr Aelodau a nododd anghenion hyfforddi unigol.

Mae hyfforddiant wedi'i ategu trwy ddefnyddio sesiynau penodol, er enghraifft, diweddariad ar drefniadau Cynllunio Ariannol Tymor Canolig cyn cyfarfod llawn o'r Cyngor.

- 5.10.5 Trwy ddefnyddio'r PDRs, mae pecynnau hyfforddi pwrpasol hefyd wedi'u cyflwyno i Aelodau ac yn dilyn ymholiadau gan Aelodau mewn perthynas â'u rolau, mae polisiâu'n cael eu creu i gefnogi aelodau wrth symud ymlaen.
- 5.10.6 Er mwyn darparu cefnogaeth bellach a mynediad at wybodaeth, mae pob Aelod etholedig wedi cael iPad neu ddyfais debyg o'u dewis i'w cynorthwyo i gyflawni ei rôl. Mae dyfeisiau'n cael eu darparu i Aelodau Cyfetholedig y Cyngor erbyn hyn er mwyn parhau i gyflwyno'r system 'Modern.Gov' i bawb. Mae'r system yn cynnig mynediad i'r Aelodau at bapurau'r Cyngor yn electronig.
- 5.10.7 Mae cyflwyno Modern.Gov ar draws y Cyngor gyfan wedi bod yn gadarnhaol hyd yn hyn. Er ei bod yn rhy gynnar i ddeall effaith lawn ei weithrediad hyd yn hyn, gofynodd rhai aelodau am wybodaeth ychwanegol fod ar gael trwy system Modern.Gov gan sicrhau fod nifer y copïau caled sy'n cael eu cynhyrchu yn lleihau.
- 5.10.8 Er mwyn gwella cyflwyno'r dull di-bapur, datblygu hyfforddiant ac er mwyn hybu'r Aelodau i ddefnyddio'r technoleg, penderfynodd Bwyllgor y Gwasanaethau Democratiaidd yn ei gyfarfod ar 19 Mawrth 2019 ei fod am gymeradwyo a datblygu Porth ar gyfer yr Aelodau. Mae'r Porth yn cael ei gydnabod fel math o arfer da trwy'r Siarter Aelodau a bydd yn faes ar y wefan i Aelodau Etholedig ei gyrchu a fydd yn caniatáu iddyn nhw adrodd am broblemau o bosibl; cyflwyno cwestiynau / Hysbysiadau o Gynnig i'r Cyngor; cyflwyno eitemau craffu; cyflwyno ceisiadau Ymchwil; darparu manylion cyswllt defnyddiol ar gyfer swyddogion / sefydliadau allanol; ac E-ddysgu.
- 5.10.9 Mae gan y Cyngor hanes da o ddarparu cefnogaeth a chyfleoedd datblygu i Aelodau, ac mae modd dangos hyn yn ei lwyddiant yn cyflwyno a chynnal y Siarter Aelodau dros y degawd diwethaf². Mae'r Siarter yn cynnwys pob agwedd ar gefnogaeth Aelodau etholedig gan gynnwys trefniadau cyfansoddiadol, fframwaith strategol ac ymarferol ar gyfer datblygu, gwasanaethau a chyfleusterau ar gyfer Aelodau. Bwriad y Siarter yw codi maint a safon y gefnogaeth i Aelodau etholedig yng Nghymru. Er mwyn parhau i ddangos ymrwymiad y Cyngor i ddatblygiad Aelodau, mae paratoadau ar y gweill ar gyfer adolygu Siarter y Cyngor yn 2020.

Arolwg i Aelodau

- 5.10.10 Yn unol ag adran 6 (2) o'r Mesur Llywodraeth Leol (Cymru), 2011 ceisiwyd barn aelodau ar eu hoffter o amseroedd cychwyn cyfarfodydd trwy arolwg a gynhaliwyd rhwng 1 Ebrill i'r 13 Ebrill 2019. Adroddwyd canlyniadau'r arolwg i'r

² Siarter Aelodau - Derbyniodd y Cyngor ei wobwr gyntaf yn 2007, sef Siarter Uwch yn 2010 a'r 'Wobwr Arfer Da ac Arloesi am Gymorth a Datblygiad Aelodau' yn 2014, o ganlyniad i'r cefnogaeth oedd yn cael ei gynnig i Aelodau gan yr Uned Iechyd Galwedigaethol.

Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar 17 Gorffennaf 2019, a dangoswyd bod 98% o'r Aelodau'n fodlon ar lefel y gefnogaeth a ddarperir iddynt trwy Uned Fusnes y Cyngor yn amodol ar rai gwelliannau a awgrymir. Mae'r gwelliannau hynny i gyd wedi cael eu symud ymlaen ers hynny, megis rhoi ymsefydlu i Benaethiaid y Pwyllgorau Craffu gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd a'r Swyddog Cymorth Craffu, a lle bo hynny'n bosibl Cadeirydd neu Is-gadeirydd y Pwyllgor i'w briffio'n llawn ar y rhaglen waith a'r cylch gorchwyl. Gofynnir eto am farn aelodau mewn perthynas â'u dewis ar gyfer amseroedd cychwyn cyfarfodydd yn ogystal â phriodoldeb y gefnogaeth sydd ar gael iddynt mewn arolwg a fydd yn cael ei glychredeg a'i drafod mewn Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn y dyfodol.

Datblygu Medrau Gweithwyr

5.10.11 Mae gan y Cyngor Gynllun ar gyfer y Gweithlu rhwng 2017 a 2022, sydd wedi cael ei gymeradwyo gan y Cabinet ar 15 Chwefror 2018. Mae'r cynllun wedi gosod blaenoriaethau sy'n cyd-fynd â Chynllun Corfforaethol y Cyngor o ran datblygu gweithlu hyblyg ac ystwyth sy'n rhannu gwybodaeth sefydliadol; recriwtio a chadw'r gweithwyr gorau er mwyn creu a chynnal gweithlu amrywiol; datblygu arweinyddiaeth a rheoli; sicrhau gweithlu uchel ei berfformiad, ymgysylltiedig ac ymroddedig; a chefnogi iechyd a lles i gynyddu lefelau presenoldeb.

5.10.12 Mae gwaith datblygu staff wedi cael ei gefnogi trwy gynnal sesiynau sefydlu, Rhaglenni Datblygu Arweinyddiaeth a Rheolwyr Canol, Sesiwn Gwybodaeth ar gyfer Rheolwyr, 'Cyfarfodydd ar gyfer Uwch Swyddogion a'r Cabinet' ac amrywiaeth o sesiynau hyfforddi gweithredol megis iechyd a diogelwch, rheoli gwybodaeth a Cafodd y gwaith yma ei gefnogi gan Cyfeirlyfr Hyfforddiant sy'n dod â'r holl hyfforddiant sydd ar gael o fewn y Cyngor at ei gilydd.

5.11 RHEOLI RISG A CHYFLAWNIAD DRWY DDULLIAU RHEOLI MEWNOL TRYLWYR A DULLIAU RHEOLI ARIAN CYHOEDDUS CRYF

Rheoli risg

5.11.1 Cafodd Strategaeth Rheoli Risg y Cyngor ei diweddarau, ei hadrodd i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor a'i chymeradwyo ar 17 Rhagfyr 2018 ac roedd yn nodi'r pwrpas a'r fframwaith cyffredinol ar gyfer rheoli risg o fewn y sefydliad. Mae'r fframwaith yn nodi dwy lefel o risg: Risgiau Strategol - y rhai y mae'r Cyngor yn eu hwynebu wrth gyflawni ei Flaenoriaethau Cynllun Corfforaethol a'i Risgiau Gweithredol - y rhai sy'n gysylltiedig â chyflawni amcanion gwasanaeth ac wedi'u cynnwys yn y Cynlluniau Cyflenwi Gwasanaeth.

Risgiau Strategol

5.11.2 Mae risgiau strategol y Cyngor wedi'u nodi mewn Cofrestr Risg Strategol ac adroddwyd am ddiweddariadau yn gyhoeddus i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu – Cyllid a Chyflawniad yn ystod y flwyddyn fel rhan o waith adrodd ar berfformiad

- gellir gweld y diweddariad diweddaraf ar y gofrestr risg strategol trwy glicio yma (gan nodi y bydd Cofrestr Risg Strategol diwedd blwyddyn 2019/20 yn cael ei hadrodd i'r Cabinet ym mis Gorffennaf 2020).

5.11.3 O adolygu diweddariadau chwarterol y gofrestr risg strategol ar gyfer 2019/20, nodwyd:

- Ymgorfforwyd risgiau newydd yn y gofrestr hy cyflwyno'r Rhaglen Band B Ysgolion y 21^{ain} Ganrif a'r disgwyliadau a osodir ar y Cyngor i ddod yn sero net erbyn 2050 mewn perthynas â'i allyriadau carbon;
- Sgoriau Risg wedi'u hadolygu i ystyried y wybodaeth ddiweddaraf hy y prosiect penodol i adleoli Canolfan ddata'r Cyngor a'i bwysigrwydd wrth gefnogi seilwaith TG y Cyngor a'r risg y bydd Brexit Dim Bargen yn ymddangos yn fwy tebygol o lawer a'r risgiau economaidd a risgiau posibl eraill;
- Diwygiadau i ddisgrifiadau risg i adlewyrchu swyddi wedi'u diweddarau, er enghraifft, gan gyfeirio at risg seiber.

Risgiau Gweithredol

5.11.4 Mae'r risgiau hyn yn cael eu monitro gan berchnogion y Cynllun CDarparu Gwasanaeth fel rhan o reolaeth weithredol y gwasanaethau.

5.11.5 Yn ogystal â'r uchod, i gynorthwyo'r Rheolwyr i gymhwyso trefniadau rheoli risg cyson, mae Pecyn Cymorth Rheoli Risg ar waith.

Pwyllgor Archwilio

5.11.6 Roedd aelodaeth a chyfarfodydd cyson Pwyllgor Archwilio y Cyngor (6 chyfarfod) yn ystod 2018/19 yn cydymffurfio â Chyfansoddiad y Cyngor a gofynion cyfreithiol. Nodir bod dau o'r cyfarfodydd a drefnwyd sydd i fod i gael eu cynnal fel rhan o Gynllun Gwaith Pwyllgor Archwilio 2019/20 wedi'u canslo o ganlyniad i'r cyfyngiadau a osodwyd ar y Cyngor oherwydd COVID 19 ac mae cyfarfod rhithwir o'r Pwyllgor Archwilio wedi ei drefnu ar gyfer Gorffennaf 2020 i'r Pwyllgor ystyried datganiadau ariannol ardystiedig drafft ac adroddiadau diwedd blwyddyn eraill sy'n gysylltiedig â llywodraethu, er enghraifft, Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor.

5.11.7 Mae cyhoeddiad CIPFA '*Pwyllgorau Archwilio - Canllawiau Ymarferol ar gyfer Awdurdodau Lleol a'r Heddlu Rhifyn 2018*' yn nodi bod rôl y Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â rheoli risg yn cynnwys tri phrif faes:

- Cael sicrwydd ynghylch llywodraethu risg, gan gynnwys arweinyddiaeth, integreiddio rheoli risg i drefniadau llywodraethu ehangach a pherchnogaeth ac atebolrwydd lefel uchaf am risgiau;
- Cadw'n gyfoes â'r proffil risg ac effeithiolrwydd gweithredoedd rheoli risg; a
- Monitro effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg a chefnogi datblygu ac ymgorffori arfer da wrth reoli risg.

- 5.11.8 Yn y Pwyllgor Archwilio ar 17 Rhagfyr 2019 adroddwyd am ddiweddariad o'r enw 'Trefniadau ar waith i reoli risgiau corfforaethol' ac roedd yn cynnwys cynigion ar gyfer gwella, y cytunwyd arnynt gan y Pwyllgor Archwilio, i atgyfnerthu'r trefniadau sydd ar waith ar hyn o bryd ymhellach. Cytunwyd ar y cynigion ar gyfer gwella yn ycyfarfod ar 17 Rhagfyr 2019 ynghyd â chynnig pellach ar gyfer gwella mewn perthynas â rheoli risg gweithredol wedi'i nodi isod.
- 5.11.9 Yn ystod y flwyddyn, gwnaed gwaith gyda Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio i lunio Adroddiad Blynyddol drafft y Pwyllgor Archwilio ar gyfer 2019/20 (gan ymgorffori hunanasesiad yn erbyn nodyn Canllawiau Ymarferol 2018 CIPFA). Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed, mae Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio wedi dod i'r casgliad, yn amodol ar gymeradwyaeth y Pwyllgor:
- *Mae ein cynllun gwaith ar gyfer y flwyddyn ariannol hon wedi bod yn gytbwys ac wedi parhau i adeiladu ar y newid yn y dull a gyflwynwyd yn 2018/19 o ehangu'r eitemau neu'r pynciau a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio. Yn ogystal â hyn, mae ystod o Swyddogion wedi mynychu'r Pwyllgor ac mae hyn wedi parhau i'n helpu i gyflawni ein Cylch Gorchwyl.*
 - *Rwy'n credu ein bod ni wedi cyflawni'r cyfrifoldebau sydd wedi'u gosod arnon ni a bydd yr argymhellion sydd wedi codi o'r hunanasesiad yn helpu i wella ein trefniadau a'n heffeithiolrwydd ni ymhellach.*

CYNIGON ER GWELLA

- 5.11.10 Rheoli Risg - y cynigion ar gyfer gwella y cytunwyd arnynt gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Rhagfyr 2019 oedd:
- Cryfhau gwelededd y Pwyllgor Archwilio o broffil risg y Cyngor trwy gyflwyno Adroddiadau Gwybodaeth 'Cofrestr Risg Strategol' i'r Pwyllgor;
 - Rhoi 'Diweddariadau Risg' i'r Pwyllgor Archwilio i alluogi'r Pwyllgor i ystyried y trefniadau sydd ar waith ar gyfer rheoli a pherchnogi risgiau ar draws y Cyngor, gan gynnwys, er enghraifft, risgiau newydd a newidiadau mewn sgoriau risg;
 - Fel rhan o ddatblygu rhaglen barhaus o hyfforddiant a chefnogaeth i'r Pwyllgor Archwilio, ystyriwch (ymhlith pethau eraill):
 - Lefelau ymwybyddiaeth / dealltwriaeth o arfer gorau rheoli risg ar gyfer Aelodau etholedig; a
 - A oes cyfleoedd i ddefnyddio arbenigedd swyddogaethau archwilio a chraffu'r Cyngor ymhellach i gefnogi gwelliant mewn trefniadau rheoli risg / llywodraethu e.e. pynciau sy'n cael eu cyfeirio rhwng pwyllgorau craffu ac archwilio?
 - Cyfran o arfer da gydag awdurdodau lleol eraill, er enghraifft, yr awdurdodau lleol sy'n cynnwys y Gwasanaeth Archwiliad Mewnol Rhanbarthol a Rennir.

- 5.11.11 Er bod sicrwydd ar waith ynghylch monitro ac adrodd parhaus ar Risgiau Strategol, dylid gwneud gwaith sicrhau i gadarnhau digonolrwydd y trefniadau ar gyfer rheoli risg gweithredol, yn unol â Strategaeth Rheoli Risg y Cyngor.
- 5.11.12 Mae Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio 2019/20 - Adroddiad Blynyddol drafft y Pwyllgor Archwilio ar gyfer 2019/20 yn argymhell nifer o gynigion ar gyfer gwella ac, yn amodol ar gymeradwyaeth y Pwyllgor Archwilio, dylai'r rhain fod yn sail i gynllun gweithredu i gefnogi gwelliant parhaus i waith y Pwyllgor a chael ei symud ymlaen ochr yn ochr â'r prosiect Archwilio Cymru 'Pwyllgor Archwilio Rhondda Cynon Taf - Cymorth a Datblygiad'. Mae'r cynigion ar gyfer gwella yn cynnwys:
- Cwblhau'r asesiad sgiliau ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Archwilio;
 - Cytuno ar raglen ddysgu a datblygu ar ei newydd wedd (wedi'i llywio gan yr ymarfer asesu sgiliau) a'i hymgorffori yng nghynllun gwaith blynyddol y Pwyllgor Archwilio; a
 - Gan ddefnyddio un maes o Gylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio, treialwch ddull o werthuso effaith ei waith (gyda'r nod o ddysgu gwersi a datblygu dull i werthuso meysydd eraill o waith y Pwyllgor).

Rheoli cyflawniad

- 5.11.13 Mae'r Cyngor wedi cymryd camau i gryfhau ei drefniadau rheoli cyflawniad trwy gynnal 'sesiynau herio' Hunanasesiad o Wasanaethau / Cynllunio gyda'r Prif Weithredwr ac Aelod o'r Cabinet dynodedig. Mae'r gwaith parhaus yn cefnogi gwelliant cyffredinol yng nghynnwys y dogfennau trwy ganlyniadau sydd wedi'u diffinio'n gliriach ac aliniad pellach â'r trefniadau rheoli perfformiad unigol i'r holl staff.

Pwyllgorau Craffu

- 5.11.14 Gwnaed cynnydd da mewn ymateb i'r adolygiad o drefniadau Craffu y Cyngor, a adroddwyd ochr yn ochr ag ymateb y Cyngor i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ym mis Hydref 2018. Mae hyn yn cynnwys cryfhau'r gefnogaeth a ddarperir i Aelodau, trwy un Uned Fusnes y Cyngor (CBU). Mae'r Uned, a gafodd ei gytuno gan y Gwasanaeth Democrataidd Pwyllgor ar 12 Tachwedd 2018, wedi canoli'r gefnogaeth i holl swyddogaethau democrataidd a threfniadau gwneud penderfyniadau'r Cyngor. Gellir darparu Swyddog Ymchwil i Raddedigion Craffu gefnogi cyfrifoldebau Craffu Aelodau.
- 5.11.15 Cyflwynwyd adroddiad diweddar yn amlinellu'r gwelliannau i swyddogaeth Craffu y Cyngor i'r Pwyllgor Trosolwg a Craffu ar 1 Mai 2019. Mae'r gwelliannau a nodwyd hyd yma yn cynnwys (a bydd yn broses barhaus):

- Ffurio cyfarfodydd Cadeiryddion Craffu ac Is-gadeiryddion;
- Set ddiwygiedig o Gylch Gorchwyl wedi'i ddiffinio'n glir ar gyfer pob Pwyllgor Craffu (gan roi'r 'Economi' Blaenoriaeth Gorfforaethol o dan y Pwyllgor Craffu ar faterion Cyllid a Chyflawniad a'r Pwyllgor Trosedd ac Anhwylder i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, y Pwyllgor Craffu trosfwaol, ac felly darparu mwy rôl strategol a gweithredu fel plattform ar gyfer derbyn diweddariadau gan Banel Trosedd yr Heddlu fel y gofynnwyd yn flaenorol gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu);
- Rhaglen waith fwy cryno ymlaen ar gyfer pob Pwyllgor Craffu a fydd yn rhoi mwy o ffocws ar y materion hynny a all gynhyrchu canlyniadau diriaethol, alinio eu hunain â blaenoriaethau a diddordeb y Cyngor i'r cyhoedd ac sy'n caniatáu ar gyfer adolygiad manylach o bob pwnc (gydag unrhyw adroddiadau ar gyfer 'gwybodaeth' yn unig yn cael ei darparu trwy ddolen yn unig);
- Gwell trefniadau Hysbysiadau o Gynnig (NOM) trwy aliniad mwy effeithlon rhwng y Cyngor a Craffu a mwy o eglurder gan y Cynigydd a'r Eiliwr ar ystyr yr NOM;
- Datblygu'r wefan Graffu bwrpasol ers ei lansio yn 2018, gyda diweddariadau ar bwyllgorau craffu a Blogiau Cadeiryddion;
- Sesiynau ymgysylltu parhaus rhwng y Cadeiryddion Craffu a'u Aelodau Cabinet priodol i lunio'r rhaglenni gwaith;
- Gwell ymgysylltiad cyhoeddus a chyfranogiad yn y broses Craffu trwy gyhoeddi Canllaw Cyfranogiad Cyhoeddus; a
- Mae goblygiadau Deddf Llesiant a Chenhedlaeth y Dyfodol ar Bwyllgorau Craffu wedi cael eu hystyried a phrofwyd y Pecyn Cymorth Craffu a gyhoeddwyd gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol mewn Gweithgor Craffu, a ystyriodd Seilwaith y Cyngor ar gyfer Cerbydau Carbon Isel (LCV).

Dulliau Rheoli Mewnol

5.11.16 Ymdrinnir â threfniadau Rheolaeth Fewnol ym mharagraffau 5.12.6 a 5.12.7.

Rheoli Data

5.11.17 Mae Cynllun Rheoli Gwybodaeth ar waith er mwyn pennu fframwaith, gan gynnwys gofynion cyfreithiol ar gyfer rheoli gwybodaeth o fewn y Cyngor.

5.11.18 Roedd adolygiad i'r trefniadau a oedd ar waith yn 2019/20 wedi nodi eu bod nhw yn cydfynd â'r strwythur llywodraethu cytun: Yn fwy penodol (ac yn ychwanegol at y wybodaeth a nodir ym mharagraff 5.7.1 - GDPR):

- Roedd Bwrdd Rheoli Gwybodaeth ar waith ac wedi bod yn rhedeg ers sawl blwyddyn. Cadeiriwyd hyn gan yr Uwch

Swyddog Risg Gwybodaeth, ac roedd meysydd gwasanaeth allweddol hefyd yn cael eu cynrychioli gan staff lefel Pennaeth Gwasanaeth neu'n uwch;

- Roedd y Cyngor wedi parhau i sicrhau ei achrediad blynyddol yn rhan o Rwydwaith Gwasanaethau Cyhoeddus (PSN) ym mis Ionawr 2018 h.y. Y 'PSN' yw cyswllt y Cyngor â'r rhwydwaith ehangach yn y sector cyhoeddus (Cyngor i Gyngor, Cyngor i'r Llywodraeth, e.e. Yr Adran Gwaith a Phensiynau) i alluogi'r Cyngor i gyfathrebu a rhannu data mewn modd diogel ar draws yr holl gyrrff cyhoeddus.
- Enillodd y Cyngor ardystiad Cyber Essentials ym mis Gorffennaf 2019. Mae Cyber Essentials yn gynllun a gefnogir gan y Llywodraeth sy'n tystio i wytnwch sefydliad yn erbyn seiber-ymosodiadau cyffredin; a
- Roedd Grŵp Diogelwch TGCh ar waith ac wedi bod yn rhedeg ers sawl blwyddyn. Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o bob tîm TGCh a'i bwrpas yw cefnogi achrediad PSN a Cyber Essentials yn ogystal â darparu sicrwydd mewn perthynas â newidiadau arfaethedig i gymwysiaid, neu gyflwyno technoleg newydd.

5.11.19 Cafodd ei nodi, ar y cyd â'r pethau uchod, bod Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (ICO) wedi archwilio 11 atgyferiad mewn perthynas â'r Cyngor yn ystod 2018/19 (10 hunan atgyferiad ac 1 atgyferiad allanol). Ym mhob achos, penderfynodd yr ICO nad oedd angen cymryd unrhyw gamau rheoleiddio pellach ac roedd yn fodlon ag ymchwiliad y Cyngor i'r toriadau a'r mesurau adfer a nodwyd.

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (PSOW)

5.11.20 Cafodd ei nodi bod 3 atgyferiad wedi cael ei ystyried yn rhan o Weithdrefn Cwynion a Phryderon y Cyngor. Penllanw hyn oedd penderfynu doedd dim angen gweithredu ymhellach. Ymchwiliodd PSOW i atgyferiad ychwanegol (mae disgwyl i adroddiad terfynol gael ei dderbyn) ac ymdriniwyd ag 1 atgyferiad pellach trwy 'setliad cynnar'.

Rheolaeth ariannol cyhoeddus cadarn

5.11.21 Mae'r Cyngor wedi arddangos ei ymrwymiad i gynllunio a rheolaeth ariannol cryf a chyfrifol, ac mae wedi cefnogi hyn trwy ddarparu cyflawniad ariannol cadarn yn ystod cyfnod 2019/20. Sail hyn yw:

- Un o egwyddorion trawsbynciol allweddol o fewn Cynllun Corfforaethol y Cyngor yw: '*Byw ar yr hyn sydd gennym ni*', hynny yw pennu pwysigrwydd cynllunio ariannol a rheoli cadarn yn ein sefydliad;

³ Atgyfeiriadau - atgyferiad yw achos lle mae aelod o'r cyhoedd yn cwyno i'r Ombwdsmon heb ddilyn gweithdrefn cwynion yr Awdurdod Lleol yn gyntaf. Felly, mae'r Ombwdsmon yn cyfeirio'r achosion yma yn ôl i'r Awdurdod Lleol i'w hystyried yn unol â'i weithdrefn cwynion.

- Mae gan y Cyngor gyfres o weithdrefnau sy'n cefnogi cynllunio ariannol cadarn a rheoli, er enghraifft 'Rheolau Gweithdrefn Y Gyllideb a'r Fframwaith Polisi' a 'Rheolau'r Weithdrefn Ariannol'.
- Roedd y Cyngor wedi pennu Cyllideb Refeniw yn 2019/20 ar ôl ystyried bwlch sylweddol yn y gyllideb, gan sicrhau arbedion mewn meysydd sydd ddim yn cael effaith ar wasanaethau rheng flaen. Parhaodd y Cyngor hefyd i gymryd agwedd gyfrifol tuag at godiadau yn Nhreth y Cyngor, gan ystyried adborth preswylwyr fel rhan o'r broses ymgynghori ar gyllideb refeniw, a gosod cynnydd o 3.6% ar Dreth y Cyngor (ac eithrio praeseptau Cyngor Cymunedol ac eithrio Praesept Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd De Cymru - mae'r ddau ohonyn nhw y tu hwnt i reolaeth y Cyngor) sef y cynnydd isaf ledled Cymru;
- Cafodd canlyniadau cyflawniad ariannol eu cyhoeddi bob tri mis yn ystod y flwyddyn ac maent yn destun gwaith craffu gan Gynghorwyr; (bwriedir cyhoeddi adroddiad chwarter 4 (diwedd blwyddyn) ym mis Gorffennaf 2020);
- Cadwodd y Cyngor ei gyllid dan adolygiad parhaus trwy gydol 2019/20 a llwyddodd i ryddhau adnoddau o gronfeydd wrth gefn (fel y cyfeirir atynt yn 5.8.5) er mwyn cefnogi buddsoddiad untro ym mlaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol. Caiff ei nodi bod rhyddhau cyllid un-tro o ganlyniad i gydnabod arbedion yn gynnar neu trwy asesu cronfeydd wrth gefn penodol y Cyngor wedi bod yn ddull cyson sy'n galluogi buddsoddi sylweddol ychwanegol yn ystod y blynyddoedd diwethaf;
- Cydymffurfiodd y Cyngor â gofynion deddfwriaethol newydd, er enghraifft, cwblhawyd a chymeradwywyd archwiliad allanol Datganiad Cyfrifon 2018/19 ar gyfer y Cyngor a Chronfa Bensiwn RhCT gan y Cyngor llawn ar y 31 Gorffennaf 2019, cyn yr amserlen statudol o 15 Medi ar gyfer blwyddyn ariannol 2018/19 ac yn unol â'r amserlen gau gynharach sy'n dod yn ofyniad statudol o flwyddyn ariannol 2020/21 i rym;
- Cyflwynwyd Llythyr Rheoli Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2018/19 i'r Pwyllgor Archwilio gan Swyddfa Archwilio Cymru ar 16 Medi 2019. Nododd yr adroddiad: Derbyniwyd y datganiadau ariannol drafft ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2019 ar 31 Mai 2019 yn unol â'r dyddiad cau y cytunwyd arno. Adroddodd hefyd fod y datganiadau ariannol drafft o ansawdd da a daeth i'r casgliad y gellir dibynnu ar ddatganiadau ariannol allweddol y Cyngor i allbynnau sy'n gywir yn sylweddol;
- Mae'r Cyngor yn ariannol sefydlog o ganlyniad i fod â hanes da dros nifer o flynyddoedd o osod a darparu cyllidebau refeniw cytbwys, a chael 'biliau iechyd glân' ar ei gyfrifon diwedd blwyddyn

pan gaiff ei archwilio gan Swyddfa Archwilio Cymru⁴ (fel y dangosir yn Llythyr Rheoli diweddaraf Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwneud â Datganiad Cyfrifon 2018/19 yr adroddwyd arno i'r Pwyllgor Archwilio ar 16 Medi 2019); a

- Roedd gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol tymor canolig cadarn a oedd yn rhagweld gwariant yn y dyfodol a lefelau cyllid mewn modd cadarn, roedd y Cyngor wedi cyhoeddi diweddariad yn ystod y flwyddyn.

5.12 RHOI ARFERION DA AR WAITH O RAN TRYLOYWDER, ADRODD AC ARCHWILIO ER MWYN DARPARU ATEBOLRWYDD EFFEITHIOL

Gweithredu arfer da o ran tryloywder ac adrodd

- 5.12.1 Mae'r Cyngor wedi gweithredu dull agored a chyson ar gyfer rhoi gwybod am ei waith, fel sydd wedi'i nodi yn adrannau cynharach o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, gyda'r bwriad o helpu i sicrhau bod modd i randdeiliaid deall yr wybodaeth yma a fel bod gyda nhw'r cyfle i herio cyflawniad, cynlluniau a phenderfyniadau'r Cyngor, e.e. Datganiad o Gyfrifon ac Adroddiad Cyflawniad Chwarterol y Cyngor. Nodir y bwriedir adrodd ar yr Adroddiadau Blynyddol ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20 mewn perthynas â'r Pwyllgor Archwilio, y Pwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Safonau i'r Cyngor llawn ym mis Medi 2020.

Presenoldeb Aelodau'r Cabinet yn y Broses Archwilio

- 5.12.2 Yn y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar 22 Ionawr 2018, cytunodd y Pwyllgor ar broses lle mae Aelodau Cabinet a'u Prif Swyddogion priodol yn mynychu'r Pwyllgor(au) Craffu perthnasol i gyflwyno gwybodaeth mewn perthynas â'u portffolios nhw. Bwriad y broses yma yw gwella lefel y ddeialog a'r wybodaeth sy'n cael ei ddarparu ar hyn o bryd i Bwyllgorau Craffu a nodwyd bod nifer o ddiweddariadau wedi'u darparu yn ystod 2019/20, e.e. i'r Pwyllgor Craffu – Cyllid a Chyflawniad ar 16 Rhagfyr 2019.

- 5.12.3 Er mwyn cynyddu amlygrwydd / ymwybyddiaeth y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, mae trefniadau wedi'u rhoi ar waith lle mae dynodiad o adran 'Llywodraethu' i'w gweld ar wefan y Cyngor. Mae copi annibynnol o'r datganiad Llywodraethu Blynyddol diweddaraf (e.e. 2018/19) ar gael ac unwaith y bydd wedi'i gymeradwyo, bydd Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2019/20 hefyd yn cael ei gyhoeddi ar Adran Lywodraethu gwefan y Cyngor. Rhaid nodi bod Adran Llywodraethu gwefan y Cyngor hefyd yn cynnwys gwybodaeth mewn perthynas â'r canlynol: Cyfansoddiad y Cyngor; Rheoli Risg; Chwythu'r Chwiban; Gwrth-Dwyll, Llwgwrwbrwyo a Llygredigaeth; Pwyllgor Archwilio; Cynllun Adborth Corfforaethol; Rheoleiddwyr Allanol y Cyngor; a Gweithio gydag eraill.

⁴ Swyddfa Archwilio Cymru - o 2020/21 mae'r sefydliad wedi'i ailenwi'n Archwilio Cymru

Sicrhau Ansawdd ac Atebolrwydd Mewnol

Archwilio Mewnol

5.12.4 Cymeradwyodd Cabinet y Cyngor i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol gael ei drosglwyddo i Wasanaeth Archwiliad Mewnol Rhanbarthol a Rennir (a gynhelir gan Gyngor Bro Morgannwg), gydag effaith o 1 Ebrill 2019. Mae adolygiad o wybodaeth a gyflwynwyd gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol a Rennir i'r Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn yn rhoi sicrwydd bod y Gwasanaeth wedi parhau i chwarae rhan allweddol wrth alluogi'r Pwyllgor i gyflawni ei Gylch Gorchwyl.

5.12.5 Mae gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor Siarter Archwilio Mewnol ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20. Cafodd y Siarter yma'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 25 Mawrth 2019. Mae'r Siarter yn nodi safbwynt y Gwasanaeth o fewn y sefydliad, er enghraifft, yr awdurdod sydd gan y gwasanaeth er mwyn cael mynediad i gofnodion, personél ac eiddo ffisegol perthnasol.

5.12.6 Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi cynhyrchu Adroddiad Pennaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2019/20. Yn amodol ar ystyriaeth y Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf 2020, dywed y Pennaeth Adroddiad Archwilio Mewnol:

- *Yn seiliedig gwaith a wnaed yn ystod blwyddyn ariannol 2019/20 a gan ystyried ffynonellau sicrwydd eraill, barn flynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y Cyngor ar gyfer 2019-20 yw: "Effeithiol gyda nifer fach o feysydd wedi'u nodi i'w gwella".*
- *Yn seiliedig ar y gwaith a gwblhawyd gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol a Rennir ar gyfer y flwyddyn ariannol, ni nodwyd unrhyw faterion rheoli trawsbynciol sylweddol a fyddai'n effeithio ar amgylchedd rheoli cyffredinol y Cyngor. Mae'r gwendidau a nodwyd yn ymwneud â gwasanaethau penodol.*

5.12.7 Yn ogystal, cadarnhaodd Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol 2019/20 gydymffurfiaid cyffredinol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus ac nid yw Covid19 wedi cael fawr o effaith ar gyflawni'r cynllun archwilio mewnol ar gyfer 2019/20 fel profion perthnasol ym mhob un ond 3 roedd adolygiadau wedi'u cynllunio wedi'u cwblhau cyn i'r cloi ddod i rym gan ganiatáu i adroddiadau drafft gael eu cyhoeddi.

5.13 TREFNIADAU LLYWODRAETH ALLWEDDOL

ERAILL Amgen Cymru Ltd.

5.13.1 Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn berchen ar 100% o hawliau pleidleisio cwmni Amgen Cymru Ltd, sydd, yn ei dro, yn berchen ar 100% o hawliau pleidleisio cwmni Amgen Rhondda. Yn ogystal â hynny, mae'r Cyngor yn berchen ar 100% o'r rhandaliadau dewisol yng nghwmni Amgen Rhondda Ltd. Prif weithgarwch cwmni Amgen Cymru yw darparu

gwasanaethau rheoli gwastraff a gwasanaethau i gael gwared ar wastraff. Mae cwmni Amgen Rhondda yn gyfrifol am stiwardio safle tirlenwi Nant y Gwyddon.

- 5.13.2 Mae cyfarwyddwyr y cwmnïau yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau llywodraethu cadarn, gan gynnwys system reoli fewnol drylwyr, ar waith.
- 5.13.3 Penderfynodd y Cyngor i gael gwared ar statws "hyd braich" y cwmnïau yn 2009/2010, felly mae nifer o agweddau ar drefniadau llywodraethu'r Cyngor, megis polisiau, prosesau a dulliau rheoli, yn berthnasol ar gyfer y cwmnïau yma.
- 5.13.4 Yn ystod 2019/20, dydy cyfarwyddwyr cwmni Amgen, archwilwyr mewnol nag archwilwyr allanol ddim wedi nodi unrhyw broblemau sylweddol o ran llywodraethu.

Cronfa Bensiwn

- 5.13.5 Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yw'r Awdurdod Gweinyddu ar gyfer Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf. Er bod y trefniadau llywodraethu sydd wedi'u nodi yn y datganiad yma yr un mor berthnasol ar gyfer cyfrifoldebau'r Cyngor o ran y Gronfa Bensiwn, mae rhagor o ofynion penodol ar gyfer Cronfeydd Pensiwn sydd wedi'u nodi mewn nifer o ddogfennau allweddol:

- Datganiad Cydymffurfio Llywodraethu sy'n nodi safle'r Gronfa yn erbyn safonau ymarfer gorau'r Llywodraeth;
- Datganiad Polisi Llywodraethu sy'n cynnig trosolwg o strwythur llywodraethu, gwneud penderfyniadau ac ymgysylltu â chyflogwyr y cynllun;
- Datganiad Polisi Cyfathrebu sy'n rhoi manylion am y gwasanaethau cyfathrebu a gwybodaeth y mae modd i gyflogwyr sy'n rhan o'r cynllun, a'r rheiny sy'n aelodau o'r cynllun, fanteisio arnyn nhw;
- Strategaeth Gweinyddu Pensiynau sy'n bwriadu gwella effeithlonrwydd darpariaeth y safonau ansawdd cytûn a sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion statudol;
- Datganiad Strategaeth Buddsoddi sy'n manylu ar sut mae buddsoddiadau'r Gronfa yn cael eu rheoli, gan gynnwys polisi'r Gronfa ar sut mae ystyriaethau llywodraethu cymdeithasol, amgylcheddol a chorfforaethol yn cael eu hystyried; a
- Datganiad Strategaeth Cyllido sy'n rhoi crynodeb o sut y byddwn ni'n ariannu ein rhwymedigaethau pensiwn.
- Cofrestr Risg y Gronfa Bensiwn, sy'n nodi, yn blaenoriaethu ac yn monitro risgiau sy'n gysylltiedig â'r Gronfa, yn erbyn rheolaethau lliniaru addas.

- 5.13.6 Gellir gweld yr holl ddogfennau hyn trwy'r ddolen ganlynol: www.rctpensions.org.uk.

- 5.13.7 Cyflwynodd Deddf Bensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 nifer o newidiadau i gynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys rhai newidiadau sylweddol ar gyfer llywodraethu cynlluniau o'r fath. Yn unol â'r Ddeddf, sefydlodd y Cyngor Fwrdd Pensiwn Lleol er mwyn cynorthwyo Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn ei rôl fel Awdurdod Gweinyddu ('Rheolwr Cynllun') yn:

- Sicrhau cydymffurfiaeth â'r Prif Reoliadau ac unrhyw ddeddfwriaeth arall sy'n ymwneud â llywodraethu a gweinyddu'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol;
- Sicrhau cydymffurfiaeth â'r gofynion sy'n cael eu pennu mewn perthynas â'r CPLIL gan y Rheolydd Pensiynau; a

- Sicrhau llywodraethu a gweinyddu effeithiol ac effeithlon o'r CPLIL gan y Rheolwr Cynllun.
- 5.13.8 Mae Bwrdd Pensiwn Lleol RhCT yn cynnwys dau swyddog sy'n cynrychioli'r cyflogwyr a dau swyddog sy'n cynrychioli'r aelodau.
- 5.13.9 Yn 2016/17 sefydlodd y Cyngor Bwyllgor Cronfa Bensiwn ffurfiol (yn amodol ar ddarpariaethau Adran 101 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972) er mwyn goruchwyllo ei gyfrifoldebau mewn perthynas â gweinyddu Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf. Mae Pwyllgor y Gronfa Bensiwn yn gytbwys yn wleidyddol ac yn cynnwys 5 o aelodau etholedig.
- 5.13.10 Mae'r Pwyllgor yn gyfrifol am faterion rheoli strategol sy'n ymwneud â Chronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf, ac mae'r holl faterion gweithredol yn parhau i gael eu dynodi i Brif Swyddog Cyllid y Cyngor (yn ei swydd fel Swyddog Adran 151, neu i'r Dirprwy Swyddog Adran 151 yn ei absenoldeb). Caiff y gwaith yma ei gefnogi gan Banel Cynghori ar faterion Buddsoddi a Gweinyddu, sy'n cynnig cymorth gan swyddog priodol, cynghorwr annibynnol a chymorth proffesiynol.
- 5.13.11 Cafodd Pwyllgor y Gronfa Bensiwn bedwar cyfarfod yn ystod blwyddyn y Cyngor 2019/20.
- 5.13.12 Ar ddechrau 2017, cafodd Cydbwyllgor Llywodraethu ei sefydlu, yn unol â chytundeb rhwng awdurdodau, sy'n gyfrifol am oruchwyllo Partneriaeth Bensiynau Cymru, sef cronfa fuddsoddi gydweithredol yr wyth Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yng Nghymru. Mae'r wyth Cadeirydd sy'n rhan o Bwyllgor Cronfa Bensiwn Cymru, neu eu dirprwy enwebiedig (aelod etholedig) yn mynychu cyfarfodydd y Cydbwyllgor Llywodraethu ac yn cael eu cefnogi gan weithgor o swyddogion. Ym mis Ionawr 2018, penododd Partneriaeth Bensiynau Cymru 'Weithredwr' er mwyn sefydlu a chynnal adnodd buddsoddi ar y cyd at ddefnydd cyllid y Cynllun Pensiwn Awdurdod Lleol yn unig.

Dyma grynodedeb o amcanion cyfuno Partneriaeth Pensiwn Cymru:

- Darparu swm cyson o elw dros ben ar ffioedd;
- Amrywiaethu risg rheolwyr;
- Lleihau ffioedd cyfartalog y rheolwyr;
- Cyflawni effeithlonrwydd treth trwy adennill treth wrth gefn ar ddifidendau (ar gyfer is-gronfeydd ecwiti heb fod yn y DU);
- Bodloni terfynau amser y Llywodraeth drwy sefydlu proses o gyflwyno un is-gronfa i'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol; a
- Rhannu costau trosglwyddo mewn modd teg i mewn i is-gronfeydd.

ASESIAD CYFFREDINOL O DREFNIADAU'R CYNGOR

- 61 Yn seiliedig ar yr asesiad a gynhaliwyd, ystyrir bod trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gweithredu'n effeithiol, yn sicrhau bod busnes yn cael ei gynnal yn iawn ac yn dangos yn gyhoeddus y defnydd cywir o adnoddau wrth gyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol. Caiff y canlyniad cyffredinol yma ei atgyfnerthu gan:

- Trefniadau cadarn i er mwyn helpu Cyngorwyr a Swyddogion etholedig i wireddu'u cyfrifoldebau mewn modd effeithlon, gwaith hyfforddi a datblygu, yn ogystal â chynnal safonau uchel o ymddygiad wrth gyflawni busnes ar ran y Cyngor;
- Penderfyniadau'r Weithrediaeth a'r Swyddog Dirprwyedig yn seiliedig ar dystiolaeth, wedi'u hamserlennu ymlaen llaw (lle bo hynny'n briodol), yn cael eu hadrodd yn gyhoeddus ac yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor;
- Hyrwyddo cywirdeb a diwylliant dim goddefgarwch mewn perthynas â thwyll, llwgrwobrwyo a llygredigaeth, a hefyd adrodd yn gyhoeddus ar gyflawniad y Cyngor mewn meysydd o'r fath; a
- Dull agored o ymgysylltu â rhanddeiliaid, partneriaid a swyddogaeth graffu'r Cyngor wrth gynllunio a darparu gwasanaethau;
- Parhau i adrodd ar flaenoriaethau ac uchelgais dealladwy, fel y nodir yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor, gydag adroddiadau cynnydd rheolaidd yn cael eu cyhoeddi a'u hadrodd i'r Cabinet a'u hadolygu gan swyddogaeth graffu'r Cyngor. Mae sefyllfa'r Cyngor drwy gydol y flwyddyn yn dangos gwella canlyniadau perfformiad yn gyffredinol wedi'u cefnogi gan fuddsoddiad ychwanegol parhaus mewn meysydd blaenoriaeth a chynnal sefydlogrwydd ariannol;
- Dull gweithredu "tymor canolig" o ran cynllunio ariannol, dan amgylchiadau heriol iawn, sydd wedi helpu i lywio penderfyniadau strategol a blaenoriaethu adnoddau drwy gynildeb ariannol parhaus yn y sector cyhoeddus;
- Barn archwilio ddiamod gan archwilydd allanol y Cyngor ar Ddatganiad Cyfrifon cymeradwy diweddaraf y Cyngor (2018/19) a sicrwydd gan farn flynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y Cyngor ar gyfer 2019/20; a
- Y Cyngor yn meddu ar hanes o roi argymhellion o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar waith yn y gorffennol.

62 Er gwaethaf y safle cyffredinol yma, mae'r asesiad wedi nodi manau lle mae angen gwneud gwelliannau er mwyn atgyfnerthu effeithiolrwydd trefniadau cyfredol y Cyngor. Mae'r rhain wedi'u hamlinellu yn Adran 7.

					Democrataidd a Chyfathrebu
--	--	--	--	--	-------------------------------

		Mae trefniadau hyfforddi a datblygu aelodau ar waith, ni chynhaliwyd asesiad sgiliau ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Archwilio (wedi'i lywio gan gyhoeddiad CIPFA 'Audit Committees - Practical Guidance for Local Authorities & Police 2018 Edition'),	rhaglen ddysgu a datblygu ar ei newydd wedd ar gyfer y Pwyllgor (ac yna dylid ei hymgorffori mewn cynllun gweithredu ar gyfer y Pwyllgor Archwilio i gefnogi ei ddatblygiad parhaus a chysylltu â phrosiect Archwilio Cymru 'Pwyllgor Archwilio Rhondda Cynon Taf Cefnogi a Datblygu).		Cyfarwyddwr Cyfathrebu a Gwasanaeth - Gwasanaethau Cyllid a Gwella
	5.11.11	<u>Rheoli Gweithredol</u> Er bod rheoli risg gweithredol yn cael ei wneud ar lefel gwasanaeth (trwy Gynllunio Cyflenwi Gwasanaeth a threfniadau monitro lleol) mae angen sicrwydd i benderfynu a yw'r trefniadau'n gweithredu yn ôl y bwriad.	Cynnal adolygiad o reoliadau risg gweithredol.	Mawrth 2021	Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Cyllid a Gwella

7.2 Mae Uwch Reolwyr y Cyngor y Cyngor wedi derbyn y cynigion er gwella ac maen nhw wedi ymrwymo i'w rhoi nhw ar waith yn ystod 2020/21. Mae'r Uwch Reolwyr y Cyngor hefyd wedi cadarnhau y caiff y newyddion diweddaraf am gynnydd ei rannu â Phwyllgor Archwilio'r Cyngor yn ystod y flwyddyn er mwyn galluogi'r Cynghorwyr i adolygu a chraffu ar y cynnydd sy'n cael ei wneud.

Yr Arweinydd: A Morgan

Prif Weithredwr: [Signature]

ATODIAD A

Enghreifftiau o elfennau allweddol o drefniadau llywodraethu'r Cyngor.

Egwyddorion Llywodraethu Da.	Dyma esiamplau o systemau, prosesau a dogfennau allweddol sydd ar waith o fewn y Cyngor.
Ymddwyn yn onest, gan arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesol a pharchu'r gyfraith	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Cod Ymddygiad Aelodau Etholedig a Swyddogion</u> - pennu safonau ymddygiad y mae disgwyl i Aelodau/Swyddogion eu dilyn, mae'r safonau yma wedi'u seilio ar egwyddorion gonestrwydd, amhleidioldeb a gwrthrycholdeb. • <u>Rheolau Gweithdrefnau</u> - gan gynnwys y Cyngor, Llywodraeth Agored, Mynediad at Wybodaeth, Y Gyllideb a'r Fframwaith Polisi, yr Adran Weithredol, Trosolwg a Chraffu, Cyflogi Swyddogion a Rheolau Gweithdrefnau Contract a Chyllid. Mae'r rheolau yn pennu trefniadau y mae disgwyl i Aelodau Etholedig a Swyddogion eu dilyn wrth gyflawni busnes y Cyngor, gyda'r bwriad o arddangos atebolrwydd a gonestrwydd mewn modd cyhoeddus. • <u>Y Pwyllgor Safonau</u> - rôl y pwyllgor yma, ymhlith pethau eraill, yw hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan Aelodau Etholedig. • <u>Polisi chwythu'r chwiban</u> - mae'r polisi yma'n hyrwyddo'r safonau'r gwasanaeth uchaf a phennu sut mae modd i weithwyr roi gwybod i'r Cyngor am gamweddau. • Strategaeth Gwrth-dwyll, Llwgwrwbrwyo a Llygru. • Polisi Rhoddion a Lletygarwch. • <u>Sylwadau, Canmol a Chwyno</u> – mae'r polisi yma'n pennu sut mae'r Cyngor yn ymdrin ag adborth (gan gynnwys cwynion, canmoliaeth a sylwadau) ac yn ymateb iddyn nhw. • Canllaw i Swyddogion.
Bod yn agored a chynnal gwaith ymgysylltu cynhwysfawr â rhanddeiliaid.	<ul style="list-style-type: none"> • Dyma <u>Gynllun Cyhoeddi</u> sydd â'r bwriad o roi cyngor i ddinasyddion ar sut i ofyn am wybodaeth gyhoeddus sydd gan yr Awdurdod. • Hysbysiadau Preifatrwydd Corfforaethol a Phenodol i Wasanaethau clir ac agored. • Cynllunio ymlaen llaw ar gyfer cyfarfodydd Pwyllgorau, yn ogystal â rhestr o bynciau i'w trafod, ble y bo'n addas.

<p>Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu'r garfan arwain, a'r unigolion sy'n rhan o'r garfan honno.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Proses Hunanasesu Corfforaethol a'r Broses Hunanasesu ar gyfer Gwasanaethau.• Cynllun Corfforaethol.• Rhaglen hyfforddi a datblygu ar gyfer Aelodau Etholedig a Swyddogion.• Cynllun Gweithlu 2017–22.• Cynlluniau Dirprwyo.
--	--

Egwyddorion Llywodraethu Da.	Dyma esiamplau o systemau, prosesau a dogfennau allweddol sydd ar waith o fewn y Cyngor.
Diffinio deilliannau o ran buddion amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd cynaliadwy.	<ul style="list-style-type: none"> • Fframwaith Rheoli Cyflawniad (Perfformiad). • Y Cynllun Corfforaethol a'r Cynllun Darparu Gwasanaeth. • Adroddiad Cyflawniad Chwarterol (gan gynnwys diweddarau'r Gofrestr Risgiau). • Strategaeth Rheoli Risg. • Strategaeth Gyllideb Refeniw Flynyddol a'r Rhaglen Gyfalaf tair blynedd. • Cynllun Ariannol Tymor Canolig. • Pwyllgorau Craffu.
Penderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen er mwyn gwneud y gorau o gyflawni'r deilliannau a fwriedir.	
Rheoli risg a chyflawniad drwy ddulliau rheoli mewnol trylwyr a dulliau rheoli arian cyhoeddus cryf	<ul style="list-style-type: none"> • Proses Hunanasesu Corfforaethol a'r Broses Hunanasesu ar gyfer Gwasanaethau. • Strategaeth Rheoli Risg. • Cynllun Darparu Gwasanaeth. • Adroddiad Cyflawniad Chwarterol (gan gynnwys diweddarau'r Gofrestr Risgiau). • Adroddiad Cyflawniad Corfforaethol (h.y. adroddiad blynyddol diwedd y flwyddyn). • Pwyllgor Archwilio a swyddogaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol. • Cynllun Rheoli Gwybodaeth (gan gynnwys y Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol). • Rheolau Gweithdrefn y Fframwaith Cyllideb a Pholisi a Rheolau Contract a Gweithdrefnau Ariannol. • Cynllun Ariannol Tymor Canolig.
Gweithredu arferion da o ran tryloywder, rhoi gwybod ac archwilio er mwyn cyflawni atebolrwydd effeithiol.	<ul style="list-style-type: none"> • Rhoi gwybod am brotocolau a chalendarau (gan gynnwys rhaglenni gwaith sy'n edrych i'r dyfodol, er enghraifft, ar gyfer y Cabinet a'r Pwyllgorau Craffu). • Datganiad o Gyfrifon. • Datganiad Llywodraethu Blynyddol. • Cynhyrchu Adroddiadau Blynyddol ar feysydd busnes allweddol ee Rhianta Corfforaethol, Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol, Craffu Adroddiad Blynyddol, Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau, Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio. • Aseiad allanol o'r gwaith archwilio mewnol (bob 5 mlynedd) a Siarter yr Archwiliad Mewnol. • Pwyllgor y Gronfa Bensiwn.

ATODIAD B

CYNIGION I'W GWELLA 2018/19 - DATGANIAD SEFYLLFA

Egwyddor/Maes Craidd	Mater a Nodwyd	Argymhelliad	Swyddog Cyfrifol a Graddfa Amser
<p>Ymddwyn yn onest, gan arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesol a pharchu'r gyfraith.</p>	<p>Nododd yr arolwg staff yr angen i wneud gwaith pellach ar draws y Cyngor i godi ymwybyddiaeth o drefniadau chwythu chwiban a gwrth-dwyll a rhoi sicrwydd i staff y gallan nhw roi gwybod am faterion heb ôl-ffeithiau.</p>	<p>1. Gan ddefnyddio canlyniadau'r arolwg staff (yn ymwneud â chwythu'r chwiban a gwrth-dwyll, llwgrwobrwyo a llygredigaeth), cyflwyno rhaglen wedi'i thargedu o godi ymwybyddiaeth i feysydd gwasanaeth sydd wedi'u nodi bod angen cefnogaeth a chyngor arnyh nhw.</p>	<p>Pennaeth Cysylltiadau Gweithwyr Tachwedd 2019</p>
<p>Statws - Ar Waith - Cyfeiriwch at baragraff 5.5.8 o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.</p>			
<p>Ymddwyn yn onest, gan arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesol a pharchu'r gyfraith.</p>	<p>Sylwadau, canmoliaeth a chwynion (heb fod yn wasanaethau cymdeithasol) – Dydy'r Pwyllgor Craffu perthnasol ddim yn adrodd am adolygiad a her cyffredinol fel rhan o'r gwaith o gynllunio a gwella gwasanaethau.</p> <p>Cafodd y gwaith ei ddechrau yn 2018/19 - a'i gario ymlaen hyd 2019/20.</p>	<p>2. Sylwadau, canmoliaeth a chwynion nad ydyn nhw'm wasanaethau cymdeithasol - dylid rhoi trefniadau adrodd blynyddol ar waith i roi gwybod i'r pwyllgor craffu perthnasol am sylwadau, canmoliaeth a chwynion gwasanaethau cymdeithasol (gyda'r adroddiad cyntaf yn cwmpasu'r cyfnod rhwng Ebrill 2018 hyd at Mawrth 2019).</p>	<p>Cyfarwyddwr Gwasanaeth - TGCh a Gwasanaethau Digidol Hydref 2019</p>
<p>Statws - Ar Waith - Cyflwynwyd adroddiad blynyddol yn ymwneud â 2018/19 i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar 3 Medi 2019 gyda'r cynnig bod adroddiadau bob yn ail flwyddyn ar gael i'r Pwyllgor hwnnw wrth symud ymlaen. Mae hyn yn unol â gofynion yr Awdurdod Safonau Cwynion a chyflwynir adroddiadau ym mis Ebrill a mis Medi. Ni chynhaliwyd cyfarfod Trosolwg a Chraffu ym mis Ebrill 2020 felly ni ofynnwyd am adroddiad, ond bydd hwn yn cael ei gyflwyno yn ddiweddarach unwaith y bydd busnes arferol yn ailddechrau</p>			

Egwyddor/Maes Craidd	Mater a Nodwyd	Argymhelliad	Swyddog Cyfrifol a Graddfa Amser
Bod yn agored a chynnal gwaith ymgysylltu cynhwysfawr â rhanddeiliaid.	Er bod y ffocws o fewn rhaglenni gwaith pwyllgorau craffu yn gwella, mae ystod eang o bynciau wedi'u cynnwys sydd â'r modd i effeithio ar allu'r Pwyllgorau / Gweithgorau i adolygu pob maes yn fanwl ac wedi hynny asesu i ba raddau y mae'r Cylch Gorchwyl yn cael ei gyflawni.	3. Yn rhan o raglenni gwaith craffu datblygol ar gyfer 2019/20: <ul style="list-style-type: none"> • Dylai mwy o ganolbwynt ar symleiddio meysydd / themâu i'w hadolygu er mwyn caniatáu dull o adrodd sy'n seiliedig ar ddeilliannau; a • Cysylltu Cylchoedd Gorchwyl Pwyllgorau ag adroddiadau/meysydd yn fwy eglur er mwyn craffu arnyn nhw (gan ystyried gwneud hyn fel ymarfer peilot yn y lle cyntaf). 	Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu Medi 2019
<p>Statws - Ar Waith - Mae'r rhaglenni gwaith diwygiedig yn darparu mwy o ffocws ar faterion gwasanaeth neu bolisi allweddol, yn seiliedig ar feini prawf diwygiedig sy'n cynnwys alinio â blaenoriaethau'r Cyngor a'r materion hynny sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd. Maent yn caniatáu ar gyfer adolygiadau ac atgyfeiriadau mwy manwl gan Bwyllgorau eraill gan gynnwys y Cyngor a'r Pwyllgor Archwilio. Rhoddwyd mwy o bwyslais hefyd ar ymgymryd â chyn-graffu ar benderfyniadau allweddol sy'n cynhyrchu canlyniadau â mwy o ffocws. Mae'r dull hwn yn sicrhau ymgysylltiad ehangach yr holl aelodau wrth ddatblygu polisi a phenderfyniadau.</p> <p>Bellach, amlygir materion i Aelodau eu hystyried fel 'gwybodaeth yn unig,' sydd eisoes wedi gorlwytho'r rhaglenni gwaith. Mae'r gwahaniad hwn yn rhoi cyfle i aelodau nodi'r eitemau hynny sydd angen craffu a herio â mwy o ffocws arnynt a'r eitemau hynny sydd at ddibenion gwybodaeth yn unig.</p> <p>Mae'r aliniad cryf rhwng y Cyngor a Craffu wedi datblygu trwy broses well ar gyfer delio â Hysbysiadau o Gynigion (NOM) ac ymgysylltu rhwng Aelodau'r Cabinet a Craffu.</p> <p>Mae'r Cylch Gorchwyl diwygiedig a briodolir i bob pwyllgor craffu yn parhau i ddarparu tryloywder i Gadeiryddion, Is-gadeiryddion a phob aelod Craffu. Er enghraifft, erbyn hyn mae'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn gyfrifol am ddelio â materion Trosedd ac Anhwylder y Cyngor sydd wedi diffinio ymhellach ei rôl drosfwaol a strategol. Mae'r ymarfer peilot cychwynnol bellach wedi'i gyflwyno i'r holl Bwyllgorau Craffu ac mae gan y Pwyllgor Craffu ar faterion Cyllid a Chyflawniad y flaenoriaeth Gorfforaethol 'Economi' iddo. Mae hyn wedi profi'n gam addas ac mae'n cyd-fynd â'r rhaglen waith bresennol.</p>			

Egwyddor/Maes Craidd	Mater a Nodwyd	Argymhelliad	Swyddog Cyfrifol a Graddfa Amser
<p>Diffinio canlyniadau o ran buddion cynaliadwy economaidd, cymdeithasol, ac amgylcheddol</p>	<p>Er bod targedau dangosyddion perfformiad yn cael eu hadolygu yn rhan o'r rhag-graffu ehangach ar gynlluniau gweithredu Cynllun Corfforaethol, does dim gwaith manwl ar dargedau penodol yn cael ei wneud i lywio Pwyllgorau Craffu yn well wrth gyflawni eu rôl.</p> <p>Statws - Parhaus - Cyflwynwyd dadansoddiad o dargedau 2019/20 i'r Pwyllgor Craffu – Cyllid a Chyflawniad ar 23 Gorffennaf 2019 ac mae diweddariadau wedi'u cynnwys wedi hynny mewn Adroddiadau hwarterol yn ystod y flwyddyn (a gyflwynwyd i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu – Cyllid a Chyflawniad). Adolygiadau manylach o dargedau penodol i'w hystyried fel rhan o'r trefniadau ar gyfer adrodd am ddiweddariadau cynnydd Cynllun Corfforaethol yn y dyfodol.</p>	<p>4. Yn ogystal â rhag-graffu ar gynlluniau gweithredu Cynllun Corfforaethol, rhaid cydlynu a chyflwyno adolygiad manylach o dargedau penodol gan Bwyllgor (au) Craffu fel rhan o graffu ar gyflawniad y Cyngor yn effeithiol.</p>	<p>Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Cyllid a Gwella</p> <p>Medi 2019</p>
<p>DATBLYGU capasiti y sefydliad, gan gynnwys gallu'r garfan arwain a'r unigolion sy'n rhan ohoni.</p>	<p>Aelodau Etholedig - adnewyddu'r rhaglen hyfforddiant sydd ar gael i barhau i gefnogi Aelodau etholedig yn effeithiol i gyflawni eu cyfrifoldebau.</p> <p>Statws - Ar Waith - Mae Strategaeth Hyfforddi a Datblygu Aelodau Etholedig y Cyngor yn parhau i fod yn flaenoriaeth ac mae rhaglen hyfforddi a sefydlu gynhwysfawr ar waith. Mewn ymateb i arolwg yr Aelodau a gynhaliwyd yn 2019, cynigiwyd hyfforddiant o fewn fframwaith y pwyllgorau er mwyn darparu ar gyfer yr Aelodau hynny sy'n gweithio a'r rheini ag ymrwymadau teuluol. Roedd modiwlau hyfforddiant e-Ddysgu hefyd yn cael eu ffafrio ac maent ar gael ar hyn o bryd ar Source, e.e. cyflwynwyd hyfforddiant ar 'Deall Cyllideb y Cyngor' i bob Pwyllgor Craffu yn ei dro - a oedd yn cynorthwyo Pwyllgorau i ddeall cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor.</p>	<p>5. Adeiladu ar y rhaglen hyfforddiant a chefnogaeth sydd ar waith ar gyfer Aelodau etholedig i sicrhau bod themâu allweddol eraill yn cael eu cyflwyno / adnewyddu (er enghraifft, hyfforddiant gloywi'r Cod Ymddygiad, trosolwg o gyllidebau / hyfforddiant o gyllid y Cyngor).</p>	<p>Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu</p> <p>o fis Gorffennaf 2019</p>

Mae Porth Aelodau pwrpasol yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd, a fydd yn darparu mynediad at wybodaeth berthnasol a chyfleoedd hyfforddi trwy e-ddysgu.

Bellach mae cyfarfodydd chwarterol yn cael eu cynnal rhwng y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ac Arweinwyr Grŵp, sy'n cynnwys nodi anghenion hyfforddi, neu wybodaeth ychwanegol sy'n ofynnol i aelodau gymryd rhan yn effeithiol yn y broses benderfynu.

Mae hyfforddiant pwrpasol wedi'i ddarparu i Gadeiryddion ac Is-gadeiryddion craffu trwy Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (WLGA) ym mis Awst 2019 a gryfhaodd eu sgiliau a'u gofynion mewn perthynas â chadeirio cyfarfodydd. Cynhaliwyd sesiwn hyfforddi craffu ar y cyd ym mis Gorffennaf 2019 ar gyfer Cydbwyllgor Trosolwg a Chraffu Cwm Taf (trefniant ar y cyd rhwng RhCT a CBS Merthyr Tudful). Dyluniwyd y sesiwn hyfforddi ar y cyd, a hwyluswyd gan Dr Dave McKenna, i ddatblygu sgiliau i graffu'n effeithiol ar Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf (PSB).

Mae pob Aelod newydd ei ethol yn cael cyfnod sefydlu priodol (i gynnwys Cod Ymddygiad yr Aelodau) gyda mynediad at hyfforddiant gloywi a chaiff yr holl hyfforddiant Aelodau ei fonitro trwy adrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

Mae aelodau wedi derbyn hyfforddiant manwl mewn perthynas â'r gofynion GDPR sy'n ymwneud â'u gwaith gydag etholwyr, wrth wneud gwaith achos ar ran preswlydd. Er mwyn amddiffyn Aelodau, crëwyd a chytunwyd ar Hysbysiad Preifatrwydd cyffredinol a ffurflen Awdurdod i Weithredu yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ym mis Mawrth 2019.

Gwneir Adolygiadau Datblygu Perfformiad Aelodau (PDR's) yn rheolaidd sydd â'r nod o nodi unrhyw anghenion datblygu pellach sy'n cael eu cofnodi a'u gweithredu. Bydd unrhyw gyfleoedd datblygu pellach hefyd yn cael sylw yn arolygon Aelodau'r dyfodol.

Mae trefniadau ar y gweill i ddatblygu cynlluniau hyfforddi a datblygu ar gyfer aelodau etholedig yn dilyn etholiadau Llywodraeth Leol 2022.

Egwyddor/Maes Craidd	Mater a Nodwyd	Argymhelliad	Swyddog Cyfrifol a Graddfa Amser
Rheoli risg a chyflawniad drwy ddulliau rheoli mewnol trylwyr a dulliau rheoli arian cyhoeddus cryf	<p>Er bod yr adolygiad o Reolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor wedi cychwyn, dydy'r broses ddim wedi ei chwblhau hyd yn hyn.</p> <p>Cafodd y gwaith ei ddechrau yn 2018/19 - a'i gario ymlaen hyd 2019/20.</p>	<p>6. Cwblhau broses ddiweddarau'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol ac adrodd i'r Pwyllgor (au) perthnasol i'w hadolygu ac os eu bod nhw'n cael eu barnu'n briodol, dylid eu cymeradwyo (gyda fersiwn gymeradwy wedi'i hymgorffori yng Nghyfansoddiad y Cyngor).</p>	<p>Pennaeth Cyflawni – Materion Caffael</p> <p>Hydref 2019</p>
	<p>Statws - Parhaus - Cwblhawyd adolygiad o Reolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor a nodwyd nad oedd angen unrhyw newidiadau sylfaenol. Mae angen nifer o fân ddiweddariadau a diweddariadau cadw tŷ, a bydd y rhain yn cael eu symud ymlaen yn ystod 2020/21.</p>		

Adroddiad yr archwiliwr annibynnol, Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau o Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Adroddiad - Barn ar yr archwiliad o'r

cyfriflenni ariannol

Rydw i wedi archwilio datganiadau ariannol Rhondda Cynon Taf ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn cynnwys y Datganiad Symud i Gronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm Cynhwysol a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiâu cyfrifo arwyddocaol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol sydd wedi'i ddefnyddio i baratoi am hyn yn cydymffurfio a'r gyfraith a'r Cod Ymddygiad ar Gyfrifo mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig, 2019-20, a hynny yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwirioneddol a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar 31 Mawrth 2020, a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a
- wedi'u paratoi'n gywir yn unol â'r gofynion cyfreithiol a'r Cod Ymddygiad ar Gyfrifo mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn 2019-20.

Sail y farn

Cynhaliâs fy archwiliad yn unol â'r ddeddf berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (UK)). Caiff fy nghyfrifoldebau o dan y safonau yma eu disgrifio ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwiliwr ar gyfer yr adran o'r adroddiad sy'n trafod archwilio datganiadau ariannol. Rydw i'n annibynnol ar Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn unol â'r gofynion moesol sy'n berthnasol ar gyfer fy archwiliad o ddatganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safonau Moesol y Cyngor Adrodd Ariannol. Rydw i wedi cyflawni fy nyletswyddau moesol eraill mewn perthynas â'r gofynion yma. Rydw i o'r farn bod y dystiolaeth archwilio rydw i wedi'i gasglu yn ddigonol ac yn briodol er mwyn rhoi sail i fy marn.

Pwyslais Mater - effeithiau Covid-19 ar brisiadau cronfa pensiwn asedau ac eiddo'r Cyngor

Tynnaf sylw at Nodiadau 4 at y datganiadau ariannol, sy'n disgrifio cymalau ansicrwydd prisio materol yn yr adroddiadau prisio ar eiddo'r Cyngor ac ar Gronfeydd Eiddo Cyfun a ddelir gan Gronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf sy'n deillio o amgylchiadau a achoswyd gan bandemig Covid-19. Nid yw fy marn yn cael ei haddasu mewn perthynas â'r materion hyn.

Casgliadau sy'n ymwneud â materion parhaus

Does gen i ddim byd i adrodd arno mewn perthynas â'r materion canlynol, y mae gofyn i mi roi gwybod i chi amdanyn nhw yn sgil yr ISAs (DU), lle:

- dydy hi ddim yn briodol defnyddio sail atebolrwydd gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol; neu
- dydy'r swyddog ariannol cyfrifol ddim wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd materol a nodwyd a allai daflu amheuaeth sylweddol ynghylch gallu'r cyngor i barhau i fabwysiadu sail busnes gweithredol o gyfrifyddu am gyfnod o ddeuddeg mis (o leiaf) o'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiadau blynyddol a'r cyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol ar wahân i'r datganiadau ariannol a'r adroddiad archwiliwr gan i ar sail hynny. Dydy fy marn ar y datganiadau ariannol ddim yn cynnwys y wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau a nodwyd yn glir fel arall yn ddiweddarach yn fy adroddiad, dydw i ddim yn mynegi unrhyw gasgliad o sicrwydd ar hynny.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall i nodi anghysonderau o bwys â'r datganiadau ariannol archwiliedig ac i nodi unrhyw wybodaeth sydd, i bob golwg, yn gwbl anghywir ar sail ar yr wybodaeth a gaffaelwyd gennyf wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n anghyson iawn â hi. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamdatganiadau neu anghysonderau materol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, y seiliedig ar y gwaith a gyflawnais i'n rhan o'm harchwiliad:

- Mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei gyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cyfrifo mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-20;
- Mae'r wybodaeth sydd wedi'i nodi yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y caiff y datganiadau eu paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol, a chafodd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ei baratoi yn unol â'r canllawiau yma.

Materion rydw i'n adrodd arny'n nhw drwy eithriad

Yng ngoleuni fy ngwybodaeth a'm dealltwriaeth o'r Cyngor, a'r amgylchedd, a gefais wrth gynnal yr archwiliad, dydw i ddim wedi nodi unrhyw gamasesiadau yn yr Adroddiad Naratif nag yn yr Adroddiad Llywodraethu Blynyddol.

Does gen i ddim byd i adrodd arno ynghlŷn â'r materion canlynol, y byddaf yn eu hadrodd i chi os ydw i o'r farn:

- bod cofnodion cyfrifo priodol ddim wedi'u cadw;

- bod y datganiadau ariannol ddim yn cydfynd â'r cofnodion cyfrifo; neu
- fy mod i ddim wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arna i ar gyfer cynnal yr archwiliad.

Tystysgrif o Gwblhau'r Archwiliad

Rydw i'n nodi fy mod wedi cynnal archwiliad o gyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol ar gyfer datganiadau ariannol

Y swyddog ariannol cyfrifol sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwirioneddol a theg, a phennu unrhyw fesurau rheoli mewnlol sydd eu hangen er mwyn galluogi'r datganiad o gyfrifon i gael ei lunio heb unrhyw gamddatganiadau - boed hynny drwy dwyll bwriadol neu gamgymeriad. Mae'r Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon yn rhoi rhagor o fanylion am hyn.

Wrth lunio'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r Cyngor i barhau yn fater parhaus, gan ddatgelu materion sy'n ymwneud â hynny a defnyddio'r sail parhaus o gyfrifo oni bai fod hynny'n cael ei ystyried yn amhriodol.

Cyfrifoldeb yr archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nodau yw sicrhau sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn gyffredinol yn rhydd o gamddatganiad perthnasol ai peidio, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad, ac i gyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gaiff ei gynnal yn unol ag ISAs (DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi o ganlyniad i dwyll neu wallau a chân nhw eu hystyried yn ddeunydd, os oes modd disgwyl yn rhesymol iddyn nhw ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a gaiff eu cymryd ar sail y datganiadau ariannol hyn (boed hynny'n unigol neu ar y cyfan).

Mae disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol i'w weld ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol, www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Adrian Crompton
Ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
26 Tachwedd 2020

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cyfrifoldeb y Swyddog Cyfrifyddu yw cynnal a chadw a chywirdeb gwefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf; dydy'r gwaith sydd wedi ei wneud gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion yma ac yn unol â hynny dydy archwilwyr ddim yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddyn nhw gael eu cyflwyno ar y wefan i ddechrau.

Geirfa

Croniad

Mae croniad yn swm a gaiff ei ddangos yn y cyfrifon sy'n cynrychioli incwm neu wariant sy'n ymwneud â'r cyfnod cyfrifyddu, sydd ddim wedi'i dderbyn neu'i dalu mewn gwirionedd ar ddyddiad y Fantolen.

Actiwari

Mae actiwari yn unigolyn neu sefydliad sy'n cyfrifo premiymau a rhwymedigaethau o ran yswiriant a rhwymedigaethau pensiwn.

Amorteiddiad

Taliadau i refeniw am y gostyngiad amcangyfrifedig yng ngwerth ased anniriaethol.

Archwilio

Mae awdit yn archwiliad annibynnol o weithgareddau.

Cyllideb

Mae cyllideb (neu amcangyfrif) yn gynllun o incwm a gwariant, yn seiliedig ar ba Dreth Gyngor sydd wedi'i osod. Mae'r gwariant gwirioneddol yn cael ei fonitro wedyn yn erbyn y cynllun yma.

Gwariant Cyfalaf

Gwariant cyfalaf yw'r swm a gaiff ei wario ar asedau hirdymor. Mae'r rhain yn asedau a fydd yn cael eu defnyddio am sawl blwyddyn wrth ddarparu gwasanaethau ac maen nhw'n eitemau fel adeiladau, offer a cherbydau.

Derbyniad Cyfalaf

Mae derbyniadau cyfalaf yn golygu elw o werthu asedion hirdymor fel tir neu adeiladau.

Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD)

Mae Prifddinas-Ranbarth Caerdydd o fewn y Fargen Ddinesig yn cynnwys 10 awdurdod lleol; Blaenau Gwent; Pen-y-bont ar Ogwr; Caerffili; Caerdydd; Merthyr Tudful; Sir Fynwy; Casnewydd; Rhondda Cynon Taf; Torfaen; a Bro Morgannwg.

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA)

Mae CIPFA yn gyfrifol am gyhoeddi canllawiau ariannol i gyffwrdd cyhoeddus.

Credydwr

Mae credydwr yn sefydliad/unigolyn sydd ag arian yn ddyledus iddo gan y Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ar gyfer nwyddau/gwasanaethau a gafodd eu derbyn.

Asedau Cyfredol

Mae'r rhain yn ymrwymadau tymor byr y mae disgwyl i'r Cyngor eu defnyddio yn y cyfnod cyfrifo canlynol.

Rhwymedigaethau Cyfredol

Mae'r rhain yn ymrwymadau tymor byr y mae disgwyl i'r Cyngor eu talu yn y cyfnod cyfrifo canlynol.

Dyledwr

Mae dyledwr yn sefydliad/unigolyn sydd ag arian yn ddyledus i'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ar gyfer nwyddau/gwasanaethau a gafodd eu derbyn.

Swyddfa Rheoli Dyledion (DMO)

Mae'r Swyddfa Rheoli Dyledion yn Asiantaeth Weithredol gan Drysorlys Ei Mawrhydi. Mae ei gyfrifoldebau'n cynnwys rheoli dyledion ac arian ar gyfer Llywodraeth y DU, benthycu i Awdurdodau Lleol a rheoli rhai cronfeydd yn y sector cyhoeddus.

Cynllun â Buddion wedi'u Diffinio

Mae Cynllun â Buddion wedi'u Diffinio yn un sy'n seiliedig ar fudd-daliadau ymddeol ar Enillion Ad-werthfawr Cyfartaledd Gyrfa.

Cynllun Cyfraniad wedi'i Ddiffinio

Mae cynllun cyfraniad wedi'i ddiffinio yn fath o gynllun ymddeol lle caiff swm cyfraniad blynyddol y cyflogwr ei nodi. Seilir y buddion ar y symiau sydd wedi'u credydu i'r cyfrifon yma (trwy gyfraniadau cyflogwyr ac, os yn berthnasol, cyfraniadau cyflogeion) ynghyd ag unrhyw enillion o ran buddsoddi. Dim ond cyfraniadau cyflogwr i'r cyfrif sy'n cael eu gwarantu, nid er budd y dyfodol.

Ysgolion Dirprwyedig

Mae ysgol ddirprwyedig yn ysgol a gaiff ei rheoli'n annibynnol gan ei Gorff Llywodraethol. Mae cronfeydd yr ysgolion yma'n cael eu dal y tu allan i falansau Cronfa'r Cyngor.

Cost Hanesyddol Dibrisiedig

Caiff Cost Hanesyddol Dibrisiedig ei nodi trwy gofnodi pris prynu ased a lleihau'r gwerth dros ei fywyd economaidd defnyddiol.

Cost Amnewid Dibrisiedig

Mae Cost Amnewid Dibrisiedig yn amcangyfrif o werth y farchnad ar gyfer defnydd presennol ynghyd â chostau amnewid gros cyfredol ac eithrio lwfansau ar gyfer dirywiad.

Dibrisio

Dibrisiant yw'r amcangyfrif o golled mewn gwerth asedau tymor hir diriaethol sydd wedi'u cyflwyno yn y Fantolen.

Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi

Cronfeydd wrth gefn yw'r rhain sydd wedi'u neilltuo at bwrpas penodol.

Hierarchaeth Chwarae Teg

Lefel 1 - Asedau a rhwymedigaethau ar lefel 1 yw'r rheiny lle mae gwerthoedd teg yn deillio o brisiau a gaiff eu dyfynnu heb eu haddasu mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu rwymedigaethau tebyg. Lefel 2 - Asedau a rhwymedigaethau ar lefel 2 yw'r rhai lle dydy prisiau marchnad sydd wedi'i dyfynnu ddim ar gael.

Lefel 3 - Asedau a rhwymedigaethau ar lefel 3 yw'r rhai sydd â phrisiau sy'n deillio o fewnbynau does dim modd eu gwasanaethu, er enghraifft, rhagdybiaethau ynghylch twf rhent; cyfraddau disgownt, ac ati.

Blwyddyn Ariannol

Dyma'r cyfnod cyfrifyddu. Ar gyfer awdurdodau lleol, mae'n dechrau ar 1 Ebrill ac yn gorffen ar 31 Mawrth y flwyddyn ganlynol.

Amhariad

Mae amhariad yn digwydd pan fo gwerth ased hirdymor yn disgyn islaw'r gwerth y mae arno ar hyn o bryd yn y Fantolen a'r Gofrestr Asedau.

Y Safon Gyfrifeg Ryngwladol (IAS)

Rheoliadau Ariannol i'w dilyn sydd wedi'u pennu gan y Bwrdd Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol (IASB).

Safonau Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol (IFRS)

Caiff y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol eu cynhyrchu gan IASB (Bwrdd Safonau Cyfrifo Rhyngwladol) gyda'r nod o sicrhau cysondeb o fewn y gwledydd sy'n mabwysiadu'r safonau.

Rhestrau Eiddo

Mae rhestrau eiddo yn ddefnyddiau crai a gaiff eu prynu ar gyfer eu defnyddio o ddydd i ddydd. Caiff gwerth yr eitemau yma sydd ddim wedi'u defnyddio ar ddiwedd y flwyddyn ariannol eu dangos fel asedau cyfredol yn y Fantolen.

Prydlesu

Mae hwn yn ddull o ariannu gwariant trwy dalu'r perchennog i ddefnyddio eiddo neu offer am nifer o flynyddoedd.

Daliwr Prydles

Defnyddiwr neu rentwr yr ased neu'r eiddo ar brydles. Yn achos prydlesi cyfalaf, y daliwr prydles hefyd yw'r 'dyledwr' i'r prydleswr.

Prydleswr

Perchennog neu ddeiliad y teitl yr ased neu'r eiddo ar brydles. Y prydleswr hefyd yw'r benthyciwr a'r parti sydd wedi'i ddiogelu rhag prydlesi cyfalaf a phrydlesau gweithredu.

Rhwymedigaeth

Rhwymedigaeth i drosglwyddo buddion economaidd o ganlyniad i drafodion neu ddiwyddiadau yn y gorffennol.

Ased Tymor Hir

Mae'r rhain yn asedau sy'n cael eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau (am fwy na blwyddyn fel arfer).

Isafswm y Ddarpariaeth Refeniw

Mae Isafswm y Ddarpariaeth Refeniw yn dâl yn erbyn adnoddau refeniw sy'n cynrychioli ad-dalu dyled. Mae e'n ddull o dalu am Wariant Cyfalaf a gaiff ei ariannu gan fenthyca.

Prisiad Cyfwerth Modern

Mae Prisiad Cyfwerth Modern yn ddull o brisio sy'n cyfrifo cost adeiladu adeiladau a strwythurau cyfatebol modern, a'u dibrisio i gyfrif am oedran a bywyd economaidd yn y dyfodol.

Ardrethi Annomestig (NDR)

Ardrethi Annomestig, neu'r Gyfradd Fusnes, yw'r tâl i ddeiliaid eiddo busnes. Pennir Ardrethi Annomestig gan y llywodraeth ganolog ac mae'n ganran o werthoedd ardrethol. Mae'r ganran yr un peth ledled Cymru. Mae'r cyfanswm a gaiff ei gasglu wedi'i rannu rhwng awdurdodau unigol yn gymesur â'u

poblogaethau oedolion.

Gwir Werth Adnabyddadwy

Pris gwerthu ased, yn cael ei ostwng gan gost berthnasol (uniongyrchol) sy'n cael ei werthu.

Gwerthoedd Teg Di-gylchol

Mae'r rhain yn ymwneud ag asedau sy'n cael eu mesur ar werth teg oherwydd amgylchiadau penodol. Mae'r asedau sy'n bodloni'r meini prawf ar gyfer asedau a gaiff eu dal i'w gwerthu yn cael eu gwerthuso am y pris isaf o ran gwerth anghylchol, ac eithrio cost i'w werthu, a'i werth cario.

Prydlesi Gweithredol

Mae'r rhain yn brydlesi lle mae risgiau perchnogaeth yr ased yn aros gyda'r perchennog.

Digwyddiadau yn dilyn Llunio'r Fantolen

Eitemau sy'n codi ar ôl dyddiad y Fantolen. Mae'r rhain yn eitemau doedd ddim yn bodoli ar yr adeg y cafodd y Fantolen ei llunio, ond y dylid ei datgelu os ydyn nhw'n berthnasol i ddealltwriaeth y cyfrifon.

Preseptau

Dyma'r swm a gaiff ei dalu i gorff anstatudol (er enghraifft, cyngor cymuned).

Addasiad y Blwyddyn Flaenorol

Addasiadau sy'n berthnasol i flynyddoedd blaenorol yn deillio o newidiadau mewn polisiau cyfrifyddu neu o gywiro gwallau perthnasol.

Dull Uned Rhagamcanol

Dull actiwaraid o gyfrifo rhwymedigaethau cynllun pensiwn sy'n caniatáu ar gyfer cynnydd sy'n cael ei ragweld yn y dyfodol mewn tâl pensiynadwy hyd at ymddeoliad neu ddyddiad gadael y gwasanaeth.

Darpariaeth

Mae darpariaeth yn rhwymedigaeth i drosglwyddo buddion economaidd o ganlyniad i ddigwyddiadau yn y gorffennol lle mae modd gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r rhwymedigaeth, ond does dim modd penderfynu ar y swm neu'r amseriad yn gywir eto.

Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus

Asiantaeth y Llywodraeth yw hon sy'n darparu benthyciadau i awdurdodau lleol am gyfnodau rhwng 1 a 50 o flynyddoedd.

Gwerth Teg Cylchol

Mae'r rhain yn ymwneud ag asedau a gaiff eu mesur ar ddiwedd pob cyfnod cyfrifo, o fewn rhaglen dreigl y prisiadau.

Partïon Cysylltiedig

Mae parti cysylltiedig yn bodoli lle mae un parti yn rheoli neu'n dylanwadu ar un arall.

Llyfr Coch Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS)

Mae RICS yn gorff proffesiynol sy'n gorfodi'r safonau uchaf mewn prisiadau. Mae'r

“Llyfr Coch” yn cynnwys rheolau gorfodol a chanllawiau arfer gorau ar y prisiadau hyn.

Straen ar Gronfeydd

Pan fydd gweithiwr yn ymddeol yn gynnar ac y caiff pensiwn ei dalu ar unwaith, heb ostyngiad actiwaraid, caiff at yr incwm cyfraniad a gollwyd a'r gost llog sy'n deillio o'r llif arian cynyddol cysylltiedig yn gynyddol ei gyfeirio ato fel cost straen pensiwn. Caiff y gost straen pensiwn ei phennu trwy gyfrifiad actiwaraid.

Isbrydlesi

Mae is-brydles yn brydles rhwng tenant sydd eisoes yn dal prydles i le neu eiddo masnachol a rhywun (yr is-ddaliwr prydles) sy'n dymuno defnyddio rhan o ofod y tenant, neu ei holl ofod. Ystyrir bod y tenant yn ddaliwr is-brydles.

Cronfa Ymddiriedolaeth

Mae Cronfa Ymddiriedolaeth yn dal arian ar ran unigolyn neu sefydliad. Ymddiriedolwyr sy'n gweinyddu'r arian ar gyfer y perchnogion.

Safonau Technegol a Pherfformiad Prasio 3 (VPS3)

Mae'r safon hon yn cyfeirio at adroddiadau prasio ac yn nodi gofynion gorfodol ychwanegol sydd wedi'u cynllunio i wella dealltwriaeth cleientiaid a'r defnydd o'r adroddiadau prasio hyn.

Ceisiadau Canllawiau Ymarfer Prasio 10 (VPGA 10)

Mae'r canllaw hwn yn darparu sylwebaeth ychwanegol ar faterion a allai arwain at ansicrwydd prasio materol yn unol â VPS 3 uchod. Er enghraifft, aflonyddwch ar y farchnad.

Ysgolion Gwirfoddol sy'n cael eu Cynnal

Yn bennaf, ysgolion crefyddol neu ysgolion ffydd yw ysgolion gwirfoddol ac sy'n cael eu cynnal, er y gall unrhyw un wneud cais am le. Mae'r corff llywodraethu yn cyflogi'r staff ac yn gosod meini prawf o ran derbyn disgyblion. Fel arfer mae sefydliad elusennol yn gyfrifol am dir ac adeiladau'r ysgol, sefydliad crefyddol fel arfer, ac mae'r corff llywodraethol yn cyfrannu at gostau'r adeilad a chostau chynnal a chadw.

Ysgol Wirfoddol sy'n cael eu Rheoli

Mae ysgolion gwirfoddol sy'n cael eu Rheoli yn debyg i ysgolion gwirfoddol sy'n cael eu cynnal, ond maen nhw'n yn cael eu rhedeg gan yr awdurdod lleol. Mae'r awdurdod lleol yn cyflogi staff yr ysgol ac yn gosod y meini prawf o ran derbyn disgyblion. Fel arfer mae sefydliad elusennol yn gyfrifol am dir ac adeiladau'r ysgol, sefydliad crefyddol fel arfer, ac mae'r sefydliad hwnnw hefyd yn penodi rhai aelodau o'r corff llywodraethu.

Llywodraeth Cymru (LIC)

Llywodraeth Cymru yw Llywodraeth ddatganoledig Cymru. Mae Llywodraeth Cymru yn cynnwys y Prif Weinidog, Gweinidogion Cymru, y Cwnsler Cyffredinol a'r Dirprwy Weinidogion. Fe'i gefnogir gan Wasanaeth Sifil sy'n gweithio ar draws meysydd datganoledig o fywyd cyhoeddus, megis iechyd, addysg a'r amgylchedd.